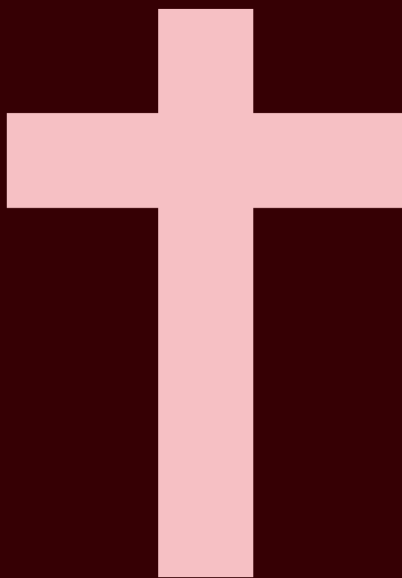

Tsikimba OT

The Old Testament in the Tsikimba language of Nigeria:

Tsikimba OT (Bible)

Tsikimba OT

The Old Testament in the Tsikimba language of Nigeria: Tsikimba OT (Bible)

copyright © 2025 Language Development and Translation Initiative (LDTI) and The Seed Company

Language: Auna (Tsikimba)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

f67ec42c-5bd8-5a06-a6a0-98e6c3898c18

Contents

Adarakpi	1
Rutu	46
Mika	52
Nahum	61
Habaku	65

Tagarāda u Adarākpi Ukukpa u kadyanshi

Tagarāda u adarākpi u bidya ta mele a kaci ka ulya kayala n udarākpusa u da Kashila ka nakai aza a Isara'ila n adarākpi a le. Tagarāda vi uyan ta kadyanshi a kaci ka Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi n abiki a atoni a da a'ari n kalen. Tagarāda u adarākpi u yan ta dem kadyanshi a kaci ka uwulukpe, wata, u takpana ili i'ya a wulukpei n i'ya i'ari na nshinda, nala dem mele ma wenike ta tyoku da ama a ka rongo mai n atoku a le, kpam a wenike aza a unambi uciga. Uwenishike u pige u tagarāda u na vi u da uwulukpi u Kashila n tyoku da ama a ne a ka lyaka yi kayala, kpam n tyoku da a ka shamkpa kazuwamgbani n <<Kashila ka uwulukpi ka Sama'ila.>> Idani i'ya a lakai ureve pini a tagarāda vi i'a ta a masala ma 19:18, i'ya Yesu isai mele ma pige ma ire, <<Ciga utoku u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.>>

Ili i'ya i'ari pini a tagarāda u na vi

Mele a kaci ka udarākpusa u pige 1:1–7:38

Uneke u Haruna n alobo a ne a manyan ma tsudarākpi 8:1–10:20

Mele a kaci ka uwulukpe na nshinda 11:1–15:33

Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi 16:1–34

Mele a kaci ka utakuma u mpasa 17:1–16

Mele a kaci ka uwulukpi 18:1–22:33

Mele a kaci ka a'ayin a uwulukpi 23:1–25:55

Una u shinga n una u cingi 26:1–46
Utsupuka kune a asu u Magono ma Zuba 27:1–34

Udarākpa u urunukpa

¹ Magono ma Zuba ma isai Musa a asuvu u Katani ka Ugawunsa, u danai,

² <<Tonuko aza a Isara'ila kadyanshi ka na: A'ayin a da baci uza roku a asuvu a de wa yanka Magono ma Zuba kune, u tuko a asuvu a ushiga u anaka ko u nlala.

³ <<Kune ku vuma ki udarākpa u urunukpa u da baci a asuvu a ushiga u anaka, u tuko kagono ka ka lyopoi wa. U kana ta u tuko ka a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, tsara udarākpa vi u woko ili i uwusha a asu u Magono ma Zuba.

⁴ U kana ta uza da u tukoi udarākpa vi u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama mi tsara ma woko ili i uwusha i utakpa u unyushi u cingi u ne.

⁵ Vuma vi u kiɗa kagono ka madyondyom ki a kapala ka Magono ma Zuba, aku alobo a Haruna aza da a'ari adarākpi a tuko mpasa mi, aku a vishanasa n da gba a apashi a nishi a asudarākpa u da wari a utsutsu u Katani ka Ugawunsa ki.

⁶ Vuma vi u minyi manama ma udarākpa u urunukpa vi, aku u kiɗasa ma agbidi-agbidi.

⁷ Alobo a Haruna kaɗarākpi a da a dari ndanga a asudarākpa vi aku a tasuku akina.

⁸ Alobo yi a dari agbidi a inyama yi kabolo n kaci n manivi ma ne a zuba u ndanga n da ma tasa a asudarākpa vi.

⁹ Vuma vi u zai ucanga u katsuma n akpete, aku kaɗarākpi ki ka runukpa i'ya gba a asudarākpa. U tuko udarākpa u urunukpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁰ <<Kune ku vuma ki udarākpa u urunukpa u da baci asuvu ushiga u a'ondom ko tani u nryadiga, u kana ta u tuko kagono ka ka lyopoi wa.

¹¹ U kiɗa ma a upashi u gaɗi u asudarākpa a kapala ka Magono ma Zuba, kpam alobo a Haruna kaɗarākpi a vishanasa mpasa mi a apashi a nishi a asudarākpa vi gba.

¹² U kidasa i'ya agbidi-agbidi kabolo n kaci n manivi, aku kadarakpi ka dari i'ya a zuba u ndanga n da mari n akina a asudarakpa vi.

¹³ U zai ucanga u katsuma vi n akpete yi dem, pini nala, kadarakpi ka tuko u da aku u runukpa u da a zuba u asudarakpa vi. Wa woko ta udarakpa u urunukpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁴ <<Kune ku vuma ki ubana a asu u Magono ma Zuba udarakpa u urunukpa u nnu u da baci, she u tuko a'adya ko tani ntambara.

¹⁵ Kadarakpi ka tuko manu mi a asudarakpa, u piyanla udyoku vi u takpa u da aku u runukpa u da a zuba u asudarakpa vi. U kana ma tyoku da mpasa ma doro a kapashi ka asudarakpa vi.

¹⁶ U takpa katsantsan ka udyoku u manu n ilya i'ya i'ari pini asuvu, aku u vutala a upashi u kasana u asudarakpa a asu u da a tsu tsungusu kakomo.

¹⁷ Aku u bana ashan a ne u kari ma, shegai wa pece ma wa. Kadarakpi ki ka runukpa ma a asudarakpa a zuba u ndanga n da mari a akina a asudarakpa vi. Wa woko ta udarakpa u urunukpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.>>

2

Udarakpa u ilya

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<A'ayin a da baci vuma wa tuko kune ku udarakpa u ilya a kapala ka Magono ma Zuba, udarakpa vi u woko u kira ku lewu kpam u tsungu manivi n ili i magulani u urunukpa pini a zuba.

² U tuko u da asu u alobo a Haruna aza da a'ari adarakpi. Kadarakpi ka ka yan manyan pini vi ka kene kira ku lewu a kukere ku ne tipi ka vuma vi u tukoi vi, n manivi n ili i magulani

yi gba. Kadarakpi ki ka runukpa i'ya ka woko kunzu ku ucibusa n asudarakpa vi. Wa woko ta kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

³ Ili i'ya ya buwa a asuvu a udarakpa u ilya vi, i Haruna n alobo a ne i'ya. Ili i uwulukpi i'ya cika i kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

⁴ <<Ili i'ya a zungi a kalele i'ya baci vuma vi u tukoi kune ku udarakpa u ilya, she a yain i'ya n kira ku lewu. A yain burodi u apeteli u da u nambai yisti u da a judugi n manivi ko amasa a katali a da a nambai yisti a da a gbarakai manivi.

⁵ Udarakpa u ilya u vunu a zungu baci u da a mabaluwa ma udat-sunku, she a yain u da n kira ku lewu ka ka nambai yisti ka vu judugi n manivi.

⁶ Vu jibusa u da kenu-kenu, vu doku vu tsunku u da manivi; udarakpa u ilya u da.

⁷ Udarakpa u ilya u vunu a kangala baci u da a mabaluwa, she a yain u da n kira ku lewu n manivi.

⁸ Vu tuko Magono ma Zuba udarakpa u ilya u da a yain n ili i na yi. Vu naka u da kadarakpi, eyi kpam u banka u da a asudarakpa.

⁹ U dangasa kunzu ku ucibusa ku kune ku udarakpa u ilya, aku u runukpa u da a zuba u asudarakpa, kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.

¹⁰ Ili i'ya ya buwa a asuvu a udarakpa u ilya vi, i Haruna n alobo a ne i'ya. Ili i uwulukpi i'ya cika i kune ku ilikulya ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹¹ <<Udarakpa u ilya wa la u da ya naka Magono ma Zuba u da a ka tsungu yisti wa, kpaci a ka runukpa yisti ko ishigi a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba wa.

¹² Ya fuda ta i tuko u da kune a ilimaci i kagita ubana a asu u Magono

ma Zuba, shegai a ka yan udarākpa n u da a asudarākpa u woko kune ku magulani ma shinga wa.

¹³ I tsungu mkpaḍi a kune ku udarākpa u ilya u da baci dem ya yan. Kotsu i kpaḍa utsungu mkpaḍi a udarākpa u ilya u de wa, kpaci mkpaḍi ma cibuga da ta kazuwamgbani ka de n Kashila. U kana ta i naka kune ku udarākpa u ilya u de gba na mkpaḍi.

¹⁴ <<Ya tuko baci udarākpa u ilya u ilimaci i kagita asu u Magono ma Zuba, she i naka udarākpa u ilya i savu i'ya a datsuki kpam a kparai.

¹⁵ I tsunku u da manivi i tsungu ili i magulani; udarākpa u ilya u da.

¹⁶ Aku kaḍarākpi ka runukpa kunzu ka ucibusa u kira ka ilya i'ya a wiryai vi n manivi, n ili i magulani i urunukpa yi gba; kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.>>

3

Udarākpa u ndishi n shinga (Adkp 7:11-21)

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<A'ayin a da baci vuma wa tuko kune ku udarākpa u ndishi n shinga a asuvu a ushiga u anaka u ne, u tuko Magono ma Zuba kagono ko tani kanuku ka ka lyopoi wa.

² U kana ta u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama ma udarākpa mi, u kida ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa. Aku aloba a Haruna aḍarākpi a vishanasa mpasa mi a apashi a asudarākpa vi gba.

³ Asuvu udarākpa u ndishi n shinga vi, ili i'ya wa yanka kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba i'ya na: manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba u ucanga u katsuma vi gba.

⁴ U takpa dem nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

⁵ Aku aloba a Haruna aḍarākpi a runukpa i'ya a zuba u asudarākpa,

kabolo n udarākpa u urunukpa u da wari a ndanga ma akina; kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.

⁶ <<U kana baci kune ku udarākpa u ndishi n shinga vi ubana a asu u Magono ma Zuba asuvu a ushiga u nlala u da baci, she u tuko kagono ko tani kanuku ka ka lyopoi wa.

⁷ Maku ma macon ma baci u tukoi adama a udarākpa vi, she u tuko ma a kapala ka Magono ma Zuba.

⁸ U kana ta u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama ma udarākpa mi, u kida ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa. Aku aloba a Haruna a vishanasa mpasa mi a apashi a asudarākpa vi gba.

⁹ Asuvu udarākpa u ndishi n shinga, ili i'ya i kanai u tuko adama a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba i'ya na: uwunja vi gba n manivi ma ne a kida u da a asu u da a gawunsai n katele ka kucina n manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba u ucanga u katsuma vi gba.

¹⁰ Na nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

¹¹ Kaḍarākpi ki ka runukpa i'ya a zuba u asudarākpa; kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi.

¹² <<Vuma vi u tuko baci maryadiga adama a udarākpa, she u tuko ma a kapala ka Magono ma Zuba.

¹³ U kana ta u tadangu kukere ku ne a kaci ka manama ma udarākpa mi, u kida ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa. Aku aloba a Haruna a vishanasa mpasa mi a apashi a asudarākpa vi gba.

¹⁴ Asuvu udarākpa vi, ili i'ya u kanai u tuko adama kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba i'ya na: manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba ucanga u katsuma vi gba.

¹⁵ Na nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akaḁa, u ḁa a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

¹⁶ Kaḁarākpi ki ka runukpa i'ya a zuba u asuḁarākpa; kune ku ilikulya ku magulaṇi ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba ka la vi. Gba manivi mi ma Magono ma Zuba ma.

¹⁷ U kana ta ya lya manivi ma nnama ko mpasa wa. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u ḁe ushani ubana, a asu u ḁa baci dem ya dusuku.>>

4

Uḁarākpa u uwulukpe

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

² <<Tonuko aza a Isara'ila ili i'ya a ka yan i'ya na a'ayin a ḁa baci uza u yain unyushi u ḁa u revei n u ḁa wa, kpam u kodoi mele ma te asuvu a mele ma Magono ma Zuba.

³ Magono ma Adarākpi ma yan baci unyushi, hal unyushi vi u zuwai ama a wokoi aza a unyushi, she u tuko kagono ka kanaka ka ka lyopoi wa, ka woko uḁarākpa u uwulukpe ubana a asu u Magono ma Zuba adama a unyushi u ḁa u yain vi.

⁴ U kana ta u tuko kagono ka kanaka ki a utsutsu u Katani ka Ugawunsa a kapala ka Magono ma Zuba, u taḁangu kukere ku ne a kaci ka kanaka ki, u kiḁa ka a kapala ka Magono ma Zuba.

⁵ U kene mpasa n kanaka mi u uka n ḁa a Katani ki.

⁶ U ḁobongi majubu ma ne a asuvu a mpasa mi u vishanaṣa n ḁa kushindere a kapala ka Magono ma Zuba, a kapala ka kunya ku ubarākpa ka kari a asuvu a Asu u Uwulukpi.

⁷ Wa kene ta kpam asuvu a mpasa mi u tsungu n ḁa a avana u asuḁarākpa u urunukpa u ili i magulaṇi u ḁa wari asuvu a Katani ka Ugawunsa a kapala ka Magono ma Zuba. Pini nala, mpasa n ḁa n buwai vi, u tsungu n ḁa a kami ka

asuḁarākpa u uḁarākpa u urunukpa u ḁa wari a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

⁸ U takpa gba manivi ma kanaka ka a ka yanka uḁarākpa u uwulukpe vi, n manivi ma ma palai ucanga u katsuma n ma mari a zuba u ucanga u katsuma vi gba.

⁹ U takpa dem nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akaḁa, u ḁa a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

¹⁰ U takpa i'ya dere tyoku ḁa a tsu takpa u kanaka ka a tsu yanka uḁarākpa u ndishi n shinga, aku kaḁarākpi ka runukpa i'ya a zuba u asuḁarākpa u uḁarākpa u urunukpa.

¹¹ Shegai u bidya ukpan u kanaka vi n inyama yi gba n kaci n akpete n ucanga u katsuma n awuyen yi dem,

¹² wata, u bidya gba apashi a ikyamba i kanaka a ḁa a buwai vi u wutukpa a ḁa a uroto u agali a asu u ḁa a wulukpei u ḁa a tsu wotsongusu kakomo, nte wa runukpa a ḁa pini ḁe.

¹³ <<Gba kakuma ka aza a Isara'ila a yan baci unyushi u ḁa ama ushani a revei n u ḁa wa, kpam a kodoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba, ko a reve baci n unyushi vi wa, nala u zuwa le ta gba a woko aza a unyushi.

¹⁴ A tuwa baci a revei n unyushi vi, gba le she a tuko kagono ka kanaka ka a ka yan uḁarākpa u uwulukpe a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

¹⁵ Nkoshi n kakuma ka ama n taḁangu akere a le a kanaka ki a kapala ka Magono ma Zuba, aku uza u te u le u kiḁa ka a kapala ka Magono ma Zuba.

¹⁶ Magono ma Adarākpi ma kene mpasa n kanaka mi u uka a asuvu a Katani ka Ugawunsa.

¹⁷ U ḁobongu majubu ma ne asuvu mpasa mi u vishanaṣa n ḁa hal kushindere a kapala ka Magono ma Zuba, a kapala ka kunya ku ubarākpa ka kari a Asu u Uwulukpi.

¹⁸ U kene kpam n ḁa u gbara n ḁa a avana a asuḁarākpa u ḁa wari

asu u Katani ka Ugawunsa. N da n buwai vi, u tsungu n da a kami ka asudarākpa u udarākpa u urunukpa u da wari a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

¹⁹ U takpa gba manivi ma kanaka ki aku u runukpa ma a zuba u asudarākpa.

²⁰ U yanka kagono ka kanaka ka na ki dere tyoku da u yankai ka a yankai udarākpa u uwulukpe. Nala kadarākpi ki ka takpa unyushi u cingi u ama, kpam Kashila ka cimbusuka le ta.

²¹ Aku u wutukpa kanaka ki a uroto u agali u runukpa ka tyoku da u yankai ka kagita ki, kpaci udarākpa u uwulukpe u da adama a kakuma ka ama ki.

²² <<Uzapige yan baci unyushi u da u revei n u da wa, hal u kodoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba Kashila ka ne, nala zuwa yi ta u woko uza u unyushi.

²³ A'ayin a da baci a tonuko yi unyushi u da u yain vi, she u tuko magaji ma ma lyopoi wa, u yain udarākpa.

²⁴ U tadangu kukere ku ne a kaci ka magaji mi, aku u kida ma asu u da a ka kida nnama adama a udarākpa u urunukpa a kapala ka Magono ma Zuba. Udarākpa u uwulukpe u da.

²⁵ Kadarākpi ka dobongu majubu ma ne a mpasa mi, aku u gbara n da a avana a asudarākpa u udarākpa u urunukpa vi. N da n buwai vi, u tsungu n da a kami ka asudarākpa u udarākpa u urunukpa vi.

²⁶ Kadarākpi ki ka runukpa ta manivi ma magaji mi gba a zuba u asudarākpa tyoku da a tsu yan n manivi ma udarākpa u ndishi n shinga, nala kadarākpi ka takpa unyushi u cingi u uzapige vi adama a unyushi u ne, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

²⁷ <<Uza roku a asuvu a kakuma ka aza a Isara'ila u yan baci unyushi u da u revei n u da wa, hal u kodoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma

Zuba, nala zuwa yi ta u woko uza u unyushi.

²⁸ A'ayin a da baci a tonuko yi unyushi u da u yain vi, u tuko kanuku ka malala ka ka lyopoi wa, u yain udarākpa adama a unyushi u da u yain vi.

²⁹ U tadangu kukere ku ne a kaci ka malala ma udarākpa u uwulukpe, aku u kida ma asu u da a ka kida nnama adama a udarākpa u urunukpa.

³⁰ Kadarākpi ka dobongu majubu ma ne a mpasa mi aku u gbara n da a avana a asudarākpa u udarākpa u urunukpa. N da n buwai vi, u tsungu n da a kami ka asudarākpa vi.

³¹ U wutukpa manivi mi gba tyoku da a tsu yan n manivi ma udarākpa u ndishi n shinga, aku u runukpa ma a asudarākpa. U woko ta udarākpa u magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba. Nala kadarākpi ki ka yan udarākpa u utakpa unyushi u cingi adama a unyushi u cingi u vuma vi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

³² <<Shegai u tuko baci maku ma macon adama a udarākpa u uwulukpe vi, u kana ta u tuko kanuku ka ka lyopoi wa.

³³ U tadangu kukere ku ne a kaci ka macon ma udarākpa u uwulukpe vi, aku u kida ma asu u da a ka kida nnama adama a udarākpa u urunukpa.

³⁴ Kadarākpi ka dobongu majubu ma ne a mpasa mi, aku u gbara n da a avana a asudarākpa u udarākpa u urunukpa. N da n buwai vi, u tsungu n da a kami ka asudarākpa vi.

³⁵ U wutukpa manivi mi gba tyoku da a tsu yan n manivi ma macon ma udarākpa u ndishi n shinga, aku u runukpa ma a asudarākpa a zuba u kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. Nala kadarākpi ki ka yan udarākpa u utakpa unyushi u cingi adama a unyushi u cingi u vuma vi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.>>

5

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<A isa vu baci vu yain kadyanshi a kaci ka ili i'ya vu wenei ko tani vu revei, aku vu 'yuwain uyan kadyanshi, vu yan ta unyushi kpm wa ta a kaci ka vunu.

² Ko tani vuma sawa baci ili i'ya i'ari na nshinda n ureve u ne wa, ko kakushe ka manama ma mete ma nshinda ko kpm ka ma kuwa, ko kakushe ka manama ma nshinda ma ma kabura a iyamba, wa woko ta na nshinda kpm uza u unyushi, ko an u woko u reve wa.

³ Vuma sawa baci dem nshinda n da n wuta a ikyamba i vuma bawu u revei n da ma zuwa vuma u woko na nshinda, u tuwa u reve baci, wa woko ta uza u unyushi.

⁴ Vuma yan baci kpm maloko ma utsina bawu u yawunsai, u da wa yan ili i roku i shinga ko i cingi n ureve u ne wa, u tuwa u reve baci, wa woko ta uza u unyushi.

⁵ Vuma reve baci u yain unyushi u te a asuvu a nala yi, she u dana ucun u unyushi u da u yain vi.

⁶ U kana ta u tuko Magono ma Zuba ili i na i woko mavura ma unyushi u da u yain vi: U tuko kanuku ka macon ko kpm kanuku ka malala u woko udaraka u uwulukpe, aku kadaraki ki ka yain udaraka u utakpa u unyushi u cingi adama unyushi u cingi u vuma vi.

⁷ <<Vuma vi wa baci n ucira u macon ko maryadiga wa, wa fuda ta wa tuko a'adya a re ko kpm mmuku ma ntambara n re ubana a asu u Magono ma Zuba u woko yi katsupi ka unyushi u da u yain vi. U yanka ma te udaraka adama unyushi u cingi u da u yain vi, ma te kpm adama a udaraka u urunukpa.

⁸ Wa tuko ta n da a asu u kadaraki. Kadaraki ka gita uyan udaraka uwulukpe, u piyanla udyoku vi shegai wa takpamgbana u da wa.

⁹ Pini nala, u vishanasa mpasa n roku ma udaraka u uwulukpe u da u yain vi a apashi a asudaraka, u dori mpasa n da n buwai vi a kami

ka a asudaraka vi, kpaci udaraka u uwulukpe u da.

¹⁰ Manu ma ire mi kadaraki ka yanka ma udaraka u urunukpa derere tyoku da mele ma danai. Nala kadaraki ki ka yan udaraka u utakpa unyushi u cingi adama unyushi u cingi u vuma vi, kpm Kashila ka cimbusuka yi ta.

¹¹ <<U kana baci a'adya yi ko kpm mmuku ma ntambara n re mi n la baci ucira u ne adama u yanka udaraka u uwulukpe u ne vi, she u tuko kakundatsu ka kuden ka te a asuvu a kupa ku kira ku lewu tsara a yanka yi udaraka adama unyushi u cingi u ne. Wa tsungu manivi ko kpm ili i magulani asu u kira ki wa, kpaci udaraka u uwulukpe u da.

¹² Wa tuko ta kadaraki kira ki, eyi kpm wa kene ta kira ki a kukere ku ne tipi ku woko kunzu ku ucibusa. Wa runukpa ta ka a zuba u asudaraka tyoku u kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, kpaci udaraka u uwulukpe u da.

¹³ Nala kadaraki ki ka yan udaraka u utakpa unyushi u cingi a asuvu a unyushi u cingi u da baci dem vuma vi u yain, kpm Kashila ka cimbusuka yi ta. Kira ka ku buwai vi ka woko ta ku kadaraki, tyoku da ku tsu woko ku ne a ka yan baci udaraka u ilya.>>

Udaraka u utsupa unyushi u cingi

¹⁴ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

¹⁵ <<Vuma yan baci ukuna u cingi, kpm u yain unyushi u da u revei n u da wa, a kaci ka ili i uwulukpi i Magono ma Zuba, she u tuko kondom ka ka lyopoi wa, a asuvu a ushiga ubana a asu u Magono ma Zuba a una katsupi ka ne u woko yi udaraka u utsupa unyushi u cingi. A ka yanka ta kondom ki ikebe dere n ikebe i azurufa i'ya a tsu yanka manyan a kuwa ku uwulukpi.

¹⁶ Wa yan ta kpm katsupi adama ili i uwulukpi i'ya u yain unyushi a

kaci ka ne. U naƙa kpam kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun a zuba, u naƙa kaɗarɔkpi uza ɗa wa takpa unyushi u cingi u ɗa u yain a asu u uɗarɔkpa kondom adama a utsupa unyushi u cingi, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

¹⁷ <<Uza u yan baci unyushi kpam u kodoi mele ma te a asuvu a mele ma Magono ma Zuba ko u kpaɗa baci tani ureve, wa woko ta uza u unyushi kpam unyushi vi wa ta a kaci ka ne.

¹⁸ U kana ta u banka kaɗarɔkpi ki kondom ka ka lyopoi wa, a asuvu u ushiga, u yanka ka ikebe dere n tyoku ɗa kondom ka a tukoi adama a uɗarɔkpa u utsupa unyushi u cingi vi; kaɗarɔkpi kpam ka takpa ta unyushi u cingi u vuma vi adama u unyushi u ɗa u yain u revei n u ɗa wa, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta.

¹⁹ Uɗarɔkpa u utsupa unyushi u cingi u ɗa; mayun, u yanka ta Magono ma Zuba unyushi u cingi.>>

6

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

² <<Vuma yan baci unyushi a ukuna u cingi ara Magono ma Zuba, wata, u yinsai utoku u ne asu u ili i'ya u naƙa yi kuzuwa ko u wusa yi ili, ko tani u yanka yi uboku, ko u ryafa yi.

³ Ko kpam a dana vuma tsara ili i'ya i puwain aku u yain kaban a kaci ka ili i'ya u tsarai, ko u tsinai utsina u kaban a kaci ka ili i'ya baci dem i tsu zuwa uza u yain unyushi u cingi.

⁴ Vuma yan baci asuvu a unyushi u nala vi hal a revei n unyushi u ne, she u gonuko ili i'ya u bokoi vi, ko ili i'ya u wusai ko ili i'ya a naƙa yi kuzuwa ko kpam ili i'ya i puwain aku u tsarai vi.

⁵ Ko tani ili i'ya u yankai utsina u kaban a kaci ka ne, wa gonuko ta uza u ili tyoku ɗa i'ari yi hal gban u doku yi kunzu ku te asuvu a kunzu ku tawun, kain ka nala ki ka wa yan uɗarɔkpa u utsupa unyushi u cingi u

ne, kain ka dem wa gonuko uza vi ili i ne.

⁶ U kana ta u banka kaɗarɔkpi kondom ka ka lyopoi wa, a asuvu a ushiga u ncon, tsara u woko yi kat-supi ka unyushi u cingi u ɗa u yain. Kaɗarɔkpi ki ka yanka yi uɗarɔkpa u utsupa unyushi u cingi ubana a asu u Magono ma Zuba. A ka kidumkpa ta ka ikebe dere n tyoku kondom ka a tukoi adama u uɗarɔkpa u uwulukpe vi.

⁷ Kaɗarɔkpi kpam ka takpa ta unyushi u cingi u ɗa u yan vi a kapala ka Magono ma Zuba, kpam Kashila ka cimbusuka yi ta ucun u unyushi u ɗa baci dem u yain.>>

Uɗarɔkpa u urunukpa

⁸ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

⁹ <<Naƙa Haruna n alobo a ne mele a kaci ka uɗarɔkpa u urunukpa, uɗarɔkpa u urunukpa vi wa wansa ta a zuba u asuɗarɔkpa vi, akina a ɗa a'ari pini vi a ka wansa ta n a tasi.

¹⁰ Aku kain ka wansa baci, kaɗarɔkpi ka uka matogo ma kunya ku linin n magbidi ma ucaku u asuvu u aminya a linin aku u pura kakomo ka uɗarɔkpa u urunukpa u ɗa a yain a zuba u asuɗarɔkpa vi, u tsungu ka a ikengi asuɗarɔkpa vi.

¹¹ Aku u mondo aminya yi u uka a roku, pini nala, u pura kakomo ki u banka a uroto u agali yi, u wotsongu ka a asu u ɗa a wulukpei.

¹² Akina a ɗa a'ari a zuba u asuɗarɔkpa vi a ka rongo ta utasa, a ka cimbusa a ɗa wa. Usana dem kaɗarɔkpi ka rongo ta ug-batyangusu akina yi, u dari kpam uɗarɔkpa u urunukpa vi a zuba u akina yi, u runukpa dem manivi ma uɗarɔkpusa u ndishi n shinga a zuba u ne.

¹³ U kana ta akina yi a rongo u tasa a zuba u asuɗarɔkpa vi maco kotsu a cimba wa.

Uɗarɔkpa u ilya

¹⁴ <<Mele ma uɗarɔkpa u ilya ma na: alobo a Haruna a ka tuko ta u

da ubana a asu u Magono ma Zuba a kapala ka asudarākpa.

¹⁵ Kadarākpi ka te a asuvu a le ka shadangu kukere ku ne tipi n kira ku lewu ka udarākpa u ilya usatari n manivi, n ili magulani i'ya i'ari a zuba u udarākpa u ilya vi gba, aku u runukpa ka ka woko kunzu ku ucibusa ku magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba a zuba u asudarākpa vi.

¹⁶ Haruna n alobo a ne a lyai kabuwi ka ili i'ya i buwai a udarākpa u ilya vi. A lyai ka bawu yisti a asu u uwulukpi, wata, ulanga u Katani ka Ugawunsa.

¹⁷ A yain u da bawu a tsungi yisti, mpa Magono ma Zuba n neke ta ka a una u kunzu ku kune ku ilikulya ka a naka mu. Tyoku u udarākpa u uwulukpe n udarākpa u utsupa unyushi u cingi, u kana ta u woko uwulukpi cika.

¹⁸ Gba mmuku n tsikaya n Haruna a'ali a ka fuda ta a lyai. U woko de kunzu ku kune ku ilikulya ubana ara Magono ma Zuba. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana. Gba uza da baci u sawai udarākpusa vi u kana ta u pana ikyamba i uwoko uwulukpi.>>

¹⁹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²⁰ <<Kune ka Haruna n alobo a ne a ka tuko Magono ma Zuba ka na, a kain ka a ka tsunku uza u te a asuvu a le manivi ma uneke u woko kadarākpi: Kunzu ku te asuvu a kunzu kupa ku kakundatsu ka kuden ku kira ku lewu ku kune ku udarākpa u ilya ku kain dem, a tuko kagbidi n usana kagbidi kpam n kuvuli.

²¹ A vura u da aku a kangala u da n manivi a mabaluwa ma udat-sunku, pini nala, vu koduso u da vu yain udarākpa u ilya u magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

²² Asuvu a kagali ka Haruna a'ali, uza da baci dem a tsunki manivi ma uneke a kaci aya wa woko Magono ma Adarākpi, aya wa yan udarākpa

u nala vi ubana a asu u Magono ma Zuba, a runukpa u da gba. U gan ta a toni mele ma nala mi ubana.

²³ Udarākpa u ilya u kadarākpi dem a ka runukpa ta u da gba, u kana ta a ka lya u da wa.>>

Udarākpa u uwulukpe

²⁴ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²⁵ <<Tonuko Haruna n alobo a ne mele ma udarākpa u uwulukpe ma na mi: A asu u da a tsu kida manama ma udarākpa u urunukpa nte dem a ka kida pini manama ma udarākpa u uwulukpe a kapala ka Magono ma Zuba. Udarākpa u nala vi wa ta n uwulukpi cika.

²⁶ Kadarākpi ka ka yain udarākpa u uwulukpe vi, aya u kana u lyai u da a asu u uwulukpi, wata, ulanga u Katani ka Ugawunsa.

²⁷ Uza da baci dem ko ili i'ya baci i sawai inyama yi ya pana ta ikyamba i uwoko uwulukpi, mpasa n ne kpam n pada baci a matogo u kana ta a zai matogo mi a asu u uwulukpi.

²⁸ A suwan baci inyama yi a magbodo ma cin, u kana ta a tasa ma, shegai a magbodo ma urim ma baci a suwain i'ya, u kana ta a sadara ma aku a zai ma n mini.

²⁹ Kalobo ka baci dem kari a kuwa ku adarākpi ka fuda ta ka takuma inyama yi; kpaci ili i uwulukpi i'ya cika.

³⁰ Shegai a ka takuma inyama i manama ma udarākpa u uwulukpe ma a kenei mpasa n ne a ukai asuvu a Katani ka Ugawunsa adama utakpa unyushi u cingi a asu u uwulukpi wa, u kana ta a runukpa i'ya gbende.>>

7

Udarākpa u utsupa unyushi u cingi

¹ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi, <<Mele ma udarākpusa u utsupa unyushi u cingi ma na, ma ta n uwulukpi cika.

² A asu u da a tsu kida manama ma udarākpa u urunukpa nte dem a ka

kida pini manama ma udarākpa u ut-supu unyushi u cingi, aku kadarākpi ka vishanaṣa mpasa mi a apashi a asudarākpa vi gba.

³ Kadarākpi ki ka yain udarākpa n manivi mi gba a zuba u asudarākpa, wata, uwunja vi gba n manivi ma ne n manivi ma ma palai ucanga u katsuma,

⁴ na nluba n re n manivi ma ma padara le n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada, u da a ka takpa kabolo na nluba n re n nala mi.

⁵ Kadarākpi ka runukpa i'ya a asudarākpa, kune ku ilikulya ka ubana a asu u Magono ma Zuba. Nala udarākpa u utsupa unyushi u cingi u da.

⁶ Kalobo ka dem kari a kuwa ku adarākpi ka fuda ta ka takuma inyama yi, shegai u kana ta a takuma i'ya a asu u uwulukpi, kpaci ili i uwulukpi i'ya cika.

⁷ <<Mele ma udarākpa u utsupa unyushi u cingi n udarākpa u uwulukpe ma te ma. Kadarākpi ka baci dem ka yain manyan ma utakpa unyushi u cingi vi aya wa bidya inyama i udarākpa i'ya i buwai vi.

⁸ Kadarākpi ka baci kpam ka yain udarākpa u urunukpa adama a uza roku, u bidya ukpan u manama ma a yankai udarākpa vi.

⁹ Udarākpa u ilya u da baci dem a zungi a kalele ko a kangalai a mabaluwa ko a mabaluwa ma udat-sunku, wa woko ta u kadarākpi uza da u yain udarākpa vi.

¹⁰ Shegai gba udarākpa u ilya u da u buwai, u da a judugi n manivi ko kpam a kpaḍai ujudugu, wa woko ta u aloba a Haruna gba n kagali ka ne, kpam a pecike le dere-dere.>>

Udarākpa u ndishi n shinga

¹¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa: <<Mele ma udarākpa u ndishi n shinga ma na, u da a ka yanka Magono ma Zuba.

¹² Adama a ucikpa u da baci vuma vi u yain udarākpa vi, she u yain u da kabolo n burodi u apeteli u da u

nambai yisti u da a judugi n manivi, n amasa a katali a da a nambai yisti a da a gbarakai manivi, n burodi u apeteli u da a yain n kira ku lewu ka a judugi n manivi.

¹³ Kabolo n udarākpusa u ndishi n shinga u ucikpa, aku a tuko burodi u apeteli u da a yain n yisti.

¹⁴ U kana ta u tuko burodi u te u te a asuvu udarākpusa u da u yansai na vi, adama u kune ubana a asu u Magono ma Zuba, nala vi wa woko ta u kadarākpi uza da u vishanaṣai mpasa adama a udarākpa u ndishi n shinga vi.

¹⁵ U kana ta a takuma inyama i udarākpa u da u yain adama udarākpa u ndishi n shinga u ucikpa a kain ka a yanka yi vi, kotsu a asaka inyama yi i wansa wa.

¹⁶ Shegai kune ku ne adama a ushadangu u utsina ka baci, ko kpam kune ku uciga u kaci u ne, she a takuma i'ya a kain ki, i'ya baci kpam i buwai, a takuma i'ya kain ka wansa baci.

¹⁷ Inyama yi i kotso baci wa ubana a kain ka tatsu, u kana ta a runukpa i'ya.

¹⁸ A takuma baci inyama i udarākpa u da a yain adama u udarākpa u ndishi n shinga asuvu a kain ka tatsu, a ka wushuku n uza da u yain udarākpa vi wa, kpam a ka naka u da karinga wa. Inyama yi ya woko ta ili i icadi, kpam uza da baci dem u takumai i'ya, mpasa ma unyushi mi ma ta a kaci ka ne.

¹⁹ <<Inyama yi i sawa baci ili i'ya i'ari na nshinda, a ka takuma i'ya wa, a runukpa i'ya. Inyama i udarākpa i'ya baci a wulukpei, uza da baci dem a wulukpei wa fuda ta u takuma i'ya.

²⁰ Shegai uza u nshinda da baci dem u takumai inyama i udarākpa u ndishi n shinga u da a yain ubana a asu u Magono ma Zuba, a ka pece yi ta n ama a ne.

²¹ Uza roku u sawu baci ili i nshinda ko uza da baci ko asuvu a nnama n kuwa ko tani gba ili i'ya i'ari n icadi, kpam u takumai inyama

i udarākpa u ndishi n shinga u da a yankai Magono ma Zuba. Ucun u vuma u nala vi, a ka pece yi ta n ama a ne.>>

A bishinkai utakuma manivi na mpasa

²² Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²³ <<Tonuko aza a Isara'ila vu dana: Kotsu i takuma manivi ma anaka ko ma ncon ko tani ma nryadiga wa.

²⁴ Manivi ma manama ma ma kuwai agifa* n manivi ma manama ma nnama n mete n wunai, a ka fuda ta a yanka ma manyan ma roku, shegai kotsu a takuma ma wa ko kenu.

²⁵ Gba uza da baci u takumai manivi ma manama ma kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, a peci yi n ama a ne.

²⁶ Asu u da baci dem i dusuki ya takuma mpasa n manu ko tani ma nnama wa.

²⁷ Gba uza da baci u takumai mpasa, a peci yi n ama a ne.>>

Kunzu ku adarākpi

²⁸ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa:

²⁹ <<Tonuko aza a Isara'ila: Gba uza da baci dem wa tuko udarākpa u ndishi n shinga asu u Magono ma Zuba, u naka pini Magono ma Zuba kapashi ka roku kune.

³⁰ U tuko Magono ma Zuba kune ku ilikulya n kaci ka ne. U tuko kpm manivi ma nnama n akamba a manama yi, aku u yain udarākpa u uradugba a kapala ka Magono ma Zuba.

³¹ Kadarākpi ka runukpa manivi mi a zuba u asudarākpa, shegai akamba yi a ka woko ta kunzu ku Haruna n alobo a ne.

³² Maguta ma ulyaki ma manama ma a yankai udarākpa u ndishi n shinga vi, a naka ma kadarākpi ma woko kune ka vuma vi u tuko yi.

³³ Maku ma Haruna ma ma yain udarākpa u mpasa n manivi ma

nnama adama a udarākpa u ndishi n shinga, maguta ma ulyaki ma woko kunzu ku ne.

³⁴ A asuvu a udarākpa u ndishi n shinga u aza a Isara'ila, mpa Magono ma Zuba n bidya ta akamba a da a radugbai n maguta ma a tukoi vi n nakai Haruna kadarākpi n alobo a ne u woko kunzu ku le a asuvu a udarākpusa u aza a Isara'ila ubana.

³⁵ <<Nala wa woko ta kunzu ka a zuwukai Haruna n alobo a kagali ka ne a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, ili i'ya i kanai kain ka a neke le a wokoi adarākpi a da ka gbashika Magono ma Zuba.

³⁶ Magono ma Zuba ma tonukoi aza a Isara'ila a naka adarākpi ili i nala yi, ili i'ya i kanai kain ka u tsunku le manivi ma uneke a woko adarākpi; nala wa woko ta kunzu ku le a uyan u le ushani ubana.>>

³⁷ Nala mele ma udarākpa u urunukpa ma n udarākpa u ilya n udarākpa u uwulukpe n udarākpa u utsupa unyushi u cingi n udarākpa u uwoko kadarākpi n udarākpa u ndishi n shinga.

³⁸ Ili i na i'ya Magono ma Zuba ma tonukoi Musa a Masasa ma Sinai a kakamba, a kain ka u tonukoi aza a Isara'ila a tukuso kune a asu u ne.

8

Uneke u Haruna n alobo a ne (Uwt 29:1-37)

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,*

² <<Bidya Haruna n alobo a ne n aminya a tsudarākpi a le n manivi ma uneke n kagono ka kanaka ka uyanka udarākpa u uwulukpe n a'ondom a re n mabana ma burodi ma bawu a tsungi yisti.

³ Vu bolomgbono gba kakuma ka aza a Isara'ila a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.>>

⁴ Musa tani u yain tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi u

* **7:24 7:24** agifa Manama ma kuwa baci n kaci ka ne u da Akimba a tsu dana ma kuwa de agifa.

* **8:1 8:1** Kondo: Uwt 29:1-37.

yain, aku ama yi a bolomgbonoi a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

⁵ Musa tonukoi gba kakuma ka aza a Isara'ila ki, <<Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a yain i'ya na.>>

⁶ Aku u wutukpai Haruna n alobo a ne u sumba le.

⁷ U ukunkai Haruna matogo ma asuvu aku u siraka yi kagbawatsu, u ukunka yi matogo ma bululu, n matogo ma ifo ma a sirakai kagbawatsu ka shinga ka a cai n akere tsara u kanai mai.

⁸ Aku Musa zuwuka yi kasolo ka uwulukpi ka makamba, asuvu a kasolo yi u zuwuka yi ta ili i'ya a tsu isa Yurim n Tumim†.

⁹ Aku u cacika yi funi u kadarakpi; a kapala ka funi ki a padara ta pini maku ma urim ma zinariya ukyawan, wata, funi u uwulukpi, tyoku da Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

¹⁰ Aku Musa bidyai manivi ma uneke u vishanasai Katani ki n ili i'ya i'ari pini gba a asu vi. Nala u nekei i'ya i wokoi uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹¹ U tsarai u vishanasai manivi ma roku a asudarakpa hal kushindere, u nekei a asudarakpa vi n ucanga u manyan u ne, n mabara ma pige n kakan ka ne dem.

¹² Aku Musa tsunki Haruna manivi ma uneke a kaci tsara u neke yi.

¹³ Pini nala, u tukoi alobo a Haruna, u ukusa le ntogo ma asuvu n ifuni, u siraka le agbawatsu, tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi.

¹⁴ Aku Musa tukoi kagono ka kanaka ka udarakpa u uwulukpe. Haruna n alobo a ne a tadangi akere a le a kaci ka kagono kanaka ki.

¹⁵ Aku Musa kidai ka. Pini nala, u doboi mpasa mi n majubu u gbarai n da a avana a asudarakpa vi tsara u wulukpe u da, aku u tsungi mpasa n da n buwai vi a kami ka asudarakpa vi. Nala u nekei asudarakpa vi u

gonukoi u da uwulukpi adama a utakpa u unyushi u cingi.

¹⁶ Musa kpam takpai gba manivi ma mari a zuba u ucanga u katsuma, n kapashi ka ka lai tsulobo ka asu u akada, na nluba n re kabolo n manivi ma le, u runukpa i'ya a zuba u asudarakpa.

¹⁷ Shegai kabuwi ka inyama i kanaka yi n ukpan u ne n inyama i ne n awunyen a ne gba Musa runukpa ta i'ya a uroto u agali, tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi.

¹⁸ Aku Musa tukoi kondom ka udarakpa u urunukpa. Haruna n alobo a ne a tadangi akere a le a kaci ka kondom ki,

¹⁹ pini nala u kidai ka u vishanasai mpasa mi a apashi a nishi a asudarakpa vi gba.

²⁰ U kidasai kondom ki agbidi-agbidi, aku u runukpai kaci ki n akidi a inyama yi kabolo n manivi mi.

²¹ U zai ucanga u katsuma n akpete, aku u runukpai inyama i kondom yi gba a zuba u asudarakpa. Udarakpa u urunukpa u da la vi u magulani ma shinga, kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, tyoku da Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

²² Aku Musa zuwai a tuko kondom ka ire ki, wata, kondom adama a uneke kadarakpi. Haruna n alobo a ne a tadangi akere a le a zuba u kaci ka kondom ki,

²³ aku u kidai ka, pini nala, u kenei mpasa mi u gbarai n da a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku Haruna, n majubu ma pige ma ulyaki ma kukere ku ne, n majubu ma pige ma ulyaki ma kune ku ne.

²⁴ Aku Musa tukoi alobo a Haruna, u kenei mpasa mi u gbarai n da a ucoli u atsuvu a ulyaki a le, na njubu n pige ma akere a ulyaki, na njubu n pige ma a'ene a ulyaki a le. Aku u vishanasai mpasa mi a apashi a nishi a asudarakpa vi gba.

† 8:8 8:8 Yurim n Tumim uruta u Magono ma Zuba u da a tsu yanka manyan kotsu a reve ili i'ya i gitai ko ya tuwa i gita, kpam dem kotsu a reve ili i'ya Kashila ka ciga a ukuna u ili i roku.

25 Aku Musa takpai manivi ma kondom, n uwunja vi gba n manivi ma ne, n manivi ma mari a zuba u ucanga u katsuma gba, n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akaɗa, na nluba n re kabolo n manivi ma le, n maguta ma ulyaki.

26 Asuvu a mabana ma burodi u da u nambai yisti ma mari a kapala ka Magono ma Zuba, u bidyai burodi u apeteli u te u da u nambai yisti, n burodi u apeteli u te u da a judugi n manivi, n kamasa ka katali ka te u tafangi a zuba u manivi ma kondom mi n maguta ma ulyaki.

27 Gba ili i nala yi u zuwai i'ya a akere a Haruna n alobo a ne. Aku a yankai u da udarākpa u uraɗugba a kapala ka Magono ma Zuba.

28 Aku Musa wushai i'ya a akere a le u runukpai i'ya a zuba u asudarākpa kabolo n udarākpa u urunukpa a una u udarākpa u uneke u kaɗarākpi. Kune ku ilikulya ka ku magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

29 Musa kpam u bidyai akamba a kondom yi, a da a'ari kunzu ku ne u yankai u da udarākpa u uraɗugba ubana a asu u Magono ma Zuba, tyoku da Magono ma Zuba ma tuko yi.

30 Musa kpam kenei manivi ma uneke na mpasa n da mari a asudarākpa vi u vishanaɗakai Haruna n aminya a ne. U vishanaɗakai kpam alobo a Haruna n aminya a le. Nala u nekei Haruna n aminya a ne n alobo a ne n aminya a le n uwulukpi.

31 Aku Musa tonukoi Haruna n alobo a ne, <<Suwain inyama yi a utsutsu u Katani ka Ugawunsa kpam i takuma i'ya pini, kabolo n iburodi i'ya i'ari asuvu a mabana ma ucanga u uneke u kaɗarākpi, tyoku da mpa Magono ma Zuba ma danai, <Haruna n alobo a ne a da a ka takuma i'ya.>

32 Gba ili i'ya i buwai asuvu a inyama yi ko tani burodi vi, i runukpa i'ya.

33 Kotsu i wuta a utsutsu u Katani ka Ugawunsa ki wa hal a'ayin a shindere, wata, she a'ayin a uneke u kaɗarākpi a shaɗangu, kpaci uneke u de wa bidya ta a'ayin a shindere.

34 Ili i'ya a yain ara, a yan ta i'ya tyoku da Magono ma Zuba ma danai a yain a kaci ka udarākpa u upala ukuna adama a de.

35 Ya dusuku ta a utsutsu u Katani ka Ugawunsa kaara n kayin hal a'ayin a shindere n i kirani n udani u Magono ma Zuba, tsara i kuwa wa, kpaci nala a tonuko mu.>>

36 Aku Haruna n alobo a ne a yain gba ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a una u Musa.

9

Adarākpi a gitai manyan ma le

1 An a'ayin a shindere a abiki a uneke yi a wurai, a kain ka kulla, aku Musa isai Haruna n alobo a ne na nkoshi ma aza a Isara'ila.

2 U tonukoi Haruna, <<Bidya kagano ka madyondyom ma ma lyopoi wa, adama a udarākpa u uwulukpe, n kondom ka ka lyopoi wa, adama a udarākpa u urunukpa, vu tuko le a asu u Magono ma Zuba.

3 Aku vu tonuko aza a Isara'ila a bidya magaji adama a udarākpa u uwulukpe, n madyondyom n macon n kayen ka te ka te n da lyopoi wa, adama a udarākpa u urunukpa.

4 A tuko dem kanaka n kondom adama a udarākpa u ndishi n shinga ubana a asu u Magono ma Zuba, n udarākpa u ilya a judugu n manivi, kpaci ara Magono ma Zuba ma wenike ta kaci ka ne ara de.>>

5 Aku a tukoi ili i'ya Musa tonuko le a tuko vi a kapala ka Katani ka Ugawunsa, gba kakuma ka ama a rabai evu a shamgbusai a kapala ka Magono ma Zuba.

6 Musa kpam u danai, <<Ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko da i yain i'ya na, tsara tsupige tsu Magono ma Zuba tsu wenike kaci ka ne ara de.>>

7 Aku Musa tonukoi Haruna, <<Bana evu n asudarākpa vu yain

uḍarākpa u uwulukpe u vunu n uḍarākpa u urunukpa, vu takpa unyushi u cingi u vunu n u ama a vunu. Aku vu yain uḍarākpa u ḍa ama yi a tukoi adama a utakpa unyushi u cingi u le, tyoku ḍa Magono ma Zuba ma danai.>>

⁸ Aku Haruna banai evu n asuḍarākpa vi u kidai kagono ka madyondyom ki, u yain uḍarākpa u uwulukpe u kaci u ne.

⁹ Aku alobo a ne a tuko yi mpasa mi, u doḅongi majubu ma ne asuvu mpasa mi u gbarai n ḍa asu u avana a asuḍarākpa vi. Pini nala, u tsungi n ḍa n buwai vi a kami ka asuḍarākpa.

¹⁰ Shegai u runukpai manivi mi, na nluba mi n kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada adama a uḍarākpa u uwulukpe vi a zuba u asuḍarākpa, tyoku ḍa Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

¹¹ Shegai inyama n ikpan yi u runukpai i'ya a uroto u agali.

¹² Aku Haruna kidai manama ma uḍarākpa u urunukpa vi, alobo a ne kpam a naka yi mpasa mi aku u vishanaṣai n ḍa a apashi a nishi a asuḍarākpa vi gba.

¹³ A naka yi kpam kaci n agbidi-agbidi a inyama yi, aku u runukpai i'ya a zuba u asuḍarākpa.

¹⁴ U zai ucanga u katsuma n akpete yi, aku u runukpai i'ya kabolo n uḍarākpa u urunukpa u ḍa wari a zuba u asuḍarākpa vi.

¹⁵ Pini nala, Haruna tukoi kune ku ama ki. U bidyai magaji ma a ka yanka uḍarākpa u uwulukpe u ama, u kidai ma u yain uḍarākpa u uwulukpe tyoku ḍa u gitai u yain n uḍarākpa u uwulukpe u ne.

¹⁶ Aku u tukoi uḍarākpa u urunukpa, u yain u ḍa dere tyoku ḍa mele ma danai.

¹⁷ U tukoi kpam uḍarākpa u ilya, u shadangi kukere ku ne n kira, aku u runukpai ka a zuba u asuḍarākpa kabolo n uḍarākpa u urunukpa u usana vi.

¹⁸ Aku Haruna kidai kpam kanaka n kondom adama uḍarākpa u ndishi n shinga u ama. Aku alobo a ne a naka yi mpasa mi, u vishanaṣai n ḍa a apashi a nishi a asuḍarākpa vi gba.

¹⁹ Aku a takpai manivi ma kanaka n ma kondom mi, n uwunja vi gba n manivi ma ne n manivi ma palai ucanga u katsuma, na nluba n ma kapashi ka ka lai tsulobo a asu u akada.

²⁰ Aku a tadangi manivi mi a zuba u akamba a nnama mi, aku u runukpai manivi mi a asuḍarākpa.

²¹ Shegai u yan ta uḍarākpa u uradugba n akamba n maguta ma ulyaki ubana a asu u Magono ma Zuba, tyoku ḍa Musa tonuko yi u yain.

²² An Haruna yansai uḍarākpa u uwulukpe n uḍarākpa u urunukpa n uḍarākpa u ndishi n shinga, aku u barakpai akere a ne ubana a asu u ama yi u zuwuka le una u shinga. Pini nala, u cipai a zuba u asuḍarākpa vi.

²³ Aku Musa n Haruna a uwai a Katani ka Ugawunsa. An a wutai aku a zuwukai ama yi una u shinga, aku tsupige tsu Magono ma Zuba tsu wenikei kaci ka ne a asu u ama yi gba.

²⁴ Kute-kute akina a wutai a asu u Magono ma Zuba, a runukpai uḍarākpa u urunukpa n manivi ma mari a zuba u asuḍarākpa vi. An ama gba a wenei nala, aku a salai n mazanga a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyai kayala.

10

Ukpa u Nadabu n Abihu

¹ Alobo a Haruna, Nadabu n Abihu ya dem u bidyai ipurukatsu i tsikina a tsungi pini akina n ili i magulani. Pini nala, a nekei Magono ma Zuba akina a ḍa a nambai uwulukpi ucun u ḍa bawu u tonuko le a yain.

* **10:2 10:2** Kondo: Adkp 16:1; Mkc 26:61

² Kute-kute akina a wutaḳ a asu u Magono ma Zuba a lya le, a kuwai pini a kapala ka Magono ma Zuba.*

³ Musa tonukoi Haruna, <<Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai i'ya la vi an u danai, <U kana ta gba aza da a ka gbashika mu

a naka uwulukpi u va karinga. Kpam ma wenike ta tsupige tsu va a asu u ama gba.>>

Kpam ko i te Haruna dana wa.

⁴ Aku Musa isai Mishayel n Iluzafan alobo a Uziyel tatakeni u Haruna. U tonuko le, <<Tuwai na i canga ikyamba i amaci a de a asu u Katani vi ubana a uroto u agali.>>

⁵ Aku a tuwai a kanaṣai akushe yi a ntogo n le, a canga le a wutukpa le a uroto u agali, tyoku da Musa danai.

⁶ Aku Musa tonukoi Haruna n alobo a ne a da a buwai vi, wata, Iliyazara n Itama, u danai, <<Kotsu i asaka kenji ka de kayakali wa, kpam kotsu i kara aminya a de wa, kawa ya kuwa ta kpam Magono ma Zuba ma yan ta upan n gba kakuma ka ama. Shegai atoku a de, wata, gba kuwa ku aza a Isara'ila a ka fuda ta a sai adama aza da akina a Magono ma Zuba a lya vi.

⁷ Kotsu i asaka utsutsu u Katani ka Ugawunsa ki wa, kawa ya kuwa ta, kpaci a gbaraḳa da ta manivi ma uneke ma Magono ma Zuba.>> Aku a yain tyoku da Musa tonuko le a yain.

⁸ Magono ma Zuba ma tonukoi Haruna,

⁹ <<Avu n alobo a vunni ya so mini ma cinwi ko tani ili i'ya ya zuwa ugutukpa wa, ya uwa baci a Katani ka Ugawunsa ki, kawa ya kuwa ta. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana.

¹⁰ U kana ta i takpana ili i'ya i'ari uwulukpi n i'ya i nambai uwulukpi, i reve kpam dem ili i nshinda n i'ya a wulukpei.

¹¹ U kana ta i wenishike aza a Isara'ila gba mele ma Magono ma Zuba ma naka le a una u Musa.>>

¹² Musa yain kadyanshi n Haruna n alobo a ne a da a buwai, Iliyazara

n Itama, u danai, <<Bidyai udarḳpa u ilya u da u buwai vi a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, i fobuso u da bawu i tsungi yisti, i takuma u da a ikengi i asudarḳpa, kpaci udarḳpa u nala vi wa ta n uwulukpi cika.

¹³ I takuma u da a asu u da wari uwulukpi, kpaci kunzu ku vunni ka n alobo a vunni a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba; kpaci nala Magono ma Zuba ma tonuko mu.

¹⁴ Shegai akamba a da a yankai udarḳpa u uradugba n maguta ma a yankai kune da ya takuma, avu n alobo a vunni na nkere n vunni a asu u da a wulukpei. Kpaci a naka da ta i'ya avu n mmuku n vunni, i woko kunzu ku de asuvu a udarḳpa u ndishi n shinga u aza a Isara'ila.

¹⁵ Maguta ma a tukoi kune n akamba a da yankai udarḳpa u uradugba ubana a asu u Magono ma Zuba, kabolo n manivi ma nnama ma kune ku ilikulya, tsara a yain udarḳpa u uradugba ubana a asu u Magono ma Zuba. Apashi a na yi a ka woko ta kunzu ku de, avu na mmuku n vunni a ubana, tyoku da Magono ma Zuba ma danai.>>

¹⁶ An Musa vecei tsara u reve tyoku da a yain n magaji ma udarḳpa u uwulukpe vi, u cinai a runukpa ma de gba! Aku u yain upan n Iliyazara n Itama alobo a Haruna a da a buwai. U danai,

¹⁷ <<Ndya i bishinka da utakuma inyama i udarḳpa u uwulukpe a asu u da wari uwulukpi? Udarḳpa u nala vi wa ta n uwulukpi cika; a naka da ta u da tsara i takpa unyushi u cingi u kakuma ka ama kpam i takpa unyushi u cingi a una u le a kapala ka Magono ma Zuba.

¹⁸ An u wokoi bawu a uwai na mpasa n manama mi a asuvu a Asu u Uwulukpi, wari u gan ta i takuma i'ya a asu u da wari uwulukpi tyoku da n tonuko da.>>

¹⁹ Haruna wushunki Musa, <<Ara na da alobo a va a yain udarḳpa u uwulukpe u le n udarḳpa u

urunukpa ubana a asu u Magono ma Zuba, kpam ili i'ya i gitai na mpa da na! Wari wa yankpa wa Magono ma Zuba mari n takuma baci udarapka u uwulukpe vi?>>

²⁰ An Musa panai nala, aku u wushuki n kadyanshi ki.

11

Nnama n da a wulukpei n ma nshinda

(U.Ml 14:3-21)

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

² <<Tonukoi aza a Isara'ila i dana: Iacun i nnama n da ya takuma n da na a asuvu a nnama n da mari a iyamba:

³ Gba manama ma baci adeshikpetsu a ne a'ari ubatsi, kpam ma tsu takuma ijani n u tenuki, ya fuda ta i takuma ma.

⁴ Shegai a asuvu a nnama n da n tsu takuma ijani n a tenuki ko n da mari n ubatsi u adeshikpetsu, n roku n da pini n da u kanai bawu ya takuma: Karakuma ili i nshinda i'ya ara de, ko an u wokoi ka tsu takuma ta ijani n ka tenuki, shegai ka n ubatsi u adeshikpetsu wa.

⁵ Kacari ili i nshinda i'ya ara de, ko an wokoi ka tsu takuma ijani n u tenuki, shegai ka n ubatsi u adeshikpetsu wa.

⁶ Nata ili i nshinda i'ya ara de, ko an u wokoi u tsu takuma ijani n u tenuki, shegai wa n ubatsi u adeshikpetsu wa.

⁷ Maburusunu ili i nshinda i'ya ara de, ko an u wokoi wa ta n ubatsi u adeshikpetsu, shegai u tsu takuma ijani u tenuku wa.

⁸ Kotsu i takuma inyama i le ko i sawa akushe a le wa, kpaci ili i nshinda i'ya ara de.

⁹ <<A asuvu a ili i uma i'ya i'ari a mini, i'ya ya fuda ya takuma i'ya na: Gba ili i'ya baci i'ari n ili yavu ashan n apici a ikyamba, ko i'a baci a kushiva ko a agata, ya fuda ta i takuma.

¹⁰ Shegai kotsu i takuma nnama n da mari a kushiva n agata n da

nambai ili yavu ashan n apici wa, ko gba nnama n kenu n da mari a agata ko kpam gba ili i uma i'ya i'ari a mini, kpaci ili i nshinda i'ya ara de.

¹¹ A ka woko ta ili i nshinda ara de. Ya takuma inyama i le ko kpam i sawa akushe a le wa.

¹² Gba ili i uma i'ya i'ari a mini i'ya bawu i'ari n ili yavu ashan n apici, ili i nshinda i'ya ara de.

¹³ <<Iacun i nnu n da ya bidya ili i icadi kpam bawu ya takuma n da na: Kakuri n kakarikili n kasakali ka mashuwan,

¹⁴ n maguri n akarikili icun kau-kau,

¹⁵ n agawun icun kau-kau,

¹⁶ n kameme n kaviwin n makubi na nwurabede icun kau-kau.

¹⁷ Kotsu dem i takuma makpatuwa wa, n kuan n makubi ma pige,

¹⁸ n makubi ma eri, n kumbadoki, n kasakali,

¹⁹ n makatakau n aboro a mini icun kau-kau, n tsurukpate n agan.

²⁰ <<Gba ili i ka'imkpa i'ya i'ari n ashan kpam n a'ene, ya woko ta ili i nshinda ara de.

²¹ Shegai a asuvu a ili i ka'imkpa i'ya i'ari n ashan yi kpam n a'ene, i roku i'ya pini i'ya ya fuda ya takuma, i'ya i'ari na nguta n da ma fuda ma zuwa le a imkpa.

²² A asuvu a le i'ya ya takuma i'ya na: Abaruma icun kau-kau, n ijaun icun kau-kau, n acu icun kau-kau.

²³ Shegai gba ili i ka'imkpa i'ya i buwai i'ya i'ari n a'ene a nishi, i woko da ili i nshinda.

²⁴ <<Nnama n naha mi ma zuwa da ta i woko na nshinda. Uza da baci dem u sawai akushe a le wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁵ Uza da baci dem u cangai akushe a le u kana ta u zai aminya a ne, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁶ Gba nnama n da bawu mari n ubatsi u adeshikpetsu, kpam bawu n tsu gonuko ijani i'ya a takumai a tenuku, ili i nshinda i'ya ara de; uza da baci dem u sawai akushe a le wa woko ta n icadi.

27 A asuvu a nnama n ąa mari n a'ene a nishi kpam a'ari n adeshikpetsu icun i mazoli, ili i nshinda i'ya ara ąe. Uza ąa baci dem u sawai akushe a le wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

28 Uza ąa baci dem u cangai akushe a le u kana ta u zai aminya a ne, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli; kpaci ili i nshinda i'ya ara ąe.

29 <<Naha kpam a asuvu a ili i'ya ya kabura a iyamba na vi, ya woko ąa ili i nshinda; Kashan n kareun n agaji a pige icun kau-kau,

30 n mapalyaun n makuna n kabede n kakenwen n kakala.

31 Gba ili i na yi ili i nshinda i'ya ara ąe. Uza ąa baci dem u sawai akushe a le wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

32 Gba ili i'ya baci dem kakushe ka le ka rukpai a zuba u ne, ya rongo ta na nshinda. Ili yi ko n madanga ma baci tani a yain i'ya, ko n kunya, ko n ukpan, ko n kakpakpa. Ko ndya baci tani a tsu yanka i'ya manyan, u kana ta a uka i'ya a mini; ya woko ta na nshinda ubana kuvuli, aku a wulukpe i'ya.

33 Kakushe ki ka rukpa baci a asuvu a magbodo ma cin, ili i'ya i'ari pini vi ya woko ta na nshinda, kpam u kana ta a asa magbodo mi.

34 Ilikulya i'ya baci dem mini ma magbodo ma nala mi ma sawai, ya woko ta na nshinda. Ili i uso i'ya baci dem i'ari pini a icun i magbodo ma nala mi, ya woko ta na nshinda.

35 Gba ili i'ya baci dem kakushe ka le ka sawai, ya woko ta na nshinda, ko kalele ka baci ko kpam asu u uzungusu burodi, u kana ta a asa le, kpaci a woko ta na nshinda. U kana ta u woko ąa ili i nshinda.

36 Shegai kakushe ki ka rukpa baci a karara ka mini ko a madaka ma mini, mini mi ma kana nshinda wa, shegai uza ąa baci dem u sawai ka, wa woko ta na nshinda.

37 Kakushe ki ka rukpa baci a icun, icun yi ya kana nshinda wa.

38 Shegai a vishanasa baci mini a icun yi, aku kakushe ki ka rukpai pini, icun yi ya woko ta na nshinda.

39 <<Manama ma a wushunku ąa i takuma ma kuwa baci, uza ąa baci dem u sawai kakushe ki wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

40 Uza ąa baci dem u takumai kakushe ki, u kana ta u zai aminya a ne kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli. Uza ąa kpam dem u cangai kakushe ki u kana ta u zai aminya a ne, kpam wa woko ta na nshinda ubana kuvuli.

41 <<Gba nnama n ąa n tsu kabura a iyamba, ili i nshinda i'ya ara ąe; kotsu i takuma le wa.

42 Kotsu i takuma ili i'ya baci dem ya rono katsuma a iyamba, ko ili i'ya i tsu wala n a'ene a nishi ko kpam ili i'ya i'ari n a'ene ushani wa, kpaci ili i nshinda i'ya ara ąe.

43 Kotsu i nangasa kaci ka ąe n icadi a asu u utakuma ili i na yi wa, kpam kotsu i woko na nshinda adama a le wa.

44 Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ąe, u kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa uza u uwulukpi ąa. Kotsu i woko na nshinda adama a ili i'ya ya kabura a iyamba wa.

45 Kpaci mpa Magono ma Zuba uza ąa u wutukpa ąa a uyamba u Masar tsara n woko Kashila ka ąe; adama a nala u kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa uza u uwulukpi ąa.*

46 <<Mele ma na mi a kaci ka nnama n ąa mari a iyamba, na nnu, n ili i uma i'ya i'ari a mini gba, n ili i uma i'ya ya kabura a iyamba gba.

47 U kana ta i takpana n ąa mari na nshinda na n ąa n nambai nshinda, n ili i uma i'ya a ka takuma n i'ya bawu a ka takuma.>>

12

Uwulukpe u uka u ąa u matsai

1 Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

2 <<Tonuko aza a Isara'ila: Uka yan baci katsuma u matsai maku ma vali,

* 11:45 11:45 Kondo: 1Bit 1:16; Adkp 19:2; 20:7.

wa woko tā nā nshinda hal a'ayin a shindere, tyoku da u tsu yan a'ayin a da wari asuvu a nshinda ma uwoto.

³ Kain ka kulla aku a kida maku mi kacombi.

⁴ Aku uka vi u doku u yain a'ayin kamankupa n u tatsu n u takpi nshinda adama a mpasa ma ilimaci mi. A asuvu a a'ayin a nala yi wa sawa ili i roku i'ya i'ari uwulukpi wa, kpam wa uwa a kuwa ku uwulukpi wa, hal she a'ayin a da u shadangi a'ayin a uwulukpe a ne.

⁵ Shegai makere ma baci u matsai, wa woko tā nā nshinda hal a'ayin kupa n u nishi, tyoku da u tsu yan a'ayin a nshinda ma uwoto. Pini nala, wa doku tā u yain a'ayin aman-gatatsu n a teli n u takpi nshinda adama a mpasa ma ilimaci mi.

⁶ * <<A'ayin a uwulukpe a ilimaci i maku ma vali ko maku ma uka a shadangi baci, u tuko kadarākpi macon ma ma yain kayen ka te a ut-sutsu u Katani ka Ugawunsa, adama a udarākpa u urunukpa. U tuko dem matambara ko kadya adama a udarākpa u uwulukpe.

⁷ Kadarākpi ki ka yan tā udarākpa vi ubana a asu u Magono ma Zuba adama a upala ukuna u uka vi. Uka vi wa woko tā bawu nshinda a mpasa n da n wotsongi yi vi. Mele ma na mi mā tā a kaci ka uka da u matsai maku ma vali ko maku ma uka.

⁸ Uka vi wā baci n ucira u maku ma macon mi wa, wa fuda tā u tuko mmuku ma ntambara n re ko a'adya a re, ka te adama a udarākpa u urunukpa ka te kpam adama a udarākpa u uwulukpe. Kadarākpi ki ka yan tā udarākpa adama a upala ukuna vi tsarā u wulukpe yi kpam wa yan nā nshinda wa.>>

13

Mele a kaci ka mbala ma ukpan ma cingi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

² <<Ikyamba i uza i shita baci ko i'ari n abudu ko kpam i'ari n itafulishi hal u woko yi mabala ma ukpan ma cingi, a banka yi a asu u Haruna kadarākpi ko kpam a asu u uza u te a asuvu a aloba a kagali ka ne uza da wari kadarākpi.

³ Kadarākpi ki ka takpa tā vuma vi utyoku, u wene baci tsileme tsa tsari a asu u kutsu ki tsu waramai kpam kutsu ki ku uwai hal a asuvu a ukpan, mabala ma ukpan ma cingi ma yi. Pini nala, kadarākpi ki ka tonuko ama an vuma vi wari nā nshinda.

⁴ Shegai asu u da u tafaḷa yi a ikyamba yi pun da baci wari, kpam kutsu ki ku uwa baci a asuvu a ukpan wa, kpam tsileme tsu ikyamba tsi tsu warama baci wa, kadarākpi ka wutukpa uza mabala mi kau hal a'ayin a shindere.

⁵ Kain ka shindere ki kadarākpi ki ka doku ka takpa yi utyoku, asu u da u tafaḷa yi vi wā baci pini tyoku da wari kpam u lya kapala n utambura a ikyamba wa, kadarākpi ki ka asaka yi pini kau ne hal a'ayin a shindere a roku.

⁶ Kain ka shindere ki kadarākpi ka doku ka takpa yi utyoku u wene, utafaḷa vi u gita baci utaṇa kpam u lya kapala n utambura a ikyamba wa, aku kadarākpi ki ka tonuko ama vuma vi wā nā nshinda wa, itafulishi i'ya yi koshi. Pini nala, uza vi u zai aminya a ne u woko uza da bawu wari n icadi.

⁷ Shegai itafulishi yi i tuwa i doku baci i tamburai cina u wenike de kaci ka ne a asu u kadarākpi, kpam u tonuko yi wā nā nshinda wa, u kana tā u doku u gono a asu u kadarākpi ki.

⁸ Kadarākpi ki ka doku tā ka takpa yi utyoku, itafulishi yi i tambura baci a ukpan vi, aku kadarākpi ki ka tonuko ama an wari nā nshinda; mabala ma ukpan ma cingi ma yi.

⁹ <<Mabala ma ukpan ma cingi ma kana baci uza, a banka yi a asu u kadarākpi.

* 12:6 12:6 Kondo: Luk 2:24.

10 Kadarapki ki ka takpa yi ta utyoku, abufu yi a shita baci cika aku a waramai a zuwai kpam tsileme tsu asu vi tsu waramai, kpam asu vi u wokoi kutsu,

11 mabala ma ukpan ma cingi ma pige ma yi la vi. Kadarapki ki ka tonuko ta ama an vuma vi wari na nshinda. Wa wutukpa yi kau wa, kpaci wa ta na nshinda.

12 <<Shegai mabala mi ma kimba baci ukpan u ikyamba vi gba, ili i'ya i kanai a kaci ubana a a'ene tyoku da kadarapki ki ka fuda ka wene,

13 aku kadarapki ki ka doku ka takpa yi utyoku mai. Mabala mi ma kimba baci ikyamba gba, kadarapki ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa. An u wokoi ikyamba yi gba i waramai, vuma vi wa na nshinda wa.

14 Shegai kain ka baci dem kutsu ku wuta yi a ikyamba, u woko de la vi uza u nshinda.

15 Kadarapki ki ka takpa kutsu ki utyoku mai, aku u tonuko ama an vuma vi wari na nshinda. Kutsu ki ili i nshinda i'ya, kpaci mabala ma ukpan ma cingi ma.

16 Shegai kutsu ki ku gono baci ka waramai kpam, she vuma vi u bana a asu u kadarapki.

17 Kadarapki ki ka takpa yi ta kpam utyoku, mayun da baci mabala mi ma waramai, aku kadarapki ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa, kpaci a wulukpe yi de.

18 <<Vuma wari baci n kamici a ikyamba ka ka tanai,

19 aku a asu u da kamici ki kari caupa vi u shita pun, ko kpam asu vi u savadai u wokoi san n pun, she u ba u wenike kadarapki.

20 Aku kadarapki ka takpa asu vi utyoku, mabala mi ma uwa baci a asuvu a ukpan, kpam tsileme tsu asu vi tsu waramai, kadarapki ki ka tonuko ta ama an vuma vi wari na nshinda. Mabala ma ukpan ma cingi ma ma wutai a asu u kamici ki.

21 Shegai kadarapki ki ka takpa yi baci utyoku, u wene baci tsileme

tsu asu u kamici ki tsu warama wa, kpam kutsu ki ku uwa a asuvu a ukpan wa, aku ku gitai utana, kadarapki ki ka wutukpa uza u mabala mi kau n ama hal a'ayin a shindere.

22 Kamici ki ka tambura baci ko nte wa a ukpan vi, aku kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda. Mabala ma ukpan ma cingi ma.

23 Shegai kamici ki ka savada baci wa, kpam ka lya kapala n utambura wa, kalani ka kamici ka. Kadarapki ki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa.

24 <<Uza u rana baci, aku kutsu ki ku wokoi san n pun ko kpam pun,

25 she kadarapki ka takpa yi utyoku mai. Tsileme tsu asu u urana vi tsu warama baci, kpam kutsu ki ku uwai hal a asuvu a ukpan, mabala ma ukpan ma cingi ma ma wutai pini a asu u da u ranai vi. Kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda; kpaci maken ma la wa, mabala ma ukpan ma cingi ma yi.

26 Shegai kadarapki ki ka takpa baci ka utyoku, u wene baci tsileme tsu asu tsi tsu waramai wa, kpam kutsu ki ku uwa hal a asuvu a ukpan wa, kpam ku gitai utana, kadarapki ki ka wutukpa yi kau n ama hal a'ayin a shindere.

27 A kain ka shindere, kadarapki ki ka doku ka takpa yi utyoku, mabala mi ma tambura baci a ukpan vi, aku kadarapki ki ka tonuko ama an wari na nshinda; mabala ma ukpan ma cingi ma yi.

28 Shegai kutsu ki ku lya baci kapala n utambura a ukpan vi wa, aku ku gitai utana, ushita u da koshi a asu u da wari u ranai vi. Kadarapki ki ka tonuko ama uza mabala mi wa na nshinda wa, kpaci kalani ka urana ka yi koshi.

29 <<Vali ko uka wa baci n kutsu a kaci ko a matsaga,

30 kadarapki ki ka takpa yi utyoku, u wene baci kutsu ki ku uwai hal a asuvu a ukpan, kpam tsileme tsa tsari a asu u kutsu ki tsu woloi tsu

wokoi woli-woli n mini ma tsulon; kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda. Kpaci kalyatsuwa ka yi, mabala ma ukpan ma cingi ma ma kaci ko matsaga.

³¹ Shegai kadarapki ki ka takpa baci kalyatsuwa ki utyoku mai, u wene baci ka uwa baci a asuvu a ukpan wa, kpam tsileme tsu dan tsa pini a asu u mabala mi wa, aku kadarapki ki ka wutukpa vuma vi kau n ama hal a'ayin a shindere.

³² A kain ka shindere, aku kadarapki ki ka doku ka takpa kalyatsuwa ki utyoku. Mabala mi ma tambura baci wa, kpam tsileme tsu mini ma tsulon tsa baci pini wa, kpam dem mabala mi ma uwa baci a asuvu a ukpan wa,

³³ she u puni kaci ka ne, shegai n a asu u mabala mi wa. Kadarapki ka doku ta ka wutukpa vuma vi kau n ama hal a'ayin a shindere a roku.

³⁴ A kain ka shindere ki kadarapki ka doku ka takpa kalyatsuwa ki utyoku, ka tambura baci a ukpan wa, kpam ka uwa baci a asuvu a ukpan wa, aku kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi bawu wari na nshinda. Pini nala, uza mabala vi u za aminya a ne u woko bawu icadi.

³⁵ Shegai kalyatsuwa ki ka tuwa ka tambura baci a ikymba, cina tani kadarapki ka dana de wa na nshinda wa,

³⁶ kadarapki ki ka doku ka takpa ka utyoku. Ka tambura baci a ukpan vi, kotsu kadarapki ki ka zami uwene tsileme tsu mini ma tsulon wa, kpaci vuma vi wa ta na nshinda.

³⁷ Shegai kadarapki ki ka wene baci kalyatsuwa ki ka tana, kpam tsileme tsu dan tsari a uwuta pini, mabala mi ma tana de la vi, uza mabala vi wa na nshinda wa. Kadarapki ka tonuko ama vuma vi wa na nshinda wa.

³⁸ <<Vali ko uka wa baci n ikymba padi-padi pun,

³⁹ kadarapki ka takpa yi utyoku. Apani yi a'a baci kapusuwali, apani a da yi koshi, wa na nshinda wa.

⁴⁰ <<Kenji ka vuma ka wolo baci hal kaci ka wokoi n kukpani, vuma vi wa na nshinda wa.

⁴¹ Kenji ka kapala ka kaci ka baci ka wolo hal kucen ku ne ku wokoi n kukpani, wa na nshinda wa.

⁴² Shegai kutsu ka baci pini san n pun a kukpani ki ko kukpani ku kucen ki, mabala ma ukpan ma cingi ma ma wutaj pini a kaci ko kucen ka kari n kukpani ki.

⁴³ Kadarapki ki ka takpa yi utyoku. Ushiti wa baci pini a asu u kutsu ka kari a kaci ko kucen ku ne ki san n pun, tyoku da mabala ma ukpan ma cingi ma tsu wuta a ukpan,

⁴⁴ mabala ma ukpan ma cingi ma yi. Wa ta na nshinda. U kana ta kadarapki ki ka tonuko ama an vuma vi wari na nshinda adama a kutsu ka kari a kaci ka ne ki.

⁴⁵ <<Uza mabala vi wa uka ta akashi, u asaka kpam kenji ka ne bawu u zadai. U pala ajiri a ne n u salasi, <Mpa uza u nshinda da! Mpa uza u nshinda da!>

⁴⁶ Wa woko ta uza u nshinda gba a'ayin a mabala yi, kpam wa rongo ta utyoku u ne a uroto u agali.

Mele a kaci ka upama

⁴⁷ <<A cina baci aminya a tsileme ko a aminya a linin a pamai,

⁴⁸ ko upama vi wa baci a ili i'ya a cai n tsugbere tsu linin ko n tsileme tsu ncon, ko a ukpan, ko kpam a ili i'ya a yain n ukpan, mabala ma cingi ma.

⁴⁹ Upama vi wa baci tyoku u mini ma mete ko kpam san-san a aminya yi ko a ukpan vi ko a ili i'ya a cai, ko kpam a ili i'ya a yain n ukpan, mabala ma cingi ma, kpam u kana ta a wenike kadarapki.

⁵⁰ Kadarapki ka takpa upama vi utyoku mai, pini nala, u wutukpa ili i'ya i'ari n upama vi kau ubana a'ayin a shindere.

⁵¹ Kain ka shindere ka rawa baci, wa doku ta u takpa upama vi utyoku. Upama vi u tambura baci a aminya yi ko a ili i'ya a cai ko a ukpan, ko kpam gba ili i'ya baci dem a yain n

ukpan, mabala ma cingi ma; ili yi i woko ta i nshinda.

⁵² U kana ta kdarakpi ki ka runukpa aminya yi, ko ili i'ya a cai n tsileme tsu ncon ko tsugbere tsu linin, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan i'ya mabala mi ma kanai. An u wokoi ili i na yi mabala ma cingi ma, u kana ta a runukpa i'ya.

⁵³ Shegai kdarakpi ki ka takpa baci utyoku mai, u wenei upama vi u tambura a aminya yi ko a ili i'ya a cai, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan wa,

⁵⁴ aku kdarakpi ki ka zuwa a zai ili yi. Pini nala, u doku u wutukpa ili yi kau ubana a'ayin a shindere a roku.

⁵⁵ Aku u doku u takpa ili i'ya a zai vi utyoku. Upama vi u savada baci mini wa, ko an u wokoi u kpadai utambura, ili yi i'a ta na nshinda. A runukpa i'ya, ko upama vi wa baci a asuvu ko a kateshe ka ili yi.

⁵⁶ Shegai kdarakpi ki ka takpa baci ili yi utyoku, aku u wenei upama vi u kporo de an a zai i'ya, u kara asu u da upama vi wari a aminya yi, ko a ili i'ya a cai vi, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan.

⁵⁷ Upama vi u doku baci u wutai a aminya yi ko a ili i'ya a cai vi, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan, mabala ma utambura ma, u kana ta a runukpa ili yi.

⁵⁸ Shegai upama vi u puwan baci gba an a zai aminya yi, ko ili i'ya a cai vi, ko kpam gba ili i'ya a yain n ukpan, a doku a zai i'ya ya woko ta ili i'ya i'ari na nshinda wa.>>

⁵⁹ Mele ma na mi a kaci ka upama u da wari a aminya a tsileme tsu ncon ko aminya a linin, ko a da a cai ko kpam a da a yain n ukpan, tsara a reve ko ili yi i'a na nshinda ko i'a na nshinda wa.

14

Uwulukpe u uza mabala ma ukpan ma cingi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Mele ma na mi ma ta a kaci ka aza da a ka ciga uwulukpe a mabala ma ukpan ma cingi: *Aza da baci a tanai u kana ta a tuko le a asu u kdarakpi.

³ Kdarakpi ki ka bana a uroto u agali yi u takpa uza u mabala mi utyoku. Uza u mabala vi u tana baci,

⁴ kdarakpi ki ka zuwa a tuko nnu n re ma uma n da bawu mari na nshinda, n katyangi ka madanga ma sida, n tsugbere tsu shili, n avuku a kacilumani adama a uza da a ka wulukpe vi.

⁵ Kdarakpi ki ka zuwa a kidai manu ma te a magbodo ma cin ma a shadangi n mini ma agata ma shinga.

⁶ Pini nala, u bidya manu ma mari n uma vi, n macaka ma sida mi n tsugbere tsu shili n avuku a kacilumani yi, u lyubugu pini a asuvu mpasa n manu ma a kidai a mini ma agata ma shinga mi.

⁷ Aku u vishanasaka vuma da a ka wulukpe adama a mabala ma ukpan ma cingi mi mpasa mi hal kushindere. Pini nala, u tonuko ama yi a wulukpe yi de, aku u asaka manu ma mari n uma vi ma imkpa.

⁸ <<Uza da a ka wulukpe vi u kana ta u zai aminya a ne u kuruwa kenji ka ne gba kpam u sumba. Wa woko ta uza da u nambai nshinda. Pini nala, wa gono ta pini a agali yi, shegai wa dusuku pini a katani ka ne wa hal she a'ayin a shindere.

⁹ Kain ka shindere ki ka rawa baci, wa kuruwa ta gba kenji ka ne, n matsaga ma ne, n agala a'eshi a ne, n kenji ka ikyamba i ne gba. Wa za ta aminya a ne kpam u sumba. Aku u woko uza da u nambai nshinda.

¹⁰ <<Kain ka kulla, wa tuko ta mmuku ma a'ondom n re n da lyopoi wa, n maku ma macon ma kayen ka te ma ma lyopoi wa, n akundatsu a kuden a teli a kira ku lewu ka a judugi n manivi adama a udaraka u ilya, na ndele n manivi n tatsu.

* 14:2 14:2 Kondo: Mak 1:40,44; Luk 5:12,14

¹¹ Kaḍarākpi ki ka tuko vuma vi n icanga i nala yi a kapala ka Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

¹² Kaḍarākpi ki ka bidya maku ma kondom ma te n madele ma manivi mi u yain uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi, u raḍugba kpam u ḍa u woko uḍarākpa u uraḍugba ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹³ U kiḍa macon mi a asu u ḍa a ka kiḍa nnama ma uḍarākpa u uwulukpe n uḍarākpa u urunukpa. Tyoku ḍa uḍarākpa u uwulukpe wari u kaḍarākpi, nala dem uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi wa woko u kaḍarākpi. Uḍarākpa u na vi wa ta uwulukpi cika.

¹⁴ Kaḍarākpi ki ka kene mpasa ma uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi vi, u gbara n ḍa a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku uza ḍa a ka wulukpe vi, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne.

¹⁵ Pini nala, kaḍarākpi ki ka kene manivi mi a katau ka kukere ku ugula ku ne,

¹⁶ u dobongusu majubu ma ne ma kukere ku ulyaki pini a manivi ma mari a katau ka kukere ku ugula ki, u vishanasa ma hal kushindere a kapala ka Magono ma Zuba.

¹⁷ Manivi ma ma buwa a katau ka kukere ku ne ki, u dobongusu majubu ma kukere ku ulyaki ku ne, aku u gbara n ḍa a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku uza ḍa a ka wulukpe vi, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne, a asu u ḍa a'ari a gbaraṣai mpasa ma uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi.

¹⁸ Manivi ma ma buwai a katau ka kukere ku kaḍarākpi ki, u tsunku vuma vi a kaci. Nala kaḍarākpi ka pala ukuna u vuma vi a asu u Magono ma Zuba.

¹⁹ <<Aku kaḍarākpi ki ka yain uḍarākpa u uwulukpe tyoku u uḍarākpa u upala ukuna adama a vuma ḍa a wulukpei vi an wari na nshinda. Pini nala, kaḍarākpi

ka kiḍa manama ma uḍarākpa u urunukpa.

²⁰ Kaḍarākpi ki ka yain uḍarākpa u urunukpa n uḍarākpa u ilya a zuba u asuḍarākpa vi. Tyoku ḍa wa palasa ukuna u vuma u ḍa a wulukpei u ḍa la vi. Vuma vi wa woko nshinda wa.

²¹ <<Shegai vuma vi wa baci n ucira u ḍa wa fuda wa tuko icanga i na yi wa, u tuko kondom ka te adama a uḍarākpa u upala ukuna, a yain uḍarākpa u uraḍugba adama a uwulukpe u ne. U tuko dem kakundatsu ka kuden ku te ku kira ku lewu, ka a juḍugi n kunzu ku te asuvu a kunzu ku tatsu ku ma manivi adama a uḍarākpa u ilya, n madele ma manivi.

²² U tuko dem a'adya a re ko kpam mmuku ma ntambara n re, i'ya baci dem wa fuda wa tuko. Ma te adama a uḍarākpa u uwulukpe, ma te kpam adama a uḍarākpa u urunukpa.

²³ Kain ka kulla vuma vi u tuko le a kapala ka kaḍarākpi adama a uwulukpe vi. U tuko le a utsutsu u Katani ka Ugawunsa a asu u Magono ma Zuba.

²⁴ Kaḍarākpi ki ka bidya maku ma kondom ma uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi kabolo n madele ma manivi mi, u raḍugba i'ya ubana a asu u Magono ma Zuba u woko uḍarākpa u uraḍugba.

²⁵ U kiḍa macon ma uḍarākpa u utsupa unyushi u cingi vi, aku u kene mpasa mi u gbara n ḍa a ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku uza ḍa a ka wulukpe vi, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne.

²⁶ Pini nala, kaḍarākpi ki ka tsungu manivi mi a katau ka kukere ku ugula ku ne,

²⁷ u dobongusu majubu ma ne ma kukere ku ulyaki pini a manivi ma mari a katau ka kukere ku ugula ki, u vishanasa ma kushindere a kapala ka Magono ma Zuba.

²⁸ Kaḍarākpi ki ka gbaraṣaka uza ḍa a ka wulukpe vi manivi ma mari a katau ka kukere ku ugula ku ne ki, a asu u ḍa a gbaraṣai mpasa ma

udarākpa u utsupa unyushi u cingi, wata, a majubu ma kukere ku ulyaki ku ne, n ucoli u kutsuvu ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kukere ku ulyaki ku ne, n majubu ma pige ma kune ku ulyaki ku ne.

²⁹ Manivi ma ma buwai a katau ka kukere ku kaḍarākpi ki, u tsunku vuma vi a kaci. Nala kaḍarākpi ka pala unyushi u vuma vi a asu u Magono ma Zuba.

³⁰ Pini nala, kaḍarākpi ka ḍarākpa a'adya ko ntambara, i'ya baci gai dem vuma vi wa fuda wa tuko.

³¹ Ma te adama a udarākpa u uwulukpe, ma te kpam adama a udarākpa u urunukpa kabolo n udarākpa u ilya. Tyoku ḍa kaḍarākpi ki ka yan udarākpa u upala ukuna a asu u Magono ma Zuba adama a vuma ḍa a wulukpei vi ḍa la vi.

³² Nala vi mele ma a kaci ka uza ḍa wari n mabaḷa ma ukpan ma cingi, uza ḍa wari n ucira u ḍa wa tuko ucanga u udarākpa adama a uwulukpe u ne tyoku ḍa a ka ciga wa.>>

Utakpa u nshinda n kuwa ka kari n upama

³³ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

³⁴ <<A'ayin a ḍa baci i uwai a uyamba u Ka'ana u ḍa ma naḱa ḍa u woko uyamba u ḍe, mele ma ya tono ma na n zuwa baci upama u wutai a kuwa ku roku a uyamba vi.

³⁵ Gba uza ḍa baci dem wari n kuwa ki u kana ta u tuwa u tonuko kaḍarākpi, u dana, <N wene ta ili i roku yavu upama a kuwa ku va.>

³⁶ Pini nala, kaḍarākpi ki ka zuwa ta a wutukpusa ucanga u kuwa vi gba a ulanga kahu u uwa a kuwa ki u takpa upama vi utyoku, tsara gba ili i kuwa yi i woko na nshinda wa.

³⁷ Aku kaḍarākpi ka uwa pini u takpa utyoku u upama u ḍa wari a kasaga ki, wa baci tyoku u mini ma mete ko kpam san-san n paḍi-paḍi, kpam upama vi u uwa baci a asuvu a kasaga ki,

³⁸ aku u wuta pini u gbagirya kuwa ki hal a'ayin a shindere.

³⁹ U kana ta kaḍarākpi ki ka gono kain ka shindere u takpa kuwa ki utyoku. Upama vi u tambura baci a asaga yi,

⁴⁰ aku kaḍarākpi ki ka zuwa a takpusa atali a ḍa a'ari n upama vi a vutalaṣa a ḍa a asu u nshinda a uroto u ilyuci.

⁴¹ Pini nala, u zuwa kpam a sadara gba asaga a asuvu a kuwa ki, aku cin tsa a sadarai vi a pura tsa a ba a wotsongu a uroto u ilyuci a asu u ḍa wari na nshinda.

⁴² Pini nala, u zami atali a roku a ukusa a ḍa a asu u ḍa a takpusai a nide yi, aku kpam a reku cin tsu savu a gunuwan asaga a kuwa yi.

⁴³ <<Upama vi u doki baci u wutai pini a kuwa ki kpam, cina u takpusa ḍe atali yi kpam a sadaraṣai kuwa ki a lapulai a gunuwain ka,

⁴⁴ kaḍarākpi ki ka tuwa ka takpa u ḍa utyoku. Upama vi u tambura baci a kuwa ki, mabaḷa ma cingi ma. Kuwa ki ka ta na nshinda.

⁴⁵ She a wasa kuwa ki, n atali yi na ndanga mi gba n ili i'ya a gunuwunkai kuwa ki, aku a wutukpa i'ya a uroto u ilyuci ubana a asu u nshinda.

⁴⁶ Uza ḍa baci dem u uwai a kuwa ki a asuvu a a'ayin a ḍa kaḍarākpi ki ka zuwai a gbagiryai ka, wa woko ta uza u nshinda ubana kuvuli.

⁴⁷ Uza ḍa baci dem u lavutai ko u lyai ilikulya pini a kuwa ki u kana ta u zai aminya a ne.

⁴⁸ <<Shegai kaḍarākpi ki ka tuwa baci ka takpai kuwa ki utyoku, kpam upama vi u doku u wuta u tambura pini a kuwa ki wa, a'ayin a ḍa a gunuwain ka vi, u tonuko ama, kuwa ki ka na nshinda wa, kpaci upama vi u buwa kpam wa.

⁴⁹ Kaḍarākpi ki ka bidya ta nnu n re, n macaka ma madanga ma sida, n tsugbere tsu shili, n avuku a kacilumani tsara u utakpa nshinda n kuwa ki.

⁵⁰ Wa kida ta manu ma te a asuvu a n re mi a zuba u magbodo ma cin

ma a shadangi n mini ma agata ma shinga.

⁵¹ Pini nala, u bidya macaka ma sida mi, n avuku a kacilumani yi, n tsugbere tsu shili tsi, n manu ma te ma mari n uma vi u lyubugu pini a mpasa n manu ma a kidai a zuba u mini mi, aku u vishanasa a kuwa ki hal kushindere.

⁵² Nala wa takpa nshinda n kuwa ki na mpasa n manu mi, n mini ma agata ma shinga mi, n manu ma uma, n madanga ma sida, n avuku a kacilumani, n tsugbere tsu shili.

⁵³ Aku u asaka manu ma uma mi ma laza ubana a mete a uroto u ilyuci. Tyoku da wa shadangu mele ma utakpa u unyushi u cingi u da la vi, kpam a takpa de la vi nshinda n kuwa mi.

⁵⁴ <<Mele ma na mi a kaci ka mabala ma cingi ma ukpan u ikyamba icun kau-kau ma n mabala ma kalyatsuwa,

⁵⁵ n upama a matogo n a'uwa,

⁵⁶ n ushita n abudu n itafulishi,

⁵⁷ tsara a reve ko ili i'a na nshinda ko i'a n i'ya wa.>>

15

Mele a kaci ka ikyamba i'ya i'ari na nshinda

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa n Haruna,

² <<Tonuko aza a Isara'ila vu dana: Vali da baci dem wari na ncana, ncana mi ma zuwa yi ta u woko na nshinda.

³ Mele ma nshinda ma ne ma na adama a ncana n ne: Ko tsalali tsi tsu buwa baci ulala ko kpam tsu asakai ulala, vuma vi wa ta na nshinda.

⁴ <<Ivampatsu i'ya baci dem vuma vi u vakunki ya woko ta na nshinda. Kpam dem gba ili i'ya u dusunki ya woko ta dem na nshinda.

⁵ Uza da baci dem u sawai ivampatsu i ne u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁶ Nala dem uza da baci u dusuki a ili i ndishi i'ya vuma vi u dusunki, u kana ta u zai aminya a ne aku

u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁷ <<Uza da baci dem u sawai vuma vi u kana ta u zai aminya a ne aku kpam u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁸ <<Vuma vi cikpunka baci uza da bawu wari na nshinda atatsa, u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

⁹ <<Ugalu u da baci dem vuma u yuwai u dusunki, wa woko ta na nshinda.

¹⁰ Uza da baci dem u sawai ili i'ya vuma vi u dusunki, wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli. Uza da kpam dem u cangai ili i'ya vuma vi u sawai ko u dusunki, u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹¹ <<Uza da baci dem uza u ncana mi u sawai kahu u zai akere a ne, u kana ta u zai aminya a ne aku u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹² <<Magbodo ma cin ma baci uza u ncana vi u sawai a ka tasa ta ma, shegai gba icanga i manyan i'ya a shei a madanga i'ya baci vuma vi u sawai, a zai i'ya.

¹³ <<A'ayin a da baci uza u ncana vi u tanai, u keci a'ayin a shindere adama a utakpa u nshinda n ne. U kana ta u zai aminya a ne aku u sumba n mini ma agata ma shinga, pini nala, wa woko ta uza da a wulukpei.

¹⁴ Kain ka kulla, u tuko a'adya a re ko mmuku ma ntambara n re a asu u Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, aku u naka kadarakpi.

¹⁵ Kadarakpi ki ka yain udarakpa n ma te adama a udarakpa u uwulukpe, ma te kpam adama a udarakpa u urunukpa. Kadarakpi ki ka yan ta udarakpa u upala ukuna u ne a kapala ka Magono ma Zuba adama a ncana n ne.

¹⁶ <<Mini ma tsalali ma lala baci uza a ikyamba, u kana ta u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹⁷ Gba kunya ko kpam ukpan u da baci dem mini ma tsalali tsi ma sawai, u kana ta a zai ka, kpam ka rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹⁸ <<Vali vaku baci n uka hal mini ma tsalali ma wutai, u kana ta gba le a sumba, kpam a ka rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

¹⁹ <<Uka wene baci nshinda ma uwoto, wa rongo ta na nshinda hal a'ayin a shindere, kpam gba uza da baci dem u sawa yi wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁰ <<Ili i'ya baci dem uka vi u vakunki ko kpam u dusunki a'ayin a da wari a nshinda ma uwoto mi, ya rongo ta na nshinda.

²¹ Uza da dem u sawai ivamkpatsu i ne, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²² Uza da baci dem u sawai ili i'ya u dusunki, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba, kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²³ Ili i'a baci pini a zuba u ivamkpatsu yi ko kpam ili i'ya u dusunki vi, a'ayin a da baci uza roku u sawai i'ya wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁴ Vali vaku baci n eyi a'ayin a da wari na nshinda ma uwoto mi hal mpasa mi n sawa yi, wa rongo ta na nshinda hal a'ayin a shindere. Gba ivamkpatsu i'ya baci u vakunki ya woko ta dem na nshinda.

²⁵ <<Uka wa lala baci mpasa a'ayin ushani, bamu n a'ayin a uwene nshinda ma uwoto n ne, ko kpam uwene u nshinda mi n wura baci a'ayin, wa rongo ta na nshinda a'ayin a da wa lala vi dere tyoku da u tsu yan wa baci a asuvu a nshinda ma uwoto n ne.

²⁶ Ivamkpatsu i'ya baci dem u vakunki ko kpam ili i'ya baci dem u dusunki a a'ayin yi, ya rongo ta na nshinda dere tyoku u a'ayin a uwene nshinda ma uwoto n ne.

²⁷ Uza da baci dem u sawai ili i nala yi wa woko ta na nshinda. U kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba,

kpam wa rongo ta na nshinda ubana kuvuli.

²⁸ <<A'ayin a da baci ulala vi u kotsoi, u keci a'ayin a shindere, nala wura baci, wa woko ta uza da a wulukpei.

²⁹ Kain ka kulla, u tuko kadarakpi a'adya a re ko kpam mmuku ma ntambara n re a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

³⁰ Aku kadarakpi ki ka yain udarakpa n ma te adama a udarakpa u uwulukpe, ma te kpam adama a udarakpa u urunukpa. Kadarakpi ki ka yan ta upala ukuna u ne a kapala ka Magono ma Zuba adama a nshinda ma ulala u ne.

³¹ <<Tyoku da ya takpa mu aza a Isara'ila kau da la vi a asuvu a nshinda n le, tsara a kuwa adama a nshinda n le a asu u unangasa mu Katani ka Kavasus ka kari a mere ma le wa.

³² Nala vi mele ma a kaci ka uza da tsalali tsu ne tsa lala n uza da wari na nshinda adama a ulala u mini ma tsalali.

³³ Nala dem uka u da wa wene nshinda ma uwoto, n vali ko uka da wa lala, kpam dem n vali da vaki n uka da wari na nshinda ma uwoto.>>

16

Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi

¹ Magono ma Zuba ma dansai n Musa cina aloba a Haruna a re a kuwa de, aza da a tuwai a kapala ka Magono ma Zuba a nekei akina a da bawu a'ari uwulukpi ucun u da bawu u tonuko le a yain.*

² U danai, <<Tonuko utoku u vunu Haruna kotsu u uwa Asu u da u Lakai Uwulukpi a kucina ku kunya ku ubarakpa kavama wa, kpaci nte n tsu wenike pini kaci ka va a asuvu a kalishi a zuba u kakimbatsu ka utakpa unyushi u cingi, wata, a asu u utakpa u unyushi u cingi. U 'yuwan baci upana urono u atsuvu u na vi, wa kuwa ta.

³ <<Shegai tyoku da Haruna wa uwa a Asu u da u Lakai Uwulukpi

* 16:1 16:1 Kondo: Adkp 10:1-3

vi u da na: u tuko ve kagono ka kanaka adama a udarapka u uwulukpe n kondom adama a udarapka u urunukpa.

⁴ Kahu u uwa pini, u kana ta u sumba ve aku u uka ntogo ma uwulukpi n ne n aminya a linin,[†] wata, matogo ma kenu n magbidi ma ucaku n kagbawatsu n funi.

⁵ Gba kabolo ka aza a Isara'ila a ka naka ta Haruna vi ngaji n re adama a udarapka u uwulukpe n kondom adama a udarapka u urunukpa.

⁶ <<Haruna vi wa darapka ta kagono ka kanaka ki adama a udarapka u uwulukpe u kaci u ne, aku kpam u takpa unyushi u cingi u ne n u aza a kuwa a ne.

⁷ U bidya kpam ngaji n re n nala mi u tuko n da a kapala ka Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa.

⁸ U varanku ngaji n re mi uruta, ma te adama a Magono ma Zuba, ma te kpam adama a Azazel[‡].

⁹ Ma baci uruta u rukpai a kaci ka ne adama a Magono ma Zuba, she u tuko ma a kapala ka Magono ma Zuba u yain udarapka u uwulukpe n ma.

¹⁰ Shegai ma uruta u rukpai a kaci ka ne adama a Azazel vi, a ka tuko ta ma n uma a kapala ka Magono ma Zuba, tsara a yanka ma manyan adama a utakpa u unyushi u cingi a tutsuku ma ubana a Azazel a kakamba.

¹¹ <<Haruna kpam wa tuko ta kagono ka kanaka a kapala ka va ka woko yi udarapka u uwulukpe u ne n utakpa u unyushi u cingi u ne n u aza a kuwa a ne; pini nala, u kida kanaka ki adama a udarapka u uwulukpe u ne.

¹² Wa bidya ta ipurukatsu i akina i urunukpa ili i magulani ushadangi n tsikina a asudarapka u da wari

a kapala ka Magono ma Zuba. U shadangu kpam akere a re a ne n maluba ma ili i magulani, aku u banka i'ya a kucina ku kunya ku ubarapka ki.

¹³ Aku u tsungu ili i magulani yi pini a akina a kapala ka Magono ma Zuba, tsara kanga ka ili i magulani yi ka kimba kakimbatsu ka utakpa u unyushi u cingi ka Akpati u Kazuwamgbani ki, tsara u kuwa wa.

¹⁴ Aku u kene mpasa n kagono ka kanaka ki u vishanasa n da n majubu ma ne a kapala ka kakimbatsu ka utakpa unyushi u cingi vi a kapashi ka kasana. Wa vishanasa ta mpasa mi a kapala ka kakimbatsu ki n majubu ma ne hal kushindere.

¹⁵ <<Pini nala, u kida malala ma udarapka u uwulukpe adama a ama yi, u tuko mpasa mi a kucina ku kunya ku ubarapka ki. Wa yanka ta dem n da tyoku da u yankai mpasa n kagono ka kanaka mi, wata, wa vishanasa ta n da a zuba u kakimbatsu ka utakpa unyushi u cingi ki n a kapala ka kakimbatsu ki dem.

¹⁶ Tyoku da wa yan da la vi u takpa unyushi u cingi u Asu u da u Lakai Uwulukpi vi adama a nshinda n u'yangasaka n unyushi u cingi u aza a Isara'ila gba. Nala dem wa yanka Katani ka Ugawunsa ka kari pini a mere ma ili i nshinda i le.

¹⁷ Uza wa la wa uwa a Katani ka Ugawunsa ki a'ayin a da Haruna vi wa uwa pini a Asu u da u Lakai Uwulukpi adama a utakpa u unyushi u cingi u kaci ka ne n aza a kuwa a ne gba n kakuma ka aza a Isara'ila vi gba wa, ubana a'ayin a da wa wuta.

¹⁸ Pini nala, Haruna vi wa wuta ta u bana a asudarapka u da wari a kapala ka Magono ma Zuba vi u yanka u da udarapka u utakpa u unyushi u cingi. Aku u dobo mpasa

[†] 16:4 16:4 Linin icun i aminya a da a tsu yan n a'agu a mete a da. A tsu yan ta n ugbami cika kpam a tsu asaka uza u lemgbe cika wa. [‡] 16:8 16:8 Akorongi ushani a wushuku ta an kala ka Azazel ka na ki kala ka kashila ka ityoni u cingi ka roku ka, kpam a kakamba ka wari. A yanka magaji mi udarapka adama a ne wa, shegai a zuwa ta ma a kapala ka Magono ma Zuba aku a tutsuki ma ubana a kakamba. An a tutsuki ma vi, u wenike ta a bidya ta unyushi u cingi u aza a Isara'ila a lazai n u da.

n kanaka ki na mpasa n magaji mi u gbara n da a avana a asudarapka vi.

19 U vishanasa mpasa mi n majubu ma ne hal kushindere a zuba u asudarapka vi. Tyoku da wa takpa nshinda n asudarapka u da gai la vi adama a ili i nshinda i aza a Isara'ila, kpam u neke i'ya n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

20 <<A'ayin a da baci u kotsoi utakpa u unyushi u cingi u Asu u da u Lakai Uwulukpi n Katani ka Ugawunsa n asudarapka vi, aku u tuko magaji ma mari n uma vi a kapala ka Magono ma Zuba.

21 U tadangu akere a re a ne a kaci ka magaji mi, aku u dansa gba tsicingi tsu aza a Isara'ila, n u'yangasaka u le gba, n unyushi u cingi u le gba. Nala wa tsunku magaji mi unyushi u cingi u aza a Isara'ila. Pini nala, u naka uza u da a dangasai u loki magaji mi u tutsuku ma ubana a kakamba.

22 Magaji mi ma canga ta gba unyushi u cingi vi a kaci ka ne ubana a kakamba ka bawu uza wari; vuma vi wa asaka ta ma ma laza ubana a kakamba.

23 <<Aku Haruna vi u gono pini a Katani ki u mondo aminya a linin a da u ukai an u uwai a Asu u da u Lakai Uwulukpi vi, aku u asaka a da pini.

24 U sumba kaci ka ne pini a ulanga u asu u uwulukpi vi, aku u gono u uka aminya a roku a ne a tsudarapki. Pini nala, u ba u yain udarapka u urunukpa adama a kaci ka ne n udarapka u urunukpa adama a ama, n utakpa u unyushi u cingi adama a kaci ka ne n ama.

25 U runukpa manivi ma nnama ma udarapka u uwulukpe vi a asudarapka.

26 <<Uza da asakaj magaji ubana a kakamba ka Azazel ki, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba. Pini

nala, wa fuda ta u gono u uwa a asu u da a shigbai agali yi.

27 Kagono ka kanaka ki n magaji ma udarapka u uwulukpe, ma a tukoi mpasa n le a Asu u da u Lakai Uwulukpi a yankai udarapka u utakpa u unyushi u cingi vi, a ka banka le ta a uroto u agali a runukpa ukpan u le n inyama i le n icanga i katsuma i le n awuyen yi dem.

28 Uza da u runukpai i'ya vi, she u za ve aminya a ne aku kpam u sumba. Pini nala, wa fuda ta u gono a asu u da a shigbai agali yi.

29 <<Mele ma na mi ma yan ta pini ara de ubana: Kain ka kupa dem ka uwoto u shindere, ya yan ta kakuli, ya yan manyan wa ko kenu, ko uza u iyamba u da baci tani ko kpam kamoci ka kari ndishi a asuvu a de.

30 Kain ka nala ki, kadarapki ka yan ta udarapka u utakpa u unyushi u cingi u de gba, tsara a takpa nshinda n de a kapala ka Magono ma Zuba.

31 Kain ka nala ki ka woko da ta kain ka Ashibi * ka wunvugusa gba, u kana ta i yain kakuli. Mele ma na mi ma yan ta pini ara de ubana.

32 Kadarapki ka a tsunki manivi ma uneke adama a manyan tsara u lyai agadu a tata u ne u woko Magono ma Adarapki, aya wa yan udarapka u utakpa u unyushi u cingi. Aya wa uka aminya a linin, aminya a da a'ari uwulukpi,

33 u yain kpam udarapka u utakpa u unyushi u cingi u Asu u da u Lakai Uwulukpi n Katani ka Ugawunsa n asudarapka. Wa yanka ta dem adarapki n gba kakuma ka aza a Isara'ila.

34 <<Mele ma na mi ma yan ta pini ara de ubana. Udarapka u utakpa u unyushi u cingi a ka yansa ta u da kayen dem kuten adama a gba unyushi u cingi u aza a Isara'ila.>>

Musa yan ta ko ndya wa derere

§ 16:29 16:29 kakuli Kalen ka udani u <<kakuli>> pini na vi, ka wenike ta uza u bishinka kaci ka ne ilikulya n uso ili icun kau-kau n kushumba n u'uka akpata hal dem na nvain n uka. * 16:31 16:31 Ashibi Kain ka Ashibi, kalen ka ne ka <<Kain ka uwunvuga>>.

tyoku da Magono ma Zuba ma tonuko yi.

17

Mele a kaci ka utakuma u mpasa

¹ Aku Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko Haruna n alobo a ne n aza a Isara'ila gba ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko le i'ya naha:

³ Uza da baci dem asuvu a kuwa ku aza a Isara'ila u kidai kanaka ko macon ko malala asuvu a asu u da a shigbai agali ko kpam a uroto u agali vi,

⁴ bawu u tukoi ma kune a utsutsu u Katani ka Ugawunsa a kapala ka Katani ka Kavasus ka Magono ma Zuba, vuma nala vi a ka kana yi ta n unyushi u uwotsongu mpasa. U kana ta a peci yi n ama a ne.

⁵ Kalen ka mele ma nala mi ma, kotsu aza a Isara'ila a asaka udarakpusa kabarikete a asu vi. U kana ta a tuko Magono ma Zuba kune ku le a asu u kadarakpi a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, aku u yanka n da udarakpa u ndishi n shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

⁶ Kadarakpi ka vishanasa ta mpasa mi a asudarakpa u Magono ma Zuba a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, aku u runukpa manivi mi, ma woko ili i magulani ma shinga ubana a asu u Magono ma Zuba.

⁷ A ka doku a ka banka udarakpa u le a asu u ityonshi i'ya i'ari yavu nlala wa, n da a tsu yansaka tsishankala*. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u le ushani ubana.

⁸ <<Vu tonuko le kpam: Gba uza da dem wari uza u kuwa ku aza a Isara'ila, ko kamoci ka kari ndishi a asuvu a le, uza da u yain udarakpa u urunukpa ko udarakpa u roku

⁹ aku u kpadai utuko ma a utsutsu u Katani ka Ugawunsa kotsu u yain udarakpa u ne a asu u Magono ma Zuba, a ka pece yi ta n ama a ne.

¹⁰ <<Gba uza da dem wari uza u kuwa ku aza a Isara'ila, ko kamoci ka kari ndishi a asuvu a le, uza da u takumai inyama i'ya i'ari na mpasa, mpa Magono ma Zuba ma yan ta tsilala n vuma u nala vi n peci yi n ama a ne.

¹¹ Uma u ili i uma dem, wa ta a mpasa, da i zuwai mpa Magono ma Zuba n naka da mpasa n woko ili i utakpa u unyushi u cingi a asudarakpa adama a uma u de. Kpaci mpasa uma u da, adama nala mpasa n da ma takpa unyushi u cingi.

¹² Adama nala da n tonukoi aza a Isara'ila: <Ko uza a asuvu a de kotsu u takuma inyama i'ya i'ari na mpasa wa, nala dem amoci a da a'ari a de.>

¹³ <<Gba uza u Sama'ila ko kamoci ka kari a asuvu a le, uza da banai tsutofi aku u wunai manama, ko manu ma a tsu takuma, u kana ta u kida ili i'ya u wunai vi u wotsongu mpasa mi aku u pala n kayala.

¹⁴ Uma u ili i uma dem, wa ta a mpasa, da i zuwai n tonukoi aza a Isara'ila kotsu a takuma inyama i ili u uma na mpasa wa, kpaci uma u ili i uma dem wa ta asuvu a mpasa. Gba uza da takumai inyama i'ya i'ari na mpasa, a ka pece yi ta n ama a ne.

¹⁵ <<Gba uza u iyamba ko kamoci uza da baci takumai manama ma ma kuwai agifa, ko ma manama ma mete ma wunai, u kana ta u zai aminya a ne kpam u sumba. Gba n nala wa rongo ta pini na nshinda ubana kuvuli kahu a wulukpe yi.

¹⁶ Shegai u za baci aminya ne wa, ko kpam bawu u sumbai, unyushi u ne wa ta a kaci ka ne.>>

18

Mele a kaci ka tsugbani

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

* **17:7 17:7** yansaka tsishankala Kalen ka uyan tsishankala pini na ka ukpada uyan ili i'ya Kashila ka ciga, aku a kpatala a lyaka ameli kayala. Kondo dem Adkp. 19:29; 20:5, 6; 21:7, 9, 14.

³ Kotsu i yansa tyoku ḁa aza a uyamba u Masar a asu u ḁa i dusuki a yansai wa, ko kpam tyoku u aza a uyamba u Ka'ana a asu u ḁa ma ciga n banka ḁa; kotsu i yansa ili i'ya a ka yansa wa.

⁴ Gorimukoi udani u va, i kirana kpam n mele ma va i wala n ma mai. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka ḁe.

⁵ U kana ta i kirana n mele ma va n udani u va. Gba uza ḁa baci dem u gorimukoi ma, wa yan ta uma.* Mpa Magono ma Zuba.

⁶ <<Kotsu vu vaku n vali ko uka ḁa waṛi kumaci ku vunu wa. Mpa Magono ma Zuba.

⁷ Kotsu vu nei tata u vunu uwono vu vaku na mma u vunu wa; eyi mma u vunu ḁa, kotsu vu vaku n eyi wa.

⁸ Kotsu vu vaku n uka tata u vunu wa, eyi uka tata u vunu ḁa.

⁹ Kotsu vu vaku n utaku u vunu wa, ko kpam maku ma tata u vunu ko maku ma mma u vunu, ko a kuwa ku te ka baci a matsa ḁa ko kpam asu u roku kau.

¹⁰ Kotsu vu vaku n matsukaya ma vunu wa. Nala wa tuko ta kugori a asu u vunu.

¹¹ Kotsu vu vaku n maku ma uka u tata u vunu u matsakai uza u roku wa, kpaci eyi utaku u vunu u ḁa.

¹² Kotsu vu vaku n utaku u tata vunu wa, kpaci eyi kumaci ku tata u vunu ka.

¹³ Kotsu vu vaku n umaku ko utaku u mma u vunu wa, kpaci eyi kumaci ku mma u vunu ka.

¹⁴ Kotsu vu nei tatapige ko tatakenu u vunu uwono vu vaku n uka u ne wa, wata, va raba yi adama ḁa va vaku n eyi wa, kpaci eyi mmakenu u vunu u ḁa.

¹⁵ Va vaku n kajene ka vunu wa, kpaci eyi uka u maku ma vunu u ḁa. Adama a nala kotsu vu vaku n eyi wa.

¹⁶ Kotsu vu vaku n uka u makoshi ko vangu u vunu wa, nala wa tuko ta kugori a asu u makoshi ko vangu vunu.

¹⁷ Kotsu vu vaku n uka aku vu vaku n maku ma ne dem wa; kotsu

dem vu vaku n matsukaya ma ne wa, wata, maku ma maku ma vali ko ma uka ma ne ma matsai. Gba kumaci ku ne ka. Nala manyan ma uwono ma cika.

¹⁸ Kotsu vu zuwa vangu ko umaku u uka u vunu vu vaku n eyi cina uka u vunu n uma wa.

¹⁹ <<Va vaku n uka a'ayin a ḁa waṛi a nshinda ma uwoto wa, kpaci kotsu nshinda mi n kotso wa.

²⁰ Kotsu vu vaku n uka u utoku u vunu wa, kpaci nala wa zuwa vu ta vu woko na nshinda.

²¹ Kotsu vu neke mmuku n vunu a yain manyan n ele a asu u ulyaka Moleki kameli kayala wa, nala wa tuko ta unangasa u kala ka va. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka vunu.

²² Kotsu vu yain tsugbani n utuko vunu vali tyoku ḁa a tsu yan n aka wa. Nala ili i icadi i'ya.

²³ Kotsu vu yain tsugbani n manama wa, kpaci va woko ta na nshinda. Uka kpam kotsu u naka kaci ka ne a asu u manama tsara ma vaku n eyi wa. Nala manyan ma uwono ma cika.

²⁴ <<Kotsu i woko na nshinda a asu u uyansa ukuna u gbani u nala vi wa. Kpaci a asu u uyansa ukuna u gbani u nala vi u ḁa ma loko ama ḁa a'ari nala a kapala ka ḁe ki.

²⁵ Adama nala iyamba yi i wokoi na nshinda, kpam ma yan ta i'ya mavura adama a unyushi u cingi u ama ḁa a'ari pini vi. Ya 'yuwan ta ama ḁa a'ari pini ndishi a asuvu a ne.

²⁶ Shegai eḁa aza a uyamba n amoci a ḁa a'ari a asuvu a ḁe, i gorimuko mele ma va n udani u va. Kotsu i yain ko i te a asuvu a ili i icadi i nala yi wa.

²⁷ Kpaci ama a ḁa a dusuki a uyamba vi kahu eḁa, a yansa ta gba ili i icadi i nala yi, ḁa i zuwai uyamba vi u wokoi na nshinda.

²⁸ Eḁa dem i zuwa baci uyamba vi u wokoi na nshinda a asu u uyansa ili i gbani i nala yi, uyamba vi wa 'yuwan ḁa ta, tyoku ḁa u yankai

* 18:5 18:5 Izk 18:9; 20:11-13; Luk 10:20; Rom 10:5; Gal 3:12

kakuma ka ama ka ka dusuki a uyamba vi kahu eḁa.

²⁹ <<Gba uza ḁa baci u yain icun i ili i icadi i nala yi, a ka pece yi ta n ama a ne.

³⁰ Adama a nala, gorimukoi udani u va kpam kotsu i woko na nshinda tyoku ḁa ama a ḁa a dusuki kahu eḁa a yansa wa. Kotsu i woko na nshinda a asu u uyansa ili i nala yi wa. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

19

Tyoku ḁa va gbashika Kashila mai

¹ Magono ma Zuba ma doki ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko gba kakuma ka aza a Isara'ila.* U kana ta i woko uwuluki, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de ma ta uwuluki.

³ <<Ya dem a asuvu a de u gorimuko mma u ne n tata u ne, i kirana kpam n a'ayin a Ashibi a va. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁴ Kotsu i kpatalaka mu kucina i gbashika ameli a roku wa. Kotsu i daraḳpa irim i yanka kaci ka de ameli wa. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁵ <<A'ayin ḁa baci ya yanka mpa Magono ma Zuba udaraḳpa u ndishi n shinga, yanyi u ḁa a ure u ḁa a ka wusha u ḁa adama a de.

⁶ I takuma inyama i udaraḳpa kain ka a yain udaraḳpa vi n kain ka ire. Shegai ili i'ya baci i rawai kain ka tatsu, i runukpa i'ya.

⁷ I takuma baci i'ya a kain ka tatsu ki, ya woko ta ili i icadi, kpam ma wusha udaraḳpa vi wa.

⁸ Uza ḁa baci dem u takumai i'ya kain ka tatsu ki, unyushi u ne wa ta a kaci ka ne, kpaci u nangasa ta ili i'ya i'ari uwuluki i Magono ma Zuba. Vuma u nala vi a ka pece yi ta n ama a ne.

⁹ <<A'ayin a ḁa baci ya kapa ili i kashina i de, kotsu i kapi ubana a

ikengi i kashina wa, kotsu kpam i gono i tonusuko i'ya i asaḁasai vi wa.

¹⁰ Nala kpam dem ya ta baci cinwi a kashina ka cinwi a de, ya ta ka aku i doku i tonusuko wa. Ya asa tani i'ya i rukpusai a iyamba wa; nala vi aza a unambi n amoci a ḁa a'ari ndishi kabolo n aḁa alya ya asanka. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

¹¹ <<Kotsu i boko wa. Kotsu i yinsa uza wa. Kpam kotsu i yamgbana kaban wa.

¹² Kotsu i tsina utsina u kaban n kala ka va wa,† nala wa tuko ta unangasa u kala ka va. Mpa Magono ma Zuba.

¹³ <<Kotsu i ryafa utoku u de wa, ko kpam i wusa yi ucanga wa. Kotsu i asaḁa katsupi ka zamalinga she kain ka wansa wa.

¹⁴ <<Kotsu i wisha kagulani wa, kpam kotsu i zuwuka karumba ili i'ya ya zuwa yi utadatsa wa. Shegai kotsu i pana uwonvo u Kashila ka de. Mpa Magono ma Zuba.

¹⁵ <<Kotsu i yain afada n kudyangi wa. Kotsu i wenike aza a unambi kudyangi aku i naka aza a utsari tsupige wa. Shegai i yanka aza a karen a de afada a maci.

¹⁶ Kotsu i tamburuka kadyanshi ka kaban a kaci ka ama a de wa. A'ayin a ḁa baci uza u roku wari a asuvu a afada tsara u wauwa uma u ne, kotsu i yain kadyanshi, i reve baci gai kadyanshi ki ka banga yi. Mpa Magono ma Zuba.

¹⁷ <<Kotsu vu kovi utoku u vunu a katakasuvu ka vunu wa. Uza u yan baci ili i'ya bawu i gain, vu tonuko yi unyushi u ne, tsara avu dem vu ronuko kaci ka vunu unyushi wa.

¹⁸ Kotsu vu tsupa tsicingi ko kpam vu kana uza u vunu a katakasuvu ka vunu wa, shegai vu cigi uza u vunu tyoku ḁa va ciga kaci ka vunu.‡ Mpa Magono ma Zuba.

¹⁹ <<Kiranai n mele ma va. Kotsu i asaḁa kuzuwate ku kuwa icun kaukau a yuwamgbanaḁa adama a ili-maci wa. Kotsu i cei icun i re kau-

* **19:2 19:2** Kondo: Adkp 11:44-45; 20:7; 1Bit 1:16 † **19:12 19:12** Kondo: Mkc 30:2; U.Ml 23:21; Mat 5:33 ‡ **19:18 19:18** Mat 5:43; 19:19; 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27; Rom 13:9; Gal 5:14; Yak 2:8

kau a kashina ka te wa. Kotsu i uka aminya a da a cai n icun i tsugbere icun kure wa.

²⁰ <<Vuma vaku baci n makere ma mari kagbashi, uza da a kanakai tsumana kpam kotsu a tsupai ikebe i uwusa tsugbashi ko a wutukpa yi wa, a veci ve ukuna vi. Shegai a ka wuna le wa, kpaci kotsu a wutukpa yi wa.

²¹ Vuma nala vi wa tuko ta kondom a utsutsu u Katani ka Ugawunsa, ka woko ka udarapka u utsupa unyushi u cingi u ne ubana a asu u Magono ma Zuba.

²² Kadarapki ka yanka yi ta udarapka u utakpa u unyushi u cingi, n kondom ka udarapka u utsupa unyushi u cingi, a kapala ka Magono ma Zuba adama a unyushi u da u yain. Aku a cimbusuka yi unyushi u cingi u ne.

²³ <<A'ayin da baci i uwai a uyamba u Ka'ana i ceshei icun i ndanga n da a tsu lya ilimaci i le, kotsu i tai i'ya wa ubana ayen a tatsu, i bidya i'ya i'a ta na nshinda. Kotsu i lyai i'ya wa.

²⁴ A kayen ka nishi, gba ilimaci yi ya woko ta ili i uwulukpi i'ya a nekei i icikpali ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁵ Shegai a kayen ka tawun, ya fuda ta ya lya icun i ndanga mi. I tono baci ili i na yi gba, ndanga mi ma doku ta n matsa cika. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

²⁶ <<Kotsu i takuma inyama i'ya i'ari na mpasa wa. Kotsu i yansa tsuboci ko kapala ka a'eshi wa.

²⁷ Kotsu i puni tsileme tsu agbaguzu ko ntsaga n de wa.

²⁸ Kotsu dem i kidasa ikyamba i de adama a unamgbukatsuma u da uza roku u kuwa da wa, ko kpam i gyansa kudanyi ku a'ulu a ili roku a ikyamba i de wa. Mpa Magono ma Zuba.

²⁹ <<Kotsu i nangasa mmuku ma aka n de i zuwa le a woko ashankala wa, adama a da uyamba vi wa shadangu n manyan ma uwono n tsicingi.

³⁰ U kana ta i kirana n a'ayin a Ashibi a va kpam i pana uwonvo u kuwa ku uwulukpi ku va. Mpa Magono ma Zuba.

³¹ <<Kotsu i bana a asu u uza da wa yan manyan na nkabi ko aboci wa. Kotsu i toni le wa, kpaci ya woko ta na nshinda. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

³² <<Nakai aza da a la da tsupige, i naka nkoshi karinga, kpaci ya pana ta uwonvo u va. Mpa Magono ma Zuba.

³³ <<Kamoci ka baci ndishi n ada a uyamba u de, kotsu i sukuta yi wa.

³⁴ Shegai i bidya yi yavu uza u iyamba u da dem. I cigi yi tyoku da ya ciga kaci ka de. Kpaci eda dem i yan ta tsumoci a uyamba u Masar. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

³⁵ <<Kotsu i ryafa uza a asu u uratsanaka ugadi ko araji ko kpam kakuma ka ili wa.

³⁶ I yain manyan n ili i uratsanaka araji n kakundatsu ka kuden n madele ma maci. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de uza da wutukpa da a uyamba u Masar.

³⁷ U kana ta i kirana n mele ma va n udani u va gba i yanka u da manyan. Mpa Magono ma Zuba.>>

20

Mavura ma unyushi u cingi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: Uza da baci dem a asuvu a de ko kamoci ka kari a asuvu a de u nekei uza u te a asuvu a mmuku n ne ubana a asu u Moleki kameli, u kana ta a wuna yi. Aza a uyamba yi a ka varasa yi ta n atali a wuna.

³ Mpa dem ma yan ta tsilala n eyi n peci yi n ama a va; kpaci ili i'ya u yain nala vi, i zuwa ta kuwa ku uwulukpi ku va ku wokoi na nshinda, kpam i zuwai kala ka va ka uwulukpi ka namgbai.

⁴ Kpam aza a uyamba yi a asaka baci vuma vi a 'yuwan yi uwuna,

⁵ mpa ma yan ta tsilala n kuwa ku ne. Ma pece yi ta n ama a ne n aza da

a 'yuwan mu upanaka aku a gonoi a ka yan tsishankala n Moleki kameli.

⁶ <<Uza bana baci ubolo adooki a asu u aza da a ka yan manyan na nkabi ko aboci wa yansa tsishankala n ele, ma yan ta tsilala n vuma u nala vi n peci yi n ama a ne.

⁷ U kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.*

⁸ U kana ta i kirana n mele ma va, i yanka ma manyan. Mpa Magono ma Zuba uza da n zuwai i wokoi uwulukpi.

⁹ Gba uza da baci dem u wishai tata ko mma u ne, u kana ta a wuna yi. Mpasa n ne ma ta a kaci ka ne, kpaci tata u ne ko mma u ne u da u wishai.†

¹⁰ <<Uza yan baci tsugbani n uka u utoku u ne, gba ama a re a le uka n vali vi u kana ta a wuna le.

¹¹ Uza u vaku baci n uka u tata u ne, u ne ta tata u ne uwono. U kana ta a wuna le ama a re a le gba. Mpasa n le ma ta a kaci ka le.

¹² Uza da baci dem u vaki n kajene ka ne, u kana ta a wuna le ama a re a le gba. Kpaci a yan ta manyan ma uwono, mpasa n le kpam ma ta a kaci ka le.

¹³ Uza yan baci tsugbani n utoku u ne vali tyoku da a tsu yan n aka, ama a re a le a yan ta ili i icadi. U kana ta a wuna le. Mpasa n le ma ta a kaci ka le.

¹⁴ Uza u zuwa baci uka aku u doku u zuwai mma u ne, ili i uwono i'ya i pige. Gba ama a tatsu a le a ka runukpa le ta, kotsu ili i uwono yi i tambura a asuvu a de wa.

¹⁵ Uza yan baci tsugbani n manama, a wuna vuma vi kpam u kana ta dem a wuna manama mi.

¹⁶ Uka tono baci manama u vaki n eyi, mayun, u kana ta a wuna yi kpam dem a wuna manama mi. Mpasa n le ma ta a kaci ka le.

¹⁷ <<Vuma zuwa baci vangu u ne, ko maku ma tata u ne ko kpam ma mma u ne aku u vaki n eyi, nala ili i uwono i'ya. U kana ta a peci le n ama a le, ama n a wundi. Kpaci u vaku ta

n utaku u ne, mpasa n ne ma ta a kaci ka ne.

¹⁸ Vuma vaku baci n uka a'ayin a da wari a nshinda ma uwoto n ne, gba ama a re a le a ka pece le ta n ama a le, kpaci gba le a kodo ta mele ma uwoko uwulukpi.

¹⁹ Kotsu vuma vaku n utaku u mma u ne ko utaku u tata u ne wa. Uyan nala wa tuko ta uwono a asu u kumaci ku vunu, kpam mpasa n le ma ta a kaci ka le.

²⁰ Uza u vaku baci n uka u tatapige ko tatakenu u ne, nala wa tuko ta uwono a asu u tata vi. Mpasa n le ma ta a kaci ka le, kpam a ka kuwa ta bawu ilimaci.

²¹ Uza u vaku baci n uka u makoshi ko vangu u ne eyi n uma, nala ili icadi i'ya. U tuko ta uwono a asu u utoku u vi, kpam a ka tsara ilimaci wa.

²² <<U kana ta i kirana n mele ma va n udani u va gba i yanka u da manyan, kotsu iyamba i'ya ma banka da i ba i dusuku i 'yuwan da wa.

²³ Kotsu i toni agadu a ama da ma loko a kapala ka de nala vi wa, ma pana ta icadi i le, kpaci a tono ta ukuna u nala vi.

²⁴ Shegai n tonuko da ta, uyamba u nala vi wa woko ta u de, ma naka da ta u da. Uyamba u da wari n tsishinda n ilikulya i shinga ushani. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de, uza da u takpana da asuvu a ama a da a buwai.

²⁵ Adama nala u kana ta i takpana nnama n da a wulukpei na n da mari na nshinda. I takpana kpam nnu n da mari na nshinda na n da a wulukpei. U gan i nangasa kaci ka de n icadi a asu u nnama ko nnu ko kpam ili i'ya ya kabura a iyamba wa, wata, n da n dangasai n woko ili i nshinda ara de.

²⁶ U kana ta i woko n uwulukpi utuwa ara va, kpaci mpa Magono ma Zuba ma ta uwulukpi, n wutukpa da ta a asuvu a ama da a buwai tsara i woko ama a va.

* 20:7 20:7 Kondo: Adkp 11:44-45; 1Bit 1:16 † 20:9 20:9 Kondo: Uwt 20:12; 21:17; U.Ml 5:16; Mat 15:4; Mak 7:10.

27 <<Vali ko uka da baci u wokoi kaboci ko kpam uza da wa yan manyan na nkabi, u kana ta a varasa yi a wuna. Mpasa n ne ma ta a kaci ka ne.>>

21

Udani a kaci ka adarākpi

1 Magono ma Zuba ma tonukoi Musa, <<Tonuko adarākpi, wata, aloba a Haruna, vu dana: Kotsu uza u woko na nshinda a asu u usawa kakushe ka ama a ne wa.

2 Shegai aza a kuwa a ne, wata, mma u ne ko tata u ne ko mmuku ne ko makoshi ma ne ko vangu u ne,

3 ko vangu u ne uza da kotsu u revei vali kpam wari a kere ku ne, uza da kotsu u yain iyolo wa. Wa fuda ta wa woko na nshinda adama a ne.

4 Shegai kotsu u woko na nshinda kpam u nangasa kaci ka ne adama a kumaci ka iyolo ka kari a mere ma ne n aza a kuwa ku uka u ne wa.

5 Kotsu adarākpi a puni kaci a buwuka kapashi ka roku wa, kotsu a puni tsileme tsu agbaguzu ko kpam a gyain idyani ikyamba i le adama a unamgbukatsuma wa.

6 U kana ta a woko uwulukpi ubana a asu u Kashila ka le, a ka nangasa kala ka Kashila ka le wa. Kpaci alya a tsu yan kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, wata, ilikulya i Kashila ka le. Adama a nala, u kana ta a woko uwulukpi.

7 A ka zuwa aka a da a nangasai kaci ka le n icadi adama a tsishankala wa, ko kpam uza da vali u ne u asakai wa; kpaci adarākpi a'a ta uwulukpi ubana a asu u Kashila ka le.

8 Adama a nala, u kana ta ama a bidya adarākpi n uwulukpi, kpaci alya a tsu nakasa Kashila ka le ilikulya. U kana ta ama a bidya le n uwulukpi, kpaci mpa Magono ma Zuba, uza da n zuwai a woko uwulukpi vi ma ta uwulukpi.

9 Ukere u kadarākpi u nangasa baci kaci ka ne n tsishankala, u ne

ta tata u ne uwono, adama a nala, a ka runukpa yi ta she u kuwa.

10 <<Magono ma Adarākpi uza da wari uzapige a asuvu a atoku a ne, wata, uza da a tsunki manivi ma uneke a kaci ka ne tsara a neke yi n uwulukpi u uka aminya a tsudarākpi, wa asaka kenji ka kaci ka ne zakaka ko kpam u karasa aminya a ne adama a unamgbukatsuma wa.

11 Wa uwa a asu u da kakushe kari wa, adama a da wa woko na nshinda, ko tata u ne ko mma u ne da baci tani.

12 Wa wuta u asaka kuwa ku uwulukpi u bana a asu u ukpa wa. U yan baci nala, eyi n kuwa ku uwulukpi ki a ka woko ta na nshinda, kpaci manivi ma uneke ma Kashila ka ne ma ta a kaci ka ne. Mpa Magono ma Zuba.

13 U kana ta u zuwa makere ma bawu ma revei vali.

14 Wa zuwa marana wa, ko uka u da vali u ne u asakai wa, ko tani uza da nangasai kaci ka ne n tsishankala wa. Shegai wa zuwa ta makere ma bawu ma revei vali ma mari a asuvu a ama a ne,

15 tsara u nangasa kagali ka ne aza da u gain a woko uwulukpi wa. Kpaci mpa Magono ma Zuba uza da zuwa yi u woko uwulukpi.>>

16 Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

17 <<Tonuko Haruna, vu dana: Ili i'ya i kanai a uyan u na ubana a uyan u da wa tuwa, ko uza wa la asuvu a kagali ka vunu uza da lyopoi wa raba evu u naka Kashila ka ne kune ku ilikulya wa.

18 Kpaci uza wa la uza da lyopoi wa raba evu u yain udarakpa wa, ko karumba ka baci ko kawunu. Uza da baci ili i nangasai upetiwa'eshi ko kpam uza da apashi a ikyamba a lamgbanai wa yan udarakpa wa.

19 Nala dem uza da kune ku ne ko kukere ku kodoi.

20 Uza da baci wari na nkondo, ko makpaturu ma vuma, ko uza da wari n usan a keshi, ko wari n kadokpolo, ko mabala ma ntsutsu, ko uza da asanda a ne a tasai, wa raba adama da u yain udarakpa wa.

²¹ Uza wa la a kagali ka Haruna kaḍarākpi, uza ḍa lyopoi wa raba evu n asuḍarākpa u naḱa kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba wa. An u wokoi u lyopoi, wa raba evu n asuḍarākpa u naḱa ilikulya i Kashila ka ne wa.

²² Shegai wa fuda ta wa lya ilikulya i uwulukpi ko i'ya i lakai uwulukpi i Kashila ka ne.

²³ Gba n nala, an u wokoi u lyopoi, wa raba evu n kunya ku ubarākpa ku Asu u ḍa u Lakai Uwulukpi ko a asuḍarākpa wa, tsara kotsu u nangasa kuwa ku uwulukpi ku va n ili i'ya dem i'ari pini wa. Kpaci mpa Magono ma Zuba, uza ḍa zuwai i wokoi uwulukpi.>>

²⁴ Nala tani Musa tonukoi Haruna n alobo a ne n aza a Isara'ila gba.

22

Udarakpusa u uwulukpi

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa

² u tonuko Haruna n alobo a ne udani u na vi, <<Kiranai n kune ku uwulukpi ka aza a Isara'ila a nekei n uwulukpi utuwa ara va, tsara a nangasa kala ka uwulukpi ka va wa. Mpa Magono ma Zuba.

³ Tonuko le, <Ili i'ya i kanai a uyan u na ubana u ḍa wa tuwa, vali ḍa baci dem a asuvu a kagali ka ḍe, u rabai evu n ili i uwulukpi i'ya aza a Isara'ila a nekei n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba kpam eyi na nshinda, vuma nala vi a ka pece yi ta a wutukpa yi a kapala ka va. Mpa Magono ma Zuba.

⁴ Vali ḍa baci dem a asuvu a kagali ka Haruna wari n mabala ma ukpan ko wari na ncana, wa lya asuvu a kune ku uwulukpi ki wa, she a'ayin ḍa a wulukpe yi. Uza ḍa baci dem u sawai ili i'ya i wokoi na nshinda an i sawai kakushe, ko uza ḍa mini ma tsalali ma lala,

⁵ ko kpam u sawai ili i'ya ya kabura i'ya ya zuwa yi u woko na nshinda, ko ucun u vuma ḍa wa zuwa yi u woko na nshinda ko icun i nshinda n

eni u ḍa baci wari na n ḍa, kaḍarākpi ki ka woko ta dem na nshinda.

⁶ Uza ḍa baci dem u sawai ili i nshinda i nala yi, wa woko ta na nshinda ubana kuvuli, kpam wa lya ili i uwulukpi i'ya a nekei vi wa, she a'ayin a ḍa u sumbai.

⁷ Shegai a'ayin ḍa kaara ka rukpai, a ka wulukpe yi ta, pini nala, wa fuda ta wa lya ili i uwulukpi i'ya a nekei kpaci icun i ilikulya i ne i'ya.

⁸ Wa takuma manama ma ma kuwai agifa wa, ko manama ma nnama n mete n wunai wa. Nala wa zuwa yi ta u woko na nshinda. Mpa Magono ma Zuba.>

⁹ U kana ta adarākpi a kirana n udani u va, tsara unyushi u le u woko a kaci ka le hal u wuna le a asu u unangasa mele ma uwulukpi ma va wa. Mpa Magono ma Zuba uza ḍa zuwai a wokoi uwulukpi.

¹⁰ <<Uza ḍa baci dem wari asuvu a kagali ka adarākpi wa, wa lya asuvu a kune ka uwulukpi ki wa. Kamoci ka baci dem ka tuwai tsumoci a asu u kaḍarākpi, ko zamalinga ka ne, wa lya asuvu a kune ka uwulukpi ki wa.

¹¹ Shegai kaḍarākpi ka tsila baci kagbashi n ikebe i ne, ko kpam agbashi a ḍa a matsai a kuwa ku ne, a ka fuda ta a lyai ilikulya i ne.

¹² Ukere u kaḍarākpi u bana baci uza ḍa bawu wari kaḍarākpi iyolo, wa lya a asuvu a kune ku uwulukpi ki wa.

¹³ Shegai maku ma kaḍarākpi ma woko baci marana ko kpam vali u ne u asaka yi, kpam bawu wari n maku, u gono baci a kuwa ku tata u ne tyoku ḍa wari caupa kahu u bana iyolo, wa fuda ta wa lya ilikulya i tata u ne. Amaci a kaḍarākpi a ḍa koshi a wushunki a lyai ilikulya i kaḍarākpi.

¹⁴ Uza u lya baci ilikulya i uwulukpi i'ya a nakai kaḍarākpi bawu u revei, u kana ta u tsupa i'ya, kpam u doku kunzu ku te a asuvu a ku tawun.

¹⁵ Kotsu adarākpi a nangasa kune ku uwulukpi ka aza a Isara'ila a tukoi Magono ma Zuba,

¹⁶ a asu u u'asaka aza ḍa bawu a'ari

adarākpi a lyai ilikulya yi wa. Nala wa tuko tā vuma u nala vi unyushi, kpam wa ronuko yi tā mavura. Mpa Magono ma Zuba mpa n zuwai i wokoi wulukpi.>>

Udarākpa u da bawu a wushuki n u da

¹⁷ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁸ <<Tonuko Haruna n alobo a ne n aza a Isara'ila gba mele ma na mi: Uza da baci dem a asuvu a kuwa ku aza a Isara'ila ko kamoci ka kari ndishi asuvu a le, uza da wa ciga u yain udarākpa u urunukpa adama a ushadangu u utsina ko kune ku uciga ubana a asu u Magono ma Zuba,

¹⁹ wa ciga baci udarākpa u nala vi a wushi u da, u kana tā u tuko kagono a asuvu a ushiga u anaka ko ncon ko nryadiga ka ka lyopoi wa.

²⁰ Gba manama ma baci ma lyopoi, a ka yanka ma udarākpa wa, kpaci Magono ma Zuba ma wusha u da wa.

²¹ Gba uza da baci dem u yain udarākpa u ndishi n shinga ubana a asu u Magono ma Zuba, tsara u shadangu u utsina u da u tsinai ko kpam kune ku uciga, a asuvu a ushiga u anaka ko u ncon ko u nryadiga, u kana tā manama mi ma woko ma ma lyopoi wa, tsara a wushi udarākpa vi.

²² A ka naka Magono ma Zuba karumba ka manama wa, ko ma ma kodoi, ko kawunu, ko mari n kagalama, ko ma mari n mabala ma ukpan, ko ma mari n itafulishi. Kotsu i naka icun i nnama n na mi n woko kune ku ilikulya a asudarākpa u Magono ma Zuba wa.

²³ Kagono ka kanaka ko ka macon ka baci apashi a ikyamba a ne a lamgbani, ya fuda tā i yanka a da udarākpa u uciga. Shegai udarākpa u ushadangu u utsina u da baci, Magono ma Zuba ma wusha u da wa.

²⁴ Manama ma baci dem asanda a ne a'ari dere wa, ko kpam a wutukpa yi a da, kotsu i naka ma Magono ma Zuba wa. Kotsu gban i yanka ma udarākpa a uyamba u de wa.

²⁵ Kotsu i wushi icun i manama ma nala mi a asu u kamoci aku i dana ya naka Kashila u woko yi ilikulya wa. Kpaci ma gan a yanka ma udarākpa wa, an u lyopoi. Kpaci a ka wusha u da adama a de wa.>>

²⁶ Magono ma Zuba ma lyai kapala n kadyanshi,

²⁷ <<A'ayin da baci kanaka ko macon ko maryadiga ma matsai, a ka asaka tā maku mi na mma u ne hal a'ayin a shindere. Shegai ili i'ya i bidyai kain ka kulla ubana, a ka fuda tā a naka ma ma woko kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁸ Ya kida kanaka n maku ma ne ko macon n maku ma ne kain ka te wa.

²⁹ Ya yan baci udarākpa u ucikpa ubana a asu u Magono ma Zuba, u kana tā i yain u da a ure u da a ka wusha u da adama a de.

³⁰ U kana tā i takuma inyama i udarākpa yi gba kain ka te, ko i te ya asaka i wansa wa. Mpa Magono ma Zuba.

³¹ <<Nala ya kirana n mele ma va, i yanka kpam ma manyan. Mpa Magono ma Zuba.

³² Eda aza a Isara'ila, kotsu i nanga kala ka uwulukpi ka va wa, u kana tā i kirana n ka n uwulukpi. Mpa Magono ma Zuba uza da n zuwai i wokoi uwulukpi,

³³ n wutukpa da tā a uyamba a Masar tsara n woko Kashila ka de. Mpa Magono ma Zuba.>>

23

Abiki a Magono ma Zuba

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila, vu dana: Abiki a Magono ma Zuba a da a dangasai a da na. Ya dansa tā a da a asu u kabolo ka uwulukpi.

Abiki a kain ka Ashibi

³ <<Asuvu a'ayin a teli a da ya yan manyan, shegai kain ka shindere kain ka Ashibi ka uwunvugusa gba ka, kain ka kabolo ka uwulukpi. Ya yan manyan a asuvu a kain ka nala ki wa ko kenu ko nte baci i'ari; kpaci

kain ka Ashibi ki ka Magono ma Zuba ka.

Abiki a Upasamgbana n Burodi da Nambai Yisti
(Mkc 28:16-25)

⁴ <<Abiki a roku a da dem na a asuvu abiki a Magono ma Zuba a da a dangasai, i yansa kabolo ka uwulukpi ka ya yansa kadyanshi ka le a asuvu a a'ayin a da a dangasai vi.

⁵ N kuvuli kahu asu u likpamgbana a kain ka kupa n u nishi a uwoto u kagita, da a ka gita Abiki a Upasamgbana a Magono ma Zuba.

⁶ N kain ka kupa n u tawun a uwoto u nala vi ka a ka yan Abiki a Burodi u da u Nambai Yisti a Magono ma Zuba; ya yan ta a'ayin shindere n i lyayi u da.

⁷ Kain ka kagita ka abiki ki ka ya yan kabolo ka uwulukpi. Ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa.

⁸ Ya yansa ta kune ku ilikulya hal a'ayin a shindere ubana a asu u Magono ma Zuba. Kain ka shindere ki ka kain ka kabolo ka uwulukpi; kotsu i yain manyan ma i cuwanakai uyansa wa.>>

Abiki a Ilimaci i Kagita

⁹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁰ <<Tonuko aza a Isara'ila, vu dana: A'ayin a da baci i uwai a uyamba u da ma naka da vi, i kapa baci ilya i de, i bidya madolu ma kagita ma i gitai ukapa vi i banka kadarakpi.

¹¹ Kadarakpi ki ka yan ta udarakpa u uradugba a kapala ka Magono ma Zuba tsara a wushi u da adama a de. Kain ka wansa baci Ashibi a wurai, da wa yan nala.

¹² Kain ka i yain udarakpa u uradugba n madolu mi, ya yan ta dem udarakpa u urunukpa ubana a asu u Magono ma Zuba n kondom ka kayen ka te ka ka lyopoi wa.

¹³ Ya yan ta udarakpa n kondom ki kabolo n kira ku ilya ku lewu ku akundatsu a kuden a re a asuvu a kupa ka a judugi n manivi, u woko kune ku ilikulya i magulani ma

shinga ubana a asu u Magono ma Zuba; kabolo n udarakpa u ili i uso madele ma te ma mini ma cinwi.

¹⁴ Ya takuma burodi u ilya i savu wa, ya takuma tani ilya i uzungi ko i binci wa, she a'ayin da i tukoi kune ku na ki a asu u Kashila ka de. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana, a asu u da baci dem i'ari.

Abiki a Ukapa Ili i Kashina
(Mkc 28:26-31)

¹⁵ <<Ya kece ta a'ayin a shindere a shindere ubana kushindere, ili i'ya i bidyai kain ka ka tono kain ka Ashibi, wata, kain ka i tuko mu madolu ma udarakpa u uradugba.

¹⁶ Ya lya ta kapala n ukece ubana kain ka ka tono Ashibi a shindere yi, wata, a'ayin amangarenkupa a da la vi, kain ka ya yan udarakpa u ilya i savu ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁷ Asu u da baci dem i'ari na ndishi, i tuko iburodi i re, u woko udarakpa u uradugba ubana a asu u Magono ma Zuba. Burodi dem, a yain u da n kira ku lewu ka ku rawai akundatsu a kuden a re ka a judugi n yisti. A zungu u da a yanka udarakpa u ilimaci i kagita ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁸ Gba de ya yan ta udarakpa u urunukpa na mmuku ma macon n shindere ma ayen a te a te, n kagono ka kanaka ka te, n a'ondom a re. Gba le a woko aza da a lyopoi wa, kabolo n iburodi yi ubana a asu u Magono ma Zuba. Udarakpa u urunukpa vi, kabolo n udarakpa u ilya, n udarakpa u ili i uso, ya woko ta kune ku ilikulya ku magulani ma shinga ka a yain n akina ubana a asu u Magono ma Zuba.

¹⁹ U kana ta i yain udarakpa n magaji u woko udarakpa u uwulukpe. I yain kpam udarakpa na mmuku ma ncon n re ma ayen a te a te n woko udarakpa u ndishi n shinga.

²⁰ Kadarakpi ka yan ta udarakpa u uradugba na mmuku ma ncon mi kabolo n iburodi i ilimaci i kagita

ubana a asu u Magono ma Zuba. A ka neke ta i'ya n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba, tsara a naka kadarakpi.

²¹ A tonuko ama kain ka nala ki ka woko kain ka kabolo ka uwulukpi. Ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana, a asu u da baci dem i'ari.

²² <<A'ayin a da baci ya kapa ili i kashina i de, kotsu i kapi ubana a ikengi i kashina wa, kotsu kpam i gono i tonusuko i'ya i asakasai vi wa. Nala, aza a unambi n amoci a da a'ari ndishi kabolo n ada alya ya asanka. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

*Abiki a Ufulusa Avana
(Mkc 29:1-6)*

²³ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

²⁴ <<Tonuko aza a Isara'ila udani u na vi: Kain ka kagita ka uwoto u shindere, ya kirana ta n ka ka woko kain ka uwunvugusa gba, kpam kain ka ya rongo ucibusa n Kashila ka de ka. Ya yan ta kabolo ka uwulukpi, a'ayin a da baci a fulai kavana.

²⁵ Ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa, shegai ya yan ta kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba.>>

*Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi
(Mkc 29:7-11)*

²⁶ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

²⁷ <<Kain ka kupa ka uwoto u shindere, ka woko ta kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi. Ka woko da ta kain ka kabolo ka uwulukpi. Ya yan ta kakuli* aku i yain kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba.

²⁸ Ya yan manyan a asuvu a kain nala ki wa, ko kenu, kpaci Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi ka. A ka takpa ta unyushi u cingi u de a kapala ka Magono ma Zuba Kashila ka de.

²⁹ Uza da baci dem u kpadai uyan kakuli kain ki, a ka pece yi ta n ama a ne.†

³⁰ Uza da baci dem u yain manyan a kain ki, mpa Magono ma Zuba ma wacinsa yi ta a asuvu a ama a ne.

³¹ Ya yan manyan ma roku wa, ko kenu. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana, a asu u da baci dem i'ari.

³² Ili i'ya i kanai urukpa u kaara u kain ka kuci ka uwoto vi, ubana urukpa u kaara u kain ka kupa, da ya wunvugusa gba kpam i yain kakuli.>>

*Abiki a Atani
(Mkc 29:12-40)*

³³ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

³⁴ <<Tonuko aza a Isara'ila udani u na vi: Kain ka kupa n u tawun a uwoto u shindere, ya gita ta Abiki a Atani adama a Magono ma Zuba. I yain abiki yi a'ayin a shindere.

³⁵ Kain ka kagita ka abiki yi, ya yan ta kabolo ka uwulukpi, kpam ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa.

³⁶ Asuvu a a'ayin a shindere a nala yi, ya rongo ta uyansa kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. Kain ka kulla aku i yain kabolo ka uwulukpi ka roku, kpam i yain kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. Kain ki ka woko ta ka ulya u kayala, adama a nala, ya yan manyan ma i cuwanakai uyansa wa.

³⁷ <<Abiki abiki a Magono ma Zuba a da dangasai a da la vi. I dansa a da a asu u kabolo ka uwulukpi, tsara i yain kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba, wata, udarakpa u urunukpa, n u ilya n u ili i uso. Udarakpa dem a ka yan ta u da a asuvu a kain ka a zuwuka yi.

³⁸ Abiki abiki a na yi, a ka woko ta ili i'ya a doki a zuba u a'ayin a Ashibi ubana a asu u Magono ma Zuba. Udarakpusa vi kpam wa woko ta ili i'ya a doki a zuba u kune ku de,

* **23:27 23:27** Kondo kalen ka <<kakuli>> ka na ki a makuna ma iyamba a Adkp 16:29. † **23:29 23:29** Kondo: U.Ml 18:15-19; Ask 3:23.

n uɗarapka u ushadangu u utsina, n kune ku uciga ka i nakai Magono ma Zuba.

³⁹ <<Kain ka kupa n u tawun a uwoto u shindere, a'ayin a da i bolongusi ili i ashina i de, i kirana n abiki a Magono ma Zuba yi a'ayin a shindere. Kain ka gita n kain ka kulla ka abiki yi, ya wunvugusa ta gba.

⁴⁰ Kain ka kagita, ya ta ta a asuvu a ilimaci i ndanga n da n lakai tsulobo, n akere a nshuwan, n atyangi a ndanga n da mari n avuku cika, n atyangi a ndanga n da mari a ikengi i agata. Aku i rongo uyan mazanga a kapala ka Magono ma Zuba Kashila ka de ubana a'ayin a shindere.

⁴¹ Kayen dem i yain abiki a na yi ubana a asu u Magono ma Zuba ubana a'ayin a shindere. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana.

⁴² A asuvu a'ayin a shindere a abiki a na yi, gba aza a uyamba u Sama'ila a ka rongo ta a asuvu a atani.

⁴³ Nala uyan u de u da wa tuwa a ka reve an n zuwai aza a Isara'ila a rongoi a asuvu a atani a'ayin a da n wutukpa le a uyamba u Masar. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

⁴⁴ Nala Musa zuwukai aza a Isara'ila abiki abiki a Magono ma Zuba a da a dangasai.

24

Ukirana na ncikalu (Uwt 25:31-40; 27:20,21)

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila a tuko manivi ma ma lobonoi cika, ma a fobusoi adama ncikalu. Ncikalu mi n rongo unaka katyashi kain dem.

³ A ka zuwa ta ma a kapala ka kunya ku ubarakpa ka ka kangi Akpati u Kazuwamgbani a Katani ka Ugawunsa. Kain dem Haruna wa rongo ta ukirana n ma n kuvuli ubana usana a kapala ka Magono ma Zuba. Mele ma na mi ma yan ta pini a uyan u de ushani ubana.

⁴ Haruna wa rongo ta ukirana na ncikalu n da mari a kashamkpatsu ka zinariya u de ka kari a kapala ka Magono ma Zuba maco.

Iburodi i'ya a darapki ubana a asu u Kashila

⁵ <<Vu bidya kira ku lewu vu zungu iburodi i apeteli kupa n u re. Burodi dem a yain u da n kira ka ku rawai akundatsu a kuden a re.

⁶ Vu dari i'ya abaru a re, vu tadamgbanaa i'ya i teli i teli, a zuba u teburu u da a yain n zinariya u de a kapala ka Magono ma Zuba.

⁷ Kabarun dem vu zuwa pini ili i magulani i'ya i lobonoi cika i woko kunzu ku ucibusa, kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba a una u burodi vi.

⁸ Kain ka Ashibi dem, u kana ta kadarapki ka lyai kapala n utadamgbanaa i'ya a kapala ka Magono ma Zuba; u nala u da wa woko kazuwamgbani ka aza a Isara'ila ubana a asu u Magono ma Zuba a ubana.

⁹ Iburodi i nala yi ya woko ta u kunzu ku Haruna n alobo a ne, kpam a ka lya ta i'ya a asu u uwulukpi, kpaci kunzu ka ku lakai uwulukpi ka a asuvu a kune ku ilikulya ubana a asu u Magono ma Zuba. U kana ta a rongo uyansa nala a ubana.>>

Mele a kaci ka mavura ma mari dere

¹⁰⁻¹¹ A yan ta vuma u roku uza da tata u ne wari uza u Masar, mma u ne kpam uza u Sama'ila uza u kala Shelomi, ukere u Dibiri a kagali ka Dan. Pini a asu u da a shigbai agali yi, vuma vi u shilakanai n uza u Sama'ila u roku u wishai kpam kala ka Magono ma Zuba, aku a banka yi a asu u Musa.

¹² A kana yi ta a gbagiryai, hal n a vani ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko le.

¹³ Pini nala, Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

¹⁴ <<Wutukpa uza da wisha mu vi ubana a uroto u agali yi, vu zuwa kpam gba aza da panaka yi a tadangu

akere a le a kaci ka ne. Aku gba kakuma ka ama kpam ka varaṣa yi n atali u kuwa.

¹⁵ Tonuko aza a Isara'ila: Gba uza da baci u wishai kala ka Kashila, u yan ta unyushi kpam unyushi u nala vi wa ta a kaci ka ne.

¹⁶ Gba uza da baci dem u wishai kala ka Magono ma Zuba, gba kakuma ka ama ki ka varaṣa yi ta a wuna. Ko kamoci ka baci ko uza u iyamba, u wisha baci gai kala ka nala ki, u kana ta a wuna yi.

¹⁷ <<Uza da baci u lapai vuma u wunai gbani-gbani, eyi dem u kana ta a wuna yi.

¹⁸ Uza da baci u wunai manama ma kuwa ma uza u roku, wa tsupa ta ma n manama ma roku a una u ma u wunai vi. Nala woko ta mele, a tsupa uma n uma.

¹⁹ Uza u zumgba baci utoku u ne, tyoku da u yankai uza u ne vi nala dem a ka yanka yi.

²⁰ U kodo yi baci katele, eyi dem a ka kodo yi ta katele. U fodo yi baci keshi, eyi dem a ka fodo yi ta keshi. Kanga ka baci u takpa yi ka, eyi dem a ka takpa ta ka ne. Iacun i uzumgba u da u yankai uza u ne vi, u da dem a ka yanka yi.*

²¹ Uza da baci dem u wunai manama ma kuwa, wa tsupa ta ma n ma roku. Shegai uza da baci u wunai vuma, eyi dem u kana ta a wuna yi.

²² Uacun u afada a da a ka yanka kamoci, a da dem a ka yanka uza u iyamba, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

²³ An Musa kotsoi kadyanshi n aza a Isara'ila, aku a bidyai vuma da wishai kala ka Kashila ki ubana a uroto u agali a varaṣa yi she ukpa. Aza a Isara'ila a yain tyoku da Magono ma Zuba ma tonukoi Musa.

25

Kayen ka a ka asaka uyamba u wunvuga
(U.Ml 15:1-11)

¹ * Magono ma Zuba ma dansai n Musa a Masasa ma Sinai, u danai,

² <<Tonuko aza a Isara'ila: A'ayin a da baci i uwa a uyamba u da ma naka da, u kana ta i asaka uyamba vi u wunvuga a kayen ka shindere dem tsara a gorimuko Magono ma Zuba.

³ Ya fuda ta ya cimba ashina a de, i kapusa kpam atyaci a cinwi a de kpam i kapi ili i'ya cei vi a asuvu a ayen a teli.

⁴ Shegai a kayen ka shindere, i asaka uyamba vi u wunvugusa gba. Kayen ka a nekei ubana a asu u Magono ma Zuba ka. Ya cimba ashina a de a asuvu a kayen ki wa, ya kapusa tani atyaci a cinwi a de wa.

⁵ Ya kapa adende a da a wutai a ashina a de, ko kpam i tai ilimaci i atyaci a cinwi i'ya bawu i kapusai atyangi a le wa, kpaci kayen ka uyamba vi wa wunvugusa ve gba ka.

⁶ Ko an u wokoi a cimbai uyamba vi a kayen ka nala ki wa, ya naka da ta ilikulya eda n agbashi a de aka n a'ali, n azamalinga a de n amoci a da a ka rongo n ada.

⁷ A ka asaka ta dem kuzuwate ku kuwa ku de na nnama n mete n lyai a asuvu a ilikulya i'ya uyamba vi wa naka.

Kayen ka Utsara u Kaci

⁸ <<I keci ayen a uwunvuga a shindere kushindere, wata, kushindere kadobo kushindere, u 'yanga la vi ayen amangare n kuci.

⁹ A kain ka kupa a uwoto u shindere, Kain ka Utakpa u Unyushi u Cingi ka la vi. A ka fula ta kavana a kayen ka amangarenkupa, n kavana ka kari n mawura cika gba a uyamba vi.

¹⁰ Kayen ka nala ki, a ka neke ta ka n uwulukpi. A ka yan ta kpam kalamu ka Kayen ka Utsara u Kaci ubana a asu u ama a da a'ari pini ndishi. Ka woko da ta kayen ka utsara u kaci, ya dem wa gono ta a kuwa ku agadu ku ne, kagbashi dem ka gono ta a asu u amaci a ne.

* 24:20 24:20 Kondo: Uwt 21:23-25; U.Ml 19:21; Mat 5:38. * 25:1 25:1 Kondo: Uwt 23:10-11.

¹¹ Kayen ka amangarenkupa ki ka woko ḁa ta Kayen ka Utsara u Kaci. A asuvu a kayen ki, ya ce ili wa, ya kapa tani adende wa, ko i tai ilimaci i cinwi i'ya i kapai atyangi a le wa.

¹² Kayen ka Utsara u Kaci ka, kpam u kana ta i neke ka n uwulukpi. Ya fuda ta i lyai ilimaci i adende yi.

¹³ <<A Kayen ka Utsara u Kaci ki, ya dem wa gono ta a kuwa agadu ku ne.

¹⁴ Uza roku u denke baci utoku u ne uza u Sama'ila uyamba, ko kpam u tsilai uyamba a asu u utoku vi, kotsu i ryafamgbana wa.

¹⁵ Va tsila baci uyamba ko kpam va denke utoku u vun uza u Sama'ila uyamba, she vu webele kakuma ka ayen ka vu yankai uyamba vi manyan kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan.

¹⁶ Ayen a buwa baci ushani kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan, ikebe i uyamba yi ya yan ta dem ushani. Ayen a ḁa a buwai a'a baci ushani wa, nala dem ikebe yi ya yan ushani wa, kpaci uyamba vi denke ḁa a ka denke vu a kaci ka ayen ka va lya utsari u ne.

¹⁷ Adama a nala kotsu i ryafamgbana wa, shegai i pana uwonvo u va, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka ḁe.

¹⁸ <<Gorimukoi mele ma va kpam i kirana n udani u va i yanka u ḁa manyan, tsara i dusuku ndishi yaa a uyamba vi.

¹⁹ Uyamba vi kpam wa matsa ta ili, ya lya ta i ciwa, kpam i dusuku ndishi yaa.

²⁰ Gaawan ya wecike ta, i dana, <Nɗa tsa lya a kayen ka shindere ki, an u wokoi tsa ce ili ko kpam tsa kapa icanga i kashina wa?>

²¹ Mpa Magono ma Zuba ma zuwuka ta uyamba vi una u shinga a kayen ka teli ki, tsara uyamba vi u matsa ili ushani, i'ya gbam ya lyatangu ḁa hal ayen a tatsu.

²² A'ayin ḁa baci ya ce a kayen ka kulla, ya rongo ta ulya ilikulya i'ya i buwai i kayen ka teli. Ya rongo

ta ulya ilikulya i nala yi hal i savu i wuta i kayen ka kuci.

²³ <<Ya denke uza u roku uyamba aku u kana u woko u ne gba wa, kpaci uyamba vi u va ḁa. Eḁa amoci a ḁa aza a ndishi n tsumoci a asu u va.

²⁴ A'ayin a ḁa baci dem ya denge uyamba, she i zuwamgbana kadyan-shi ka uza u ili wa fuda wa wusa ili i ne.

²⁵ <<Utoku u vun u woko baci mayali hal u kana yi u yain kazuwamgbani ka akopi n kapashi ka uyamba u ne ka roku, u kana ta kumaci ku evu ku ne u tuwa u wusa uyamba u ḁa u yankai kazuwamgbani ki.

²⁶ Vuma ḁa yain kazuwamgbani ka akopi n uyamba vi wa baci n uza ḁa wa wusuka yi u ḁa wa, aku u tuwai u tsara ikebe i'ya wa fuda wa wusuka kaci ka ne,

²⁷ she u keci kakuma ka ayen a ḁa a yain an a yain kazuwamgbani ka akopi n uyamba vi. Aku a keci ikebe yi a kaci ka ayen a ḁa a buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka kyawan. Ikebe i'ya i buwai vi a gonuko uza ḁa u tsilai uyamba vi, uyamba vi kpam a gonuko uza u ili.

²⁸ Ili i'ya wari n i'ya i rawa baci u wusi uyamba vi wa, uyamba vi wa rongo ta a kukere ku uza ḁa u tsilai uyamba vi ubana Kayen ka Utsara u Kaci. A kayen ka nala ki ka kpam a ka gonuko uza uyamba vi ili i ne.

²⁹ <<Uza u yan baci kazuwamgbani ka akopi n kuwa a ilyuci i pige i'ya a kyawain n kasaga, wa fuda ta wa wusa kuwa ki kayen ka kyawan baci. Asuvu a kayen ka te wa fuda ta wa wusa.

³⁰ Shegai uza u kuwa ka kari a ilyuci i'ya a kyawain n kasaga ki u fuda baci u wusai kuwa ki asuvu a kayen ka te wa, uza ḁa tsilai kuwa ki ka woko ta ku ne gba ubana uyan u ne u kapala. A ka gonuko kuwa ki a Kayen ka Utsara u Kaci wa.

³¹ Shegai a'uwa ḁa a'ari a ine a ḁa a kyawain n kasaga wa, a ka kece ta a ḁa tyoku ḁa a tsu yan n uyamba u

ucimba. Wata, a ka fudā tā a ka wusa a dā, kpam u kṇā tā a gonuko a dā a asu u aza a ili a Kayen ka Utsarā u Kaci.

³² <<Shegai ilyuci i pige i'ya a nakai aza a Levi, a ka fudā tā a gono a wusa a'uwa a le a dā a'ari ilyuci i le ko nwere dā baci.

³³ Uza u Levi u denge baci kuwa asuvu a a'uwa a ne a ilyuci i pige i Levi, kpam a fudā a wusa kuwa ki wa, a ka gonuko tā ka a Kayen ka Utsarā u Kaci, kpaci a'uwa a ilyuci i pige a aza a Levi a le a dā a asuvu a ama a le a aza a Isara'ila.

³⁴ Shegai iyamba i kalina i'ya i kyawain ilyuci i le yi a ka denge i'ya wa, kpaci i le i'ya a ubana.

³⁵ <<Utoku u vunu u dā wari evu n avu u woko baci mayali kpam u fudā u bāṅga kaci ka ne wa, u kṇā tā vu bāṅga yi tyoku dā va bāṅga kamoci, tsarā u lyai kapala nā ndishi n avu.

³⁶ Kotsu vu naka yi akopi aku vu cigi kapashani wa, shegai vu pana uwonvo u Kashilā ka vunu, vu asaka utoku u vunu u dusuku n avu.

³⁷ Va naka yi akopi a ikebe aku vu zuwa a'eshi u naka vu n kapashani wa, ko kpam vu denke yi ilikulya aku vu zami kapashani wa.

³⁸ Mpa Magono ma Zuba Kashilā ka dē uza dā u wutukpa dā a uyamba u Masar, tsarā n naka dā uyamba Ka'ana n woko kpam Kashilā ka dē.

³⁹ <<Uza u te asuvu a atoku a vunu u woko baci mayali hal u dengei kaci ka ne ara vunu, kotsu vu matsa yi u yanka vu manyan yavu kagbashi wa.

⁴⁰ Shegai wa dusuku tā kabolo n avu u woko yavu zamalinga u vunu ko kamoci ka vunu, u yansaka vu manyan hal Kayen ka Utsarā u Kaci ka kyawan.

⁴¹ Asuvu a a'ayin nala yi a dā eyi n aloba a ne a ka 'yanga a gono a asu u kumaci ku le, a asu u agadu a ikaya i le.

⁴² Kpaci aza a Isara'ila agbashi a va a dā, aza dā n wutukpai a uyamba u Masar. A ka denge le tyoku u agbashi wa.

⁴³ Va lya tsugono a kaci ka le n vu yansi le mavura wa, shegai vu pana uwonvo u Kashilā ka vunu.

⁴⁴ <<Shegai va ciga baci agbashi a'ali ko aka, va fudā tā va tsila le a asu u iyamba i'ya i'ari ukyawin n avu.

⁴⁵ Va fudā tā kpam va tsila agbashi asuvu a amoci a dā a'ari ndishi kabolo n aḍa, n aza a kuwa a le a dā a matsai a uyamba u dē. A ka woko tā utsari u vunu.

⁴⁶ Va fudā tā va gonuko le ili i agadu a asu u mmuku n vunu, tsarā a woko utsari u le. A ka woko le tā kpam agbashi gba. Shegai ukuna u atoku a dē aza a Isara'ila, uza u roku wa fudā wa lya tsugono a kaci ku uza u roku n u yan yi mavura wa.

⁴⁷ <<Kamoci ka kari asuvu a dē u woko baci uza u utsari, aku utoku u dē uza u Sama'ila u woko mayali, hal u dengei kaci ka ne a asu u kamoci ki, ko kpam uza u roku a kuwa ku kamoci ki,

⁴⁸ a ka fudā tā a wusa vuma u aza a Isara'ila vi. Uza u te a asuvu a atoku a ne a evu wa fudā tā wa wusa yi,

⁴⁹ ko tatapige ko tatakenu u ne ko kpam maku ma utoku u tata u ne, ko tani kpam uza roku asuvu a kumaci ku ne ku evu. Eyi n kaci ka ne dem wa fudā tā u wusa kaci ne wā baci n ikebe.

⁵⁰ Eyi n uza dā tsila yi vi, dā a ka kece ikebe yi. Kakuma ka ikebe ka a ka tsupa adama a utsarā u kaci u ne a ka kece tā kakuma ka ayen ka ka buwai kahu Kayen ka Utsarā u Kaci ka kyawan. A ka kece tā ikebe yi dere tyoku dā a tsu tsupa zamalinga.

⁵¹ Ayen a dā a buwai vi a yan baci ushani, wa tsupa tā ikebe yi evu n kakuma ka ikebe ka u wushai an u dengei kaci ka ne ki.

⁵² Shegai ayen a dā buwai kenu dā baci a'ari kahu Kayen ka Utsarā u Kaci, wa tsupa tā ikebe i kenu adama a utsarā u kaci u ne.

⁵³ Kamoci ki ka tono tā n uza u Sama'ila tyoku u zamalinga dā u bidyai manyan ma ayen ayen. Kotsu i asaka yi u lyai tsugono a kaci ka utoku u dē n u yan yi mavura wa.

⁵⁴ <<A fudą baci a wusa yi a ire i na yi wa, a ka asaka yi ta u wuta kabolo n alobo a ne a Kayen ka Utsara u Kaci.

⁵⁵ Kpaci aza a Isara'ila agbashi a va a da, ele agbashi a va a da aza da n wutukpai a uyamba u Masar. Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.>>

26

Una u shinga adama a ugorimuko (U.Ml 28:1-14)

¹ Magono ma Zuba ma danai, <<Kotsu i sheke kaci ka de kameli, ko urotsoni u ili i roku, ko i shigba katali ka ulyaka u kayala, ko tani i shei atali a ulyaka kayala wa, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.*

² U kana ta i kirana n a'ayin a Ashibi a va kpam i pana uwonvo u kuwa ku uwulukpi ku va. Mpa Magono ma Zuba.

³ <<I tono baci mele ma va, ya gorimuko kpam udani u va,

⁴ ma roko da ta mini ma zuba a'ayin a yan baci, iyamba kpam ya matsa ta ilimaci i shinga, ndanga kpam ma matsasa ta.

⁵ Ucanga u kashina u de wa yan ta ushani ubana a'ayin a uta ilimaci i cinwi, ya rongo ta ubolomgbonuso ilimaci i cinwi she ubana a'ayin a uce a roku. Ya rongo ta ulyasa ilikulya i de she i ciwa, i dusuku kpam a uyamba u de yaa.†

⁶ <<Ma naka ta uyamba u de ndishi n shinga, ya vaku ta ya pana uwonvo u ili i roku wa. Ma wutukpa ta nnama n mete n cingi asuvu a uyamba u de, kpam ko uza wa doku wa tuko uyamba u de kuvon wa.

⁷ Ya loko ta atokulalu a de, kpam a ka rukpa ta a kapala ka de n ucira u iburundu.

⁸ Ama a de a tawun a ka loko ta ama a le amangatawun, ama a de amangatawun a ka loko ta ama a le azu kupa. Atokulalu a de a ka rukpa ta a kapala ka de n ucira u iburundu.

⁹ <<Ma wenike da ta uciga, n zuwa da i matsasa cika i yain kakuma, kpam ma shadangu ta kazuwamgbani ka n yain n ada.

¹⁰ Ucanga u kashina u de wa yan ta kakuma, i cina gbam pini i kayen ka ka wurai, she i wutukpa i cau yi kahu i tsara kabala ka ya zuwa i savu.

¹¹ Ma rongo ta kabolo n ada kpam ma pana da icadi wa.

¹² Ma wala ta kabolo n ada n woko Kashila ka de, eda kpam i woko ama a va.‡

¹³ Mpa Magono ma Zuba Kashila ka de, uza da wutukpa da a uyamba u Masar, tsara kotsu i lyai kapala n uwoko agbashi a le wa. N takpai araji a da a'ari a 'yanku da vi, n zuwa da ya wala yaa.

Mavura ma ukpada upana (U.Ml 28:15-68)

¹⁴ <<Shegai i panaka mu baci wa, kpam i kpada utono gba udani u va,

¹⁵ i 'yuwan baci utono mele ma va, i goroi udani u va, kpam i 'yuwain utono kadyanshi ka va, i kodoi kpam kazuwamgbani ka va,

¹⁶ mavura ma ma yan da ma na: Ma sukunku da ta upana u ikyamba u pige, na mbaala icun kau-kau n da bawu ma tana, n usudugbi u ikyamba u da wa zuwa da i woko arumba, aku i rongo uramba. Iceshi i de ya woko ta i gbani, kpaci atokulalu a de a da a ka tuwa a lyai i'ya.

¹⁷ Ma yan ta tsilala n ada, n zuwa kpam atokulalu a de a lya da n kuvon. Aza da a ka kovo da a ka lya ta tsugono a kaci ka de, ya rongo ta ilyadi bawu uza da wa loko da.

¹⁸ <<Shegai gba n nala, i panaka mu baci wa, ma doku ta mavura ma nala mi kadofo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

¹⁹ Ma takpa ta uryagbaji u da wa zuwusa da aradi yi, n bishinka da mini ma zuba, uyamba u da kpam ya cimba vi wa ekpe ta u woko magbata.

* 26:1 26:1 Kondo: Uwt 20:4; Adkp 19:4; U.Ml 5:8; 16:21-22. † 26:5 26:5 Kondo: U.Ml 11:13-15; 28:1-14. ‡ 26:12 26:12 Kondo: 2 Kor 6:16; Izk 37:27.

²⁰ Ko nida baci i matsai manyan, ma woko ta ma gbani, kpaci uyamba u de wa matsa kpam ili wa, ndanga ma uyamba u de dem ma matsa kpam wa.

²¹ <<I lya baci kapala n u'yangasaka mu, i 'yuwan mu upanaka, ma doku ta upana u ikyamba u de kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

²² Ma sukunku da ta nnama n mete n cingi n da ma wuna mmuku n de, n wacinsa kuzuwate ku kuwa ku de n zuwa da i woko kenu kpam ire i de ya yan n ama wa.

²³ <<Gba mavura ma na mi, ma kpa da da baci uzuwa i gono ara va, kpam i lyai kapala n u'yangasaka mu,

²⁴ mpa dem ma lya ta kapala n uyan tsilala n ada, n kaci ka va ka ma yan da mavura she ma la ma cau kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

²⁵ Ma tuko da ta kuvon n yan da mavura adama a kazuwamgbani ka va ka i kodoi. I bolomgbono baci a asuvu a ilyuci i pige tsara i kpawan, ma sukunku da ta usaru kpam n zuwa da i nakangu kaci ka de a asu u atokulalu a de.

²⁶ Ma kimba ta ure u utsara u ilikulya i de, tsara aka kupa a yain ilikulya i de a kalele ka te, a kenishike da i'ya uratsanasaki; kpam ya lya ya cuwa wa.

²⁷ <<Gba mavura ma na mi, i 'yuwan mu baci ugorimuko, i lyai kpam kapala n u'yangasaka mu,

²⁸ mpa dem ma lya ta kapala n uyan tsilala n ada n asuvu a shen cika. Mpa n kaci ka va ka ma yan da mavura ma gban ma lai ma cau kadobo kushindere adama a unyushi u cingi u de.

²⁹ Ya rongo ta utakuma inyama i mmuku n de adama a kambulu ka pige.

³⁰ N wasasa a asu u ulyasaka ameli a de kayala, n wacinsa asudaraka u urunukpusa ili i magulani u de, n tadamgbansa akushe a de a zuba u

ameli a de a da bawu a'ari n uma, n pana da icadi.

³¹ N wasasa ilyuci i de i woko akpongo, n wacinsa asudaraka u ameli a de. Ma doku ma ciga magulani ma shinga ma udaraka u de wa.

³² N wacinsa uyamba u de gba, kpam atokulalu a de aza da a'ari pini na ndishi a pana uwonvo u uwacinsa u nala vi.

³³ N zuwa a tuko da kuvon, a wacinsa da gba a iyamba kau-kau. N zuwa uyamba u de u woko akpongo, ilyuci i de kpam i namgba.

³⁴ Pini nala da uyamba u de wa tsara uwunvuga u da u shadangi, an u wokoi i'ari kpam pini wa, i'ari de a asu u tsuwula a iyamba i atokulalu a de. Uyamba vi wa yan ta ayen ayen n u wunvugusi ucun u uwunvuga u da u kpa da utsara a'ayin a da i'ari pini.

³⁵ Uyamba vi u woko baci akpongo, wa wunvugusa ta uwunvuga u da u kpa da utsara a'ayin a da i'ari pini na ndishi.

³⁶ <<Shegai aza roku a asuvu a de aza da a buwai n uma, ma zuwa ta uwonvo u shadangu atakasuvu a de a uyamba u atokulalu a de yi, ijingi i kavuku gban ya zuwa da ta ilyadi. Ya rongo ta ilyadi n i rukpusi yavu aza da a ka loko n kuvon, ko an u wokoi ko uza wa tono da wa.

³⁷ Ya rongo ta a magamani n i rukpusi yavu aza da a ka tono n kuvon, ko an u wokoi ko uza wa tono da wa. Ya tsara ucira u da ya shamgba i shilaka n atokulalu a de wa.

³⁸ Ya kuwa ta a uyamba kau-kau u tsuwula, uyamba u atokulalu a de wa lya da ta.

³⁹ Aza a da a buwai asuvu a de yi, a ka rongo ta ukotso sawu a uyamba u atokulalu a de adama a unyushi u cingi u de n unyushi u cingi u ikaya i de.

⁴⁰ <<Shegai mmuku n tsikaya n de ma dansa ta unyushi u cingi u le, n unyushi u cingi u ikaya i le aza da a lyai kapala n u'yangasaka mu, kpam a kpa da mu uyanka ukuna u maci.

⁴¹ Adama a nala a da i zuwai mpa dem n lyai kapala n uyan tsilala n ele, hal n tutsuku le tsuwula a uyamba u atokulalu a le. A makorishi, mmuku n tsikaya n le n savaɗa baci atakasuvu a uryagbaji a le, a wushuki n mavura ma unyushi u le,

⁴² ma ciba ta n kazuwamgbani ka n yain n Yakubu n Ishaku n Ibirahi, n ciba kpam n uyamba vi. §

⁴³ Shegai u kana ta uyamba vi u woko akpongo tsara u wunvuga uwunvuga u maci, kpam a yan le mavura adama a da a goroi udani u va kpam a 'yuwain mele ma va.

⁴⁴ Gba n nala, a'ayin a da i'ari a uyamba u tsuwula vi, ma 'yuwan da wa, ma pana da tani icadi n wacinsa da gba wa. Ma kodo kazuwamgbani ka va n ada wa, kpaci mpa Magono ma Zuba Kashila ka de.

⁴⁵ Adama a nala, ma ciba ta n kazuwamgbani ka n yain n ikaya i de, aza da n wutukpai a uyamba u Masar a kapala ka aletsu a ama da a buwai, tsara n woko Kashila ka le. Mpa Magono ma Zuba.>>

⁴⁶ Nala mele ma, n udani, n uwenishike u da Magono ma Zuba ma yain a mere ma ne n aza a Isara'ila a una u Musa a Masasa ma Sinai.

27

Utsupa kune a asu u Magono ma Zuba

¹ Magono ma Zuba ma tonukoi Musa,

² <<Tonuko aza a Isara'ila udani u na vi: A'ayin a da baci dem uza u tsinai u neke vuma ubana a asu u Magono ma Zuba, aku u tuwai wa ciga u wusa yi,

³ tyoku da a ka ratsanaka kakuma ka ikebe i azurufa i vuma yi a ili i uratsanaka i'ya a ka yansa manyan a kuwa ku uwulukpi da na: Vali da baci u yain ayen kamanga ubana ayen amangatatsu, a tsupa ikebe i azurufa amangarenkupa.

⁴ Uka da baci u yain ayen kamanga ubana amangatatsu, a tsupa ikebe i azurufa kamankupa.

⁵ Kalobo ka baci ka yain ayen a tawun ubana kamanga, a tsupa ikebe i azurufa kamanga, maku ma uka ma baci, a tsupa ikebe i azurufa kupa.

⁶ Maku ma vali ma baci ma yain uwoto u te ubana ayen a tawun, a tsupa ikebe i azurufa u tawun, maku ma uka ma baci, a tsupa ikebe i azurufa u tatsu.

⁷ Vali da baci u lai ayen amangatatsu, a tsupa ikebe i azurufa kupa n u tawun, uka da baci, a tsupa ikebe i azurufa kupa.

⁸ Vuma vi mayali ma baci cika, kpam u kpaɗai utsupa ili i'ya a kidumkpai, she u banka vuma da u tsinai a kaci ka ne ki a asu u kadarakpi, kadarakpi ki ka kidumkpa kakuma ka ikebe i vuma yi dere n ucira u vuma da u tsinai vi.

⁹ <<Utsina vi u kana baci u manama ma ma gain a naka Magono ma Zuba ma, kune ki ku kana ta ku woko ka uwulukpi.

¹⁰ Uza u utsina vi wa shuwandana manama mi ko u savaɗa n ma roku wa, wata, wa shuwandana ma ma lobonoi n ma ma kpaɗai ulobono wa, ko tani ma bawu ma lobonoi n ma ma lobonoi wa. U kana baci u yain nala, gba nnama n re mi she n woko n da mari uwulukpi.

¹¹ Shegai utsina vi u kana baci manama ma nshinda ma ma gain a naka Magono ma Zuba kune wa, uza vi u kana ta u banka manama mi a asu u kadarakpi.

¹² Kadarakpi ka ratsanaka ta kakuma ka ikebe i manama yi dere tyoku da ikebe i ne ya kana, aku u tonuko uza vi ili i'ya wa tsupa. Ikebe i'ya baci dem kadarakpi ki ka kidumkpai, i shamgba ta.

¹³ Shegai uza vi wa ciga baci u wusa manama mi, she u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun ka ili i'ya a zuwai vi.

14 <<Uza u neke baci kuwa ku ne n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba, u kana ta kadarakpi ka ratsanaka kakuma ka ikebe i kuwa yi, ko ka ku lobonoi ko kpam ka ku lobonoi wa. Ikebe i'ya baci dem kadarakpi ki ka kidumkpai, i shamgba ta.

15 Uza da nekei kuwa ki wa ciga baci u gono u wusa ka, she u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun ka ikebe i'ya a kidumkpai vi. Aku kuwa ki ku woko ku ne.

16 <<Uza u neke baci kapashi ka kashina ka agadu ka ne n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba, she a kidumkpa ikebe i kashina yi a kaci ka kakuma ka icun i'ya a ka fuda a cei pini a kashina ki. A kidumkpa ikebe i akundatsu a kuden kamanga i ilya i bale dem ikebe i azurufa kupa.

17 U neke baci kashina ki a asuvu a Kayen ka Utsara u Kaci, ikebe i'ya a tonuko yi vi ya shamgba ta.

18 Shegai u neke baci kashina ki cina Kayen ka Utsara u Kaci vi ka wurai, she kadarakpi ka kidumkpa kakuma ka ikebe ki a kaci a ayen a da a buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka roku ka kyawan. Aku a jebe kakuma ka ikebe yi.

19 Uza da nekei kashina ki wa ciga baci u wusa ka, she u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun ka ili i'ya a kidumkpai vi, aku kashina ki ka woko ka ne.

20 Shegai u wusa baci kashina ki wa, kpam u denkei ka uza u roku, wa wusa kpam ka wa.

21 An u wokoi u wusai kashina ki wa, a asuvu a Kayen ka Utsara u Kaci, kashina ki ka woko ta ili i'ya a nekei gba n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba ka bawu a ka fuda a ka wusa ka kpam, aku ka woko kashina ka adarakpi.

22 <<Uza u neke baci kashina ka u tsilai n ikebe ka kari agadu a ne wa, ubana a asu u Magono ma Zuba,

23 kadarakpi ka kidumkpa ta ikebe i kashina yi a kaci ka ayen a da a buwai kahu Kayen ka Utsara u Kaci ka roku ka kyawan. Uza vi wa tsupa

ta ikebe yi tyoku da a kidumkpai i'ya kain ki. Kune ka uwulukpi ka la vi ubana a asu u Magono ma Zuba.

24 Asuvu a Kayen ka Utsara u Kaci ki, kashina ki ka gono ta ka uza da a tsilai ka a kukere ku ne, uza da kashina ki kari agadu a ne yi.

25 A ka kidumkpa ta gba ikebe i'ya a ka tsupa vi a kaci ka ili i uratsanaka i'ya a tsu yansa ka manyan a kuwa ku uwulukpi.

26 <<Shegai ilimaci i kagita i manama ma kuwa ma baci, wata, kanaka ko macon i Magono ma Zuba i'ya, adama a nala va neke i'ya wa, kpaci i Magono ma Zuba i'ya a kagita.

27 Manama mi ma nshinda ma baci, a ka fuda ta a ka wusa ma a kaci ka kakuma ka ikebe ka kadarakpi ka kidumkpai, kabolo n kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun. A wusa baci ma wa, kadarakpi ka denge ta ma a kakuma ka ikebe ka a kidumkpai vi.

28 Ili i'ya dem vuma nekei gba, wata, ko vuma ko manama ko kapashi ka kashina ka ne ubana a asu u Magono ma Zuba, a ka denge kpam i'ya ko a wusa i'ya wa, kpaci i woko de i uwulukpi cika a asu u Magono ma Zuba.

29 A neke baci vuma gba adama a uwuna, a ka wusa yi wa. U kana ta a wuna yi.

30 <<Ili i te asuvu a kupa i'ya baci dem a wutukpai, wata, ilya ko ilimaci i ndanga, i Magono ma Zuba i'ya. Gba ili i nala yi i'a ta n uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

31 Uza da baci dem wa ciga u wusa ili i te asuvu a kupa i'ya u nekei, u kana ta u tsupa ikebe i ili yi aku u doku kunzu ku te a asuvu a kunzu ku tawun.

32 Gba ili i te a asuvu a kupa i ushiga u anaka, ko u ncon ko u nryadiga i Magono ma Zuba i'ya. A ka kece baci nnama, ma baci ma rukpai ma kupa a asu u ukece, ma woko ta ma uwulukpi ubana a asu u Magono ma Zuba.

33 A ka dangasa manama adama a tsulobo tsu ne ko tani a adama a

ukpaḁa u tsulobo tsu ne wa, a ka
savaḁa tani n ma roku wa. A savaḁa
baci manama n ma roku, n re gba ma
woko ta n uwulukpi, a ka fuḁa a ka
wusa n ḁa wa.>>

³⁴ Mele ma Magono ma Zuba ma
naḁai Musa ubana a asu u aza a
Isara'ila a Masasa ma Sinai ma la vi.

Tagarada u Rutu Ukukpa u kadyanshi

Tagarada u Rutu alabari a da a kumaci ku Sama'ila a a'ayin a tagarada u Aza a Afada, a'ayin a da ama a Kashila a kpatalaka yi kucina. Kumaci ku nala ki a tuwa ta a wokoi n kalen cika a asu u aza a Isara'ila, kpaci uza u te a asuvu a mmuku n tsikaya n Rutu aya Dawuda magono. Uza da kpam u yain manyan a tagarada u na vi aya Na'omi, uza da u rongoi a ilyuci i Batalami a Sama'ila eyi n vali u ne n alobo a le a re. Shegai ili i kashina i matsa mai wa, aku a purai ve ubana a uyamba u Muwabu. Vali u Na'omi u ba u kuwai de, aku alobo a ne a zuwusai aka a aza a Muwabu. Rutu wa ta a asuvu a aka a nala yi.

Alobo a Na'omi ama a re a le gba dem a kuwai a Muwabu vi, aku u yawunsai u gono a Batalami. Shegai Rutu wenikei Na'omi uciga an u 'yuwain ushamgba a Muwabu u zami vali u roku, u banai kabolo n eyi a Batalami vi. Ili i'ya i buwai a tagarada vi i wenike ta tyoku da Rutu yain iyolo i roku i uza u ikebe, kumaci ku evu ku Na'omi uza kala Boza.

An u wokoi aza a Isara'ila a'a ta n agadu icun kau-kau, ili i roku a tagarada u Rutu vi i takpa ta kau n agadu a tsunu. Tyoku da mele ma Kashila mari, a wushunku aza a Muwabu a woko aza a Isara'ila wa. Shegai tagarada u na u wenike ta tyoku da Rutu akaya a pige a Dawuda magono, uza u aza a Muwabu u wokoi ushadangi n ukuna u mayun a asu u Magono ma Zuba, u wokoi dem a asuvu a aza a Isara'ila. Agadu a roku a le kpam a da, mele ma Kashila ma dana ta u kana ta acimbi a asaka ili i kashina i le i roku a ashina, tsara aza a unambi a tuwa a 'yara.

(Adkp 19:9-10; 23:22; U.Ml 24:19-22.) Agadu a le a da dem, vali kuwa baci u asakai uka, u kana ta utaku ko vangu u vali vi u sotuku uka vi, tsara u kangu kpam u banga uka vi. (U.Ml 25:5-10.) Agadu a roku a le kpam a da, u kana ta kumaci ku vuma da u kuwai vi u kirana n aza da a buwai a kumaci ki. Uza kuwa baci a asuvu a kumaci kpam wari n uyamba, u kana ta kumaci ku ne ku gono ku wusuka kumaci ku uza da u kuwai uyamba vi. U kana ta dem u zuwa marana mi, u bidya kpam ucanga vi na mmuku mi dem. Gba ili i nala yi i ne i'ya wa, shegai i kumaci ku uza da u kuwai vi da. Agadu a roku a da, nkoshi ma ilyuci alya a ka dusuku a utsutsu u ilyuci a sheshi, aku a kida ugana a ukuna vi.

Ili i'ya i'ari pini a tagarada u na vi
Na'omi n Rutu a gonoi a Batalami (1:1-22)

Rutu yain ku'yarua a kashina ka Boza (2:1-23)

Rutu n Boza a dansai ukuna u iyolo (3:1-18)

Boza sotuki Rutu kpam a wokoi ikaya i Dawuda magono (4:1-22)

Elimele n aza a kuwa a ne a dusuki a Muwabu

¹⁻² A'ayin a da aza a afada a ka lya tsugono tsu aza a Isara'ila, a yan ta vuma roku uza u kala Elimele, kala ka uka u ne ka Na'omi, a'a ta kpam na mmuku ma alobo n re, Malo n Kiliyo, gba le a kagali ka aza a Efurata, a ilyuci i Batalami a uyamba u Yahuda. An a ka yan kambulu ka pige a uyamba vi, u 'yanga ubana a uyamba u Muwabu, eyi n uka u ne na mmuku n ne a ba a dusuki ve de.

³ An a yain a'ayin, vali u Na'omi vi u tuwai u kuwai, u asaka yi na alobo a re yi.

⁴ Alobo yi ama a re a le gba a zuwai nkere ma uyamba u Muwabu. Uza u te zuwai uka uza u kala Orfa, uza u ire kpam u zuwai uza u kala Rutu.*

* **1:4 1:4** Pini a makpanda ma na mi a kasansa ko ya vali u Rutu ko Orfa wa, shegai tagarada u Rutu u wenike ta kala ka vali u Rutu ka Malo, Orfa kpam vali u ne da Kiliyo.

Shegai ubana ayen kupa ele pini a uyamba vi,

⁵ aku Malo n Kiliyo a kuwai. Pini nala, Na'omi wokoi utyoku u ne, vali wa la wa kpam dem mmuku ma la wa.

Na'omi n Rutu a gonoi a Batalami

⁶ A'ari pini, Na'omi tuwai u panai a da Magono ma Zuba ma banga de ama a ne aza a Isara'ila u naka le ilikulya. Adama a nala, u fobusoi n ajene a ne a asaka Muwabu a gono a kuwa.

⁷ Eyi n ajene a ne yi a asakai asu u da a'ari ndishi vi, a kanai ure ugono a Yahuda.

⁸ Ele pini a nwalu, aku Na'omi tonukoi ajene yi, <<Walai i gono a'uwa a isheku i de. Magono ma Zuba ma wenike da uciga tyoku da i wenikei a'ali a de na mpa.

⁹ Magono ma Zuba kpam ma zuwa i tsara a'ali, i tsara kpam uwunvuga a a'uwa a de.>>

Aku u wobo le, u tonuko le, <<U yan tsu ben.>>

A gitai kushen cika,

¹⁰ a tonuko yi, <<A'a! Tsa bana ta dem a asu u ama a vunu.>>

¹¹ Shegai Na'omi danai, <<Mmuku n va, gonoi a a'uwa a de. Nda i zuwai ya ciga i bana kabolo na mpa? Mpa n buwa kpam ilimaci hal ma fuda ma matsaka da a'ali a da a ka sotuku da wa.

¹² Mmuku n va, walai i gono, mpa n yan de mamici, n buwa kpam uyan iyolo wa. Ko ma baci gban n maluwa ma iyolo i roku, a dana gban ma tsara vali n kayin ka na ki, hal n matsa mmuku ma a'ali,

¹³ ya fuda ya vana hal a gbonguro? Ya 'yuwan uyan iyolo adama a le? Nala wa yan wa, mmuku n va, unambukatsuma u va u la ta u de cika, kpaci Magono ma Zuba ma ma ronuko mu upana u ikyamba u na vi.>>

¹⁴ Aku a doki a gitai kushen cika. Pini nala, Orfa wobo anuku a ne, u tonuko yi u yan tsu ben, aku u

lazai ugono a kuwa. Shegai Rutu gbagbalai Na'omi vi u matsai she u bana kabolo n eyi.

¹⁵ Aku Na'omi tonuko yi, <<Wundya na, utoku u vunu da wa laza de ugono a asu u ama a ne n a asu u ameli a ne. Wala vu tonoyi.>>

¹⁶ Shegai Rutu danai, <<Kotsu vu folo mu n gono ko n asaka vu utono wa. A asu u da baci dem vu banai, ma bana ta. A asu u da baci dem vu dusuki, nte dem ma dusuku pini. Ama a vunu a ka woko ta ama a va, Kashila ka vunu kpam ka woko ta Kashila ka va.

¹⁷ A asu u da baci vu kuwai, nte ma kuwa pini, kpam nte dem a ka cidangu mu pini. Ili i roku i pece mu n avu, bamu n ukpa, n folo ta Magono ma Zuba ma yan mu mavura cika.>>

¹⁸ An Na'omi wenei Rutu zuwa ta uma u ne u toni yi, aku u asaka yi utonusuko u gono.

¹⁹ Aku a lyai kapala na nwalu, hal a rawai a ilyuci i Batalami. An a uwai, aku gba ama yi a yain mazanga cika adama a le. Aka a ilyuci yi a danai, <<Na'omi da gban naha vi?>>

²⁰ U wushunku le, <<Kotsu i doku i isa mu Na'omi† wa, shegai Mara, kpaci Kashila Uza u Ucira Gba u naka mu ta unambukatsuma cika.

²¹ An n lazai, ma ta gba n ili i'ya ma ciga, shegai gogo-na Magono ma Zuba ma gonuko mu de a kuwa akere a de. Nida ya isa mu Na'omi cina Magono ma Zuba ma kpatalaka mu de kucina, kpam Uza u Ucira Gba u sukunku mu madaka?>>

²² Tyoku da a yain Na'omi gonoi a uyamba u ne da la vi, kabolo n kajene ka ne Rutu uza u Muwabu. An a rawai a Batalami, cina a gita de manyan ma ilya i bale.

2

Rutu yain ku'yaru a kashina ka Boza

† 1:20 1:20 Kalen ka kala ka Na'omi n Tsiyahuda ka ipeli, Mara tani akoni, wata, unambukatsuma,

¹ A yan ta vuma u roku vuma u pige kpam uza u utsari a ilyuci i Batalami uza u kala Boza, kumaci ku vali u Na'omi, wata, Elimele.

² Kain ka te, Rutu uza u Muwabu u tonukoi Na'omi, <<Asaka n bana ku'yar u ku ilya a kashina ka uza da baci dem u wushunku mu n yain.>>

Aku Na'omi danai, <<Maku ma va, wala.>>

³ Pini nala, u banai wa tono aza a manyan yi a kucina. Aku u wokoi a kashina ka wa yan ku'yar u ki ka Boza ka, kumaci ku Elimele.

⁴ A'ari pini, aku Boza wutai a Batalami u rawai tsara u danaa azamalinga yi, u danai, <<Magono ma Zuba ma rongo n ada.>>

Azamalinga yi a wushuki, <<Magono ma Zuba ma zuwuka vu dem una u shinga.>>

⁵ Aku u wecei uzapige u azamalinga yi, <<Ukere u yai u da nide vi?>>

⁶ U wushunku yi, <<Makere ma aza a Muwabu ma nala mi ma, uza da u tuwai kabolo n Na'omi.

⁷ Aya u tonuko tsu, <Yanyi ahankuri asaka numu n yain ku'yar u n cirangusu ilya i'ya aza a manyan ma ukapa yi a ka asakasa.> U gita ta manyan mi ili i usana utuwa gogona. Gogo-na da u tsarai u dusuki a kulu tsara u wunvuga kenu.>>

⁸ Aku Boza rabai ara ne, u tonuko yi, <<Maku ma va, panaka mu! Kotsu vu bana ku'yar u a kashina ka roku wa, she a kashina ka na. Vu yansa manyan pini na vu rongo utono kucina ku nkere n da ma yansaka mu manyan.

⁹ Vu zuwa a'eshi a kashina ka baci dem a ka yan manyan, vu tono nkere mi de. Kpaci n tonuko de azamalinga yi kotsu a sawa vu wa. A'ayin a da baci dem vu panai kakuli, vu ba vu soi mini a ndele n da azamalinga yi a kenei.>>

¹⁰ Rutu kudangi u varai kaci a iyamba, u tonuko yi, <<Mpa kamoci ka, nida n tsarai mpasa n shinga ara vun u naha hal vu wenike mu ukuna shinga?>>

¹¹ Boza wushunku yi, <<N pana ta gba ili i'ya vu yankai anuku a de tun a'ayin a da vali u vun u kuwai. N reve ta tyoku da vu asakai tata u vun u, na mma u vun u, n uyamba u vun u, n tyoku da kpam vu tuwai vu dusuki a uyamba u ama da vari vu revei wa.

¹² Asaka Magono ma Zuba ma tsupa vu ili i'ya vu yain. Asaka Magono ma Zuba Kashila ka Isara'ila uza da vu tuwai ara ne uzama asu u ukpawan u naka vu katsupi!>>

¹³ U danai, <<Uzapige, asaka n rongo utsarasa mpasa n shinga ara vun u. Vu yanka ta kagbashi ka vun u kadyanshi ka ugbamatangu asuvu, ko an u wokoi mpa ma a asuvu a nkere n da ma yansaka vu manyan wa.>>

¹⁴ A'ayin a ulya ilikulya Boza tonuko yi, <<Tuwa vu lyai ilikulya. Dabusa burodi u vun u a mini ma kalam ma mini ma cinwi.>> Aku u dusuki evu n azamalinga yi, Boza kpam naka yi ilya i'ya a zungi. U lya ta u cuwai hal gban u lasai i roku.

¹⁵ An u 'yangai wa gita ku'yar u, aku Boza tonukoi azamalinga a ne, <<Asaka ni u 'yara a asuvu a ndolu n da i cai vi, kotsu i bishinka yi wa.

¹⁶ Kotsu i talaasa a ndolu mi n i varangusi a iyamba tsara u purusa, kotsu i barana yi wa.>>

¹⁷ Adama a nala, Rutu yan ta ku'yar u a kashina ki hal kuvuli. An u lapai ili i'ya u tsarai, u tsa ta ilya evu n akundatsu a kuden kamanga.

¹⁸ U cangai u gonoi a ilyuci u ba u wenikei anuku a le ili i'ya u tsarai. U nakai kpam anuku a le kabuwi ka ilikulya ka u lyai u lasai vi.

¹⁹ Na'omi wece yi, <<Nte vu yain ku'yar u ara? Nte vu yain manyan? Kashila ka zuwuka uza da u kiranai n avu una u shinga!>>

Pini nala, Rutu tonuko yi ukuna u uza da u yain ku'yar u a kashina ka ne ki, u danai, <<Uza da n yain ku'yar u a kashina ka ne ara vi kala ka yi Boza.>>

²⁰ Na'omi tonukoi Rutu, <<Asaka Magono ma Zuba ma zuwuka yi una

u shinga. Magono ma Zuba ma asaka uwenishike ukuna u shinga u ne a asu u aza uma n akushe wa.>> U doki u danai, <<Vuma nala vi kumaci ku evu ka tsu, uza u te da a asuvu a aza da a'ari malen ma uwusa tsu.>>

²¹ Aku Rutu uza u Muwabu danai, <<Bamu n nala gbam, Boza vi u tonuko mu ta n bansa ku'yaru a kashina ka ne n rongo utono kucina ka azamalinga a ne hal she a kotso manyan mi.>>

²² Na'omi wushunki Rutu, <<Makere ma va, yan tyoku da u danai. U la ta shana vu yain ku'yaru a kashina a asu u da nkere n da ma yansaka Boza vi manyan a'ari. Vu bana baci a kashina ka roku kau, a ka fuda ta a yanka vu ili i gbani de.>>

²³ Pini nala, Rutu lyai kapala n ku'yaru evu na nkere mi, hal she an a kotsoi manyan ma ilya i bale n ityabi. Gba a'ayin a nala yi u lya ta kapala na ndishi n anuku a ne Na'omi.

3

Rutu n Boza a asu u ulapa u ilya

¹ Kain ka te, Na'omi anuku a Rutu a tonuko yi, <<Makere ma va, u gan ta n zamuka vu vali vu tsara kuwa ka va wunvuga.

² Wundya na, Boza uza da u wushunku vu vu yain ku'yaru evu na nkere n da ma yansaka yi manyan vi, kumaci ku tsunu ka ku evu. Pana na, ara n kuvuli wa welikpe ta ilya i bale a asu u da a lapuka yi ilya yi.

³ Yan baci aku vu sumba vu gbara manivi ma magulani, vu uka aminya a vunu a da a lakai tsulobo. Pini nala, vu bana a asu u da a ka lapuka yi ilya yi, shegai kotsu vu asaka u reve an vari pini wa, she u kotso ulya n uso gba.

⁴ A'ayin a da baci wa bana nvain, vu zuwa a'eshi mai a asu u da wa vaku; aku vu talukpa a'ene a ne vu vaku pini. Wa tonuko vu ta ili i'ya va yan.>>

⁵ Rutu vi danai, <<Ma yan ta gba ili i'ya vu danai.>>

⁶ U lazai ubana a asu u da a ka lapa ilya yi, u yain kpam gba ili i'ya anuku a ne a tonuko yi.

⁷ An Boza kotsoi ulya n uso, vari a asuvu a upana kayanyan ka ne, aku u zamai asu u vaki evu n kabolo ka ilya ka a cirangi vi. Pini nala, Rutu banai sawu a asu u da Boza vaki u talukpai a'ene a ne u vaki pini.

⁸ An kayin ka pecei mere, aku Boza rikpanakaj ulapani, u kpatalai u wenei uka nvain evu n a'ene a ne.

⁹ U wece yi, <<Yayi?>>

U wushuki, <<Mpa Rutu kagbashi ka vunu. An u wokoi ada kumaci ku evu ku va, ada vari n malen ma va wusa mu. Ma folo vu, zuwa mu.>>*

¹⁰ Aku Boza danai, <<Maku ma va, asaka Magono ma Zuba ma zuwuka vu una u shinga. Ukuna u shinga u da vu wenikei aza a kuwa a tsunu gogo-na u la ta gbam u da vu gitai vu wenikei anuku a vunu. Kpaci vu tono aloba wa, ko uza u utsari ko mayali.

¹¹ Adama a nala maku ma va, kotsu vu dambula wa, ma yanka vu ta gba ili i'ya va ciga. Gba aza a ilyuci i na a reve ta uma u vunu u lobonoi.

¹² Mayun da, mpa kumaci ku evu ka, uza da vari n malen ma wa wusa vu, shegai uza da lakai uwoko evu da kpam pini.

¹³ Wansa pini na. Kain ka wansa baci, u wushuku baci u sotuku vu, asaka yi u yain nala. Shegai wa ciga baci u yain nala wa, n tsina ta n kala ka Magono ma Zuba ma sotuku vu ta. Vaku pini na she usana.>>

¹⁴ Aku Rutu vaki a asu u a'ene a ne hal usana. Shegai u yangai n kpasani ku de kahu ama a wene yi a reve, kpaci Boza tonuko yi ta kotsu u asaka uza roku reve an uka tuwai a asu u ulapa u ilya vi wa.

¹⁵ Aku Boza tonuko yi, <<Tuko kunya ku upalaka ku vunu vu polo ka pini na.>> An u poloi, aku u tsunku yi pini akundatsu a ilya i bale kamanga. U canka yi aku u gonoi a ilyuci.

* **3:9 3:9** N Tsiyahuda a yanka ta udani u <Pala mu n kunya ku upalaka ku vunu>, kpam kalen ka ne ka <Zuwa mu.>

¹⁶ An u gonoi a kuwa, aku anuku a ne a wece yi, <<Nida wa, maku ma va?

Aku u tonuko yi gba tyoku da a yain n Boza vi.

¹⁷ U doki u danai, Boza tonuko mu ta, <<Ma asaka vu vu gono asu u anuku a vunu akere a de wa, da u naka gba mu ilya i bale i na yi.>>

¹⁸ Aku Na'omi danai, <<Maku ma va, vana vu wene ili i'ya ya gita, kpaci Boza wa wunvuga wa, she u wene ukuna u na u kotso ara.>>

4

Boza zuwai Rutu

¹ A'ari pini, aku Boza lazai ubana a asu u da a tsu dusukusu a utsutsu u ilyuci u dusuki de. Aku u wenei vuma da u danai kumaci ka ku lakai evu uza da wari n malen ma uwusa vi wa wura, u tonuko yi, <<Uza u va, tuwa na vu dusuku.>> Aku u ba u dusuki.

² Boza bolomgbonoi nkoshi ma ilyuci ama kupa u tonuko le a dusukusu. Aku a dusukusi.

³ Aku Boza tonukoi kumaci ku ne ku evu ki, u danai, <<Na'omi uza da u wutai a uyamba u Muwabu u gonoi vi, wa ciga ta u denge kashina ka Elimele utoku u tsunu.

⁴ N wene ta u lobono ta vu reve. Va ciga baci vu wusa ka, she vu wusa ka pini na a kapala ka nkoshi ma ama a va kpam dem n a kapala ka aza da a'ari pini na ndishi. Va ciga tani baci wa, she vu dana tsara n reve i'ya ma yan. Kpaci uza wa la a kapala ka vunu wa, mpa kpam ma tono vu.>>

Aku vuma vi danai, <<Ma wusa ta ka.>>

⁵ Aku Boza tonuko yi, <<Kain ka baci va tsila kashina ki a kukere ku Na'omi, va sotuku ta dem Rutu uza u Muwabu, tsara kala ka vali u ne u da u kuwai ka rongo pini, ucanga u agadu u ne dem u rongo pini.>>

⁶ Aku kumaci ku ne ka ka lakai evu vi u danai, <<Nala baci, ma fuda kpam ma wusa kashina ki wa. Kpaci n yan baci nala, ma nangasa ta agadu a da ma naka mmuku n va,

Ma fuda ma wusa ka wa, avu wusa ka.>>

⁷ Caupa de, aza a Isara'ila a'a ta n agadu, a da gba uza da baci wa naka utoku u ne kabala ka uwusa ili ko kpam utsila, u tsu fodo ta akpata a ne u naka uza da wa wusa ko wa tsila vi. Nala a tsu shamkpa ukuna vi a kapala ka ama.

⁸ Adama a nala, aku vuma vi fodoi akpata a ne u nakai Boza u tonuko yi ku te, <<Tsila kashina ki.>>

⁹ Boza tonukoi nkoshi mi n aza da a'ari pini a asu vi, <<Ara eda i wenei ukuna u na vi; wata, n tsila ta gba ili i'ya i'ari i Elimele n i mmuku n ne Kiliyo n Malo a kukere ku Na'omi.

¹⁰ Ma sotuku ta dem Rutu uza u Muwabu uza da wari wa wolo Malo u woko uka u va. Tsara kala ka vali u ne u da u kuwai ka rongo pini, ucanga u agadu u ne dem u rongo pini. Kpam kala ki ka cimba a asu u aza a kuwa a ne ko kpam aza a ilyuci i ne wa. Eda i wenei ukuna u na vi ara.>>

¹¹ Aku gba nkoshi mi n ama a da a'ari a utsutsu u ilyuci yi a danai, <<Tsu wene ta. Asaka Magono ma Zuba ma zuwa uka da wa uwa a kuwa ku vunu ara na vi u woko tyoku u Rahila n Liyatu, aza da a wokoi ikaya i aza a Isara'ila. Asaka vu yain utsari a kagali ka Efurata vu yain kpam kala a Batalami.

¹² Asaka Magono ma Zuba ma naka vu mmuku a asu u uka u na vi, aza da a ka yan kala tyoku u mmuku ma akaya tsunu Periza maku ma Tama n Yahuda.>>

Mmuku n tsikaya n Boza

¹³ Pini nala, Boza sotuki Rutu u banka yi a kuwa ku ne. Magono ma Zuba ma zuwukai Rutu una u shinga, u yain katsuma u matsai maku ma vali.

¹⁴ Aku aka a ilyuci yi a tonukoi Na'omi, <<Uza u una u shinga da Magono ma Zuba! Gogo-na u naka vu de matsikaya ma mari n malen ma ukirana n avu. Asaka maku mi ma yain kala a asuvu a Sama'ila!

¹⁵ Wa woko ta uza da wa zuwusa uma u vunu u woko yavu usavu, u kirana kpam n avu vu kutsa baci. Kpaci kajene ka vunu uza da wa ciga vu, uza da u laka vu mmuku ma a'ali n shindere, aya u matsa yi!>>

¹⁶ Na'omi cangasa ta maku mi u wo yi yavu aya u matsa yi.

¹⁷ Aku atoku a ne aka aza a karen a le a danai, <<A matsaka de Na'omi maku ma vali.>> A neke yi kala Obida. Obida da tata u Yese, Yese kpam aya tata u Dawuda.

¹⁸ Makeci ma kagali ka Periza ma na: Periza da tata u Hezuron,

¹⁹ Hezuron da tata u Ram, Ram da tata u Aminadabu.

²⁰ Aminadabu da tata u Nashon, Nashon da tata u Salumuna.

²¹ Salumuna da tata u Boza, Boza da tata u Obida.

²² Obida da tata u Yese, Yese da tata u Dawuda.

Tagarada u Mika

¹ Kadyanshi ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Mika matsumate vuma u Moreshetu a kaci ka kuwene ka u wenei a kaci ka ilyuci i Samariya n Urishelima, a'ayin a da Jotam n Ahazu n Hazakaya a ka lya tsugono tsu Yahuda.*

Ushipa u ulapa u una adama a Samariya n Urishelima

² Panai na gba de, kakuma ka ama, panai na, gba aza da a'ari a likimba!

Asaka Magono ma Zuba Uzapige n kaci ne u woko uza da wenei ukuna vi a kaci ka de, panai kadyanshi ka ne ka ka wuta a kuwa ka uwulukpi ka ne.

³ Webele! Magono ma Zuba ma wuta a asu u ndishi n ne wa tuwa, wa tuwa ta iyamba u wala a bilibili u nsasa n likimba.

⁴ Nsasa ma darakpa ta a kere ku ne arara kpam a ka batsa ta kure. Nsasa kpam ma darakpa ta yavu akawa a ishigi a asuvu a akina, yavu mini ma ma yene a kakonguro ubana a asu u arara.

⁵ Gba nala vi wa gita ta na mmuku n tsikaya n Yakubu, wata, aza a Isara'ila an a yain unyushi u cingi kpam a 'yangasakai Kashila.

Ya zuwai Yakubu yain unyushi u cingi?

Aza a Samariya a da, ilyuci i pige i ne!

Nte da a asu u ulyasaka ameli kayala a Yahuda?

Urishelima da n kaci ka ne!

⁶ Magono ma Zuba ma danai, <<Adama a nala ma wacinsa ta Samariya u woko akpongo hal u woko agbaji,

asu u da a ka shigbusa ashina a cinwi.

Ma wacinsa ta atali a kuma ki a asuvu a karara, n mudagbusa kpam atali a kami ka kuma ku ne.

⁷ Gba ameli a ne a ka tasasa ta a da yuku-yuku;

gba kune ka a tukusoi a kuwa ku ameli ku ne

a ka runukpa ta ka n akina; ma wacinsa ta gba a'ulu a ne.

An u wokoi u bolomgbonoi kune ku ne

a asu u katsupi ka tsu tsishankala,

a asu u tsishankala da kpam ka kotso.>>

Kushen ku Mika adama aza a Isara'ila n Yakubu

⁸ Adama a nala ma sa ta, n yain ndishi ma ulapa una;

ma fodo ta aminya

n tambi kataba kpam bawu akpata.

Ma wura ta yavu nshe n kakamba n sai yavu makubi.

⁹ Kpaci usan u Samariya usan u da bawu wa tana.

U tambura de hal a Yahuda, u rawa de a ilyuci i ama a va, wata Urishelima dem.

¹⁰ Kotsu i tonuko atokulalu a tsunu a Gatu wa;

kotsu kpam i sai wa ko kenu.

A Bete-leyafara da ya gandalasa a iyamba.†

¹¹ Aza a Shafiru, banai tsuwula, i wala kataba n uwono.

Aza a da i'ari ndishi a Za'ana a ka wuta wa.

Aza a Bete-ezelu a'a ta a asuvu a ulapa u una

* **1:1 1:1** Kondo: 2 Ngo 15:32-38; 2 Alb 27:1-9; 2 Ngo 16:1-20; 2 Alb 28:1-27; 2 Ngo 18:1-20:21; 2 Alb 29:1-32:33 † **1:10 1:10** Mika matsumate u yan ta kadyanshi a kaci ka ilyuci ushani i'ya atokulalu a ka lya a ka tuwa baci a Urishelima a lyai u da. A makpanda ma na mi (10-15), Mika yanka ta idyani i'ya i'ari evu n a'ala a ilyuci yi tsara u wenike ilyuci i'ya atokulalu yi a ka lya n kuvon.

kpaci a tsara u banga a asu u le wa.
¹² Aza a da a'ari ndishi a Marotu a ka vana tsara a tsara ili i shinga, shegai Magono ma Zuba ma zuwai madaKa ma rukpai a utsutsu u Urishelima.
¹³ Eda aza a da i'ari ndishi a Lakishi, fobusoi nringongo ma adoki n de, tsara i suma. Kpaci eda ilyuci i kagita a Yahuda i tonoi aza a Isara'ila a asu u 'yangasaka u le, i zuwai kpam aza a Sihiyona a yain unyushi u cingi.
¹⁴ Adama a nala, aza a Yahuda tonukoi aza a Moreshetu-gatu u yan tsu ben i naka le kune. Ngono ma Isara'ila a ka pityanangu ta n ilyuci i Akiziba shegai a ka tsara u banga wa.
¹⁵ Mpa Magono ma Zuba n danai, eda aza da i'ari ndishi a Maresha ma doku ta ma tuko uza da wa lya da n kuvon. Azapige a Isara'ila a ka suma ta ubana a Adulam.
¹⁶ Punai a'aci a de asuvu a ulapa u una adama a mmuku n de aza da ya ciga; gonukoi kaci ka de yavu kukpani ka kasakali, kpaci mmuku n de a ka laza ta tsuwula.

2

Ter de aza u 'yankusu aza a un-ambi

¹ Ter de aza da a tsu fobuso tsicingi, aza da kpam a tsu fobuso ukuna u cingi a ivamkpatu i le! Kain ka wansa baci a tsu yan ta i'ya a fobusoi vi, kpaci n ucira u le da a tsu fuda ta yain i'ya.
² A tsu yan ta maluwa ma gbani n ashina n ama, a wusa a da. A tsu yan ta kpam maluwa ma gbani n a'uwa a ama, a wusa a da. A tsu ryafa ta ama tsara a wusa a'uwa a le n iyamba i le.

³ Adama a nala ili i'ya Magono ma Zuba ma danai i'ya na: <<Ma fobuso ta uwacinsa a kaci ka ama yi, ucun u da bawu ya fuda ya wauwa kaci ka de. Ya doku ya wala n i yanyi aradi wa, kpaci wa woko da ta a'ayin a madaKa.
⁴ A kain ka nala ki, ama a ka yanka da ta majari, a ka yanka da ta majari a shipuka da ushipa u unamgbukatsuma, a dana, <A nangasa tsu de gba! Magono ma Zuba ma wusa de uyamba u tsunu! U nakai ashina a tsunu a asu u aza a da a yinsa tsu.> >>

⁵ Adama a nala, a'ayin a tuwa baci a da a ka gonuko uyamba vi a asu u ama a Magono ma Zuba, ko uza u te asuvu a de wari n kapeci pini wa.

⁶ Ama ushani a danai, <<Kotsu i yain kubari wa! Asaka uyan kubari a kaci ka ili i nala yi, ili i uwono i roku i'a la ya gita n atsu wa.>>
⁷ Dere da a dana nala, mmuku n tsikaya n Yakubu? Ahankuri a Kulu ku Magono ma Zuba a gusa da? Ko aya u yain ili i nala yi?

Kadyanshi ka Magono ma Zuba kari n kalen a asu u uza da wa tono yi n ukuna u maci wa?

⁸ Magono ma Zuba ma danai, <<Shegai i tsu 'yanga ta yavu atokulalu a asu u ama a va. I tsu fodo ta ntogo ma aza da a ka wura yaa, aza da a ka gono a asu u kuvon.

⁹ I tsu loko ta aka a ama va a wuta a a'uwa a shinga a le. I takpa kpam una u shinga u va a asu u mmuku n le ubana.

¹⁰ 'Yangai, i laza!

Asu u na vi asu u uwunvuga u de
da wa,
kpaci a zuwa de asu vi u wokoi na
nshinda,
i nansasai u da gba gba.

¹¹ Uza u kaban n uyinsa u tuwa baci
u danai,
<Ma yan ta kubari a kaci ka mini
ma cinwi
n ili i'ya ya zuwa ugutukpa
ushani,>
icun i uza u kubari u da ama a ka
ciga da la vi!>>

Kazuwamgbani ka uzuwa uma

¹² Magono ma Zuba ma danai,
<<Mayun ma bolomgbono da ta
gba de,
mmuku n tsikaya n Yakubu;
ma bolomgbono ta aza da a
buwai a Isara'ila.
Ma bolomgbono le ta asu u te
yavu ncon a asu u da a kanzai,
yavu ushiga u ncon a asu u
kalina;
a woko kabolo ka pige ka ama.
¹³ Uza da wa dapa kafon a kasaga,
aya wa tono ta n ele;
a ka batsa ta a utsutsu a laza.
Magono ma le ma uwa ta a kapala ka
le,
Magono ma Zuba ma ma tono n
ele n kaci ka ne.>>

3

Azapige a cingi n atsumate a kaban

¹ Aku n danai,
<<Eda azapige a mmuku n
tsikaya n Yakubu, panai na,
aza da ya lya tsugono tsu Is-
ara'ila.
U gan ta i reve n afada a a'ari dere,
²⁻³ eda aza da ya kovo ili i shinga
aku ya ciga ukuna u cingi.
Ya muna ukpan u ikyamba u ama a
va,
n i kidasi inyama i ikyamba i le
asuvu atele a le.
I kodomgbonusoi kpam atele a le
yuku-yuku,
i kidasa i'ya yavu inyama aku i
tsungu i'ya a magbodo
i takuma inyama i ama a va,

⁴ Pini nala ya saka ta Magono ma
Zuba tsara u banga da,
shegai wa wushunku da wa.
A'ayin a nala da wa sokongu up-
etiwa'eshi a ne a asu de
adama ukuna u cingi u da i
yain.>>

⁵ Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai
i'ya na:

<<A kaci ka ntsumate
n da ma puwusan ama a va,
a tsu yangasa ta alagatsu a le a dansa
<Ukuna u ndishi n shinga,>
a'a baci n ilikulya i'ya a ka lya.
Shegai a tsu fobuso ta kuvon
a asu a aza da bawu a naka le ili
i roku.

⁶ Adama a nala, kayin ka tuwa da ta,
bawu kuwene,
n karimbi ka aza a ukonduso
bawu a ka wene ili.
Eda ntsumate, a'ayin a de a ka kotsu
ta kpaci kaara ka rukpa da ta,
kaara ka woko da ta karimbi
cika.

⁷ Aza a kuwene a ka yan ta uwono
n aza a ukonduso a ka pana ta
uwono.
A ka kimba ta upetiwa'eshi a le
kpaci Kashila ka wushunku le
wa.>>

⁸ Shegai mpa, n ma ta ushadangi n
ucira,
n Kulu ku Magono ma Zuba,
u yain afada a maci n ucira.
Ma tonuko ta mmuku n tsikaya n
Yakubu unyushi u cingi u le,
aza a Isara'ila kpam unyushi u
le.

⁹ Panai na, eda azapige a mmuku n
tsikaya n Yakubu,
eda aza da ya lya tsugono tsu
Isara'ila,
aza da i yuwain afada a maci
i gonukoi ili i'ya i'ari dere i
wokoi i cingi.

¹⁰ I yain uboku n mawunuka i tsarai
ikebe i i'ya i mai Sihiyona,
i mai kpam Urishelima n ukuna
u cingi.

11 Eda azapige a Urishelima i tsu wusha ta ukimba u una adama a afada.
Eda adarakpi ya wenishike mele ma Kashila adama u zami ikebe,
eda kpam ntsunate ya konduso ili i'ya ya tuwa ya gita adama ikebe.
Gba n nala i pityanangi n Magono ma Zuba wa, i danai,
<<Mada ka ma tuwa a asu tsunu wa kpaci Magono ma Zuba ma ta kabolo n atsu.>>
12 Adama a nala a ka lima ta Sihiyona u woko kashina adama a de,
Urishelima wa woko ta akpongo, masasa ma Kuwa ku Kashila kari ma woko ta kutsu.*

4

Masasa ma Magono ma Zuba (Isha 2:2-4)

1 A a'ayin a da a ka tuwa masasa ma Kuwa ku Kashila ku Magono ma Zuba ma woko ta masasa ma ma lai karinga;
a ka rafugba ta ma ma lai agalala.
Ama a ushani a ka tsa ta ubana pini tyoku u agata a da a ka yene.
2 Kakuma ka ama ushani a ka tuwa ta a dana,
<<Tuwai tsu banai a masasa ma Magono ma Zuba, ubana a Kuwa ku Kashila ku Yakubu.
Wa wenishike tsu ta ire i ne, tsu wala kpam a ure u ne.>>
Kpaci mele ma wuta ta a Sihiyona, a Urishelima kpam kadyanshi ka
Magono ma Zuba ka tambura a ubana a asu u ama.
3 Wa yanka ta ama ushani afada kpam wa tuko ta makorishi ma ibili
ma uyamba u ucira u da wari mbari.

A gonuko iburundu i le mberu ma ucimba,
asovu a le kpam mmuwun ma ugyara ndanga.
Uyamba wa doku wa rafugba burundu
u ne a uyamba u roku wa, kpam a ka doku a rotsongusu ure u kuvon wa.*
4 Ya dem wa dusuku ta yaa u lyai ilimaci i katyaci ka cinwi n madanga ma kapopi a kuwa ku ne.
Uza wa la wa giruwusa yi wa, kpaci Magono ma Zuba ma Ucira Gba aya u danai nala.
5 Ko an u wokoi gba ama ya dem wa tono ta ameli a ne; shegai atsu tsa tono ta Magono ma Zuba Kashila ka tsunu a ubana.

Magono ma Zuba ma gonuko ta ama a ne a kuwa

6 Magono ma Zuba ma danai, <<A kain ka nala ki, ma bolomgbono ta awunu, aza da n bankai tsuwula, wata, aza da n yain mavura.
7 Ma gonuko ta awunu ama va aza da a buwai,
aza da a lokoi kpam a woko kakuma ka ama ka ucira.
Magono ma Zuba ma lya ta tsugono a kaci ka le a masasa ma Sihiyona ili i'ya i bidyai a kain kala ki ubana.
8 Avu Urishelima, kunukuzuba ku uza u uwundya ushiga, asu u kpawan u aza a Sihiyona, asu u de da tsugono tsu cau tsa gono, tsugono tsu nala tsi tsu de tsa aza a Urishelima.>>
9 Nda i zuwai gogo-na ya sa cika, i'ari n magono wa da?
Uza u naka adooki u de u kuwa de da?
Adama a nala da i'ari a asuvu a upana u ikyamba yavu uka da wari asuvu mbala ma ilimaci.

* 3:12 3:12 Kondo: Iri 26:18 * 4:3 4:3 Kondo: Isha 2:4; Juw 3:10

10 Aza a Sihiyona, ikai n ucira,
yavu uka u ɗa wari nkudi ma
ilimaci,
kpaci gogo-na u kana ta i asaka a
ilyuci yi,
i bana i dusuku a kakura.
Ya bana ta a Babila,
ɗe ɗa a ka wauwa ɗa.
De ɗa Magono ma Zuba ma wusa ɗa
a kukere ku atokulalu a ɗe.

11 Shegai gogo-na uyamba ushani
a bolomgbono ɗe a ka yan tsilala
n ɗa.
A dana, <<U kana ta Urishelima u
woko n nshinda!
Asaka tsu wene uwono u ilyuci
yi.>>

12 Shegai a reve
uyanwusa u Magono ma Zuba n
afobi a ne wa,
kpaci u bolomgbono le ta yavu ndolu
ma ilya,
ilya i'ya a bankai asu u ulapa u
ilya.

13 Magono ma Zuba ma danai,
<<'Yangai i kpatsa uyamba, aza
a Sihiyona!
Kpaci ma naka ɗa ta avana a
urim,
a'ene a ɗe kpam a urim u shili,
adama ɗa i kpatsa uyamba
ushani yuku-yuku.
Pini nala utsari u le u ɗa a bokoi
ya neke ta u ɗa gba a asu u
Magono ma Zuba,
udukuyan u le kpam asu u Uza-
pige u likimba gba.>>

5

1 Bolomgbono asoje a vunu, ilyuci i
asoje,
kpaci a kyawan tsu ɗe n kuvon.
A ka lapa ta tsugono tsa aza a Is-
ara'ila
a kagbaguzu ka a ka lapa yi n
kalangu.

*Kashila ka yain kazuwamgbani a
kaci ka magono ma ma wuta a Bata-
lami*

2 Magono ma Zuba ma danai, <<Bata-
lami Efurata,
avu ilyuci i kenu i'ya a asuvu a
kumaci ku Yahuda.
Ma ɗangaɗa ta uza u te
a asuvu a ama a vunu u lyai
tsugono tsu Isara'ila,
uza ɗa kagali ka ne kari tun
caupa.>>*

3 Adama a nala, Magono ma Zuba ma
neke ta
aza a Isara'ila a asu u atokulalu
a le,
hal she a'ayin a ɗa uka ɗa wari
asuvu nkudi ma ilimaci u matsai
maku ma vali.
Aku atoku a ne aza ɗa a buwai
a ka gono a asu u aza a Isara'ila.

4 Wa shamgba ta ulinka ushiga u ne,
n ucira n kala ka tsupige ka
Magono ma Zuba Kashila ka ne.
Ama a ne a ka rongo ta mai,
kpaci ureve u tsupige tsu ne wa
rawa ta
hal a makorishi ma likimba.

5 Wa zuwa ta tsu tsara ndishi n
shinga,
a'ayin a ɗa baci aza a Asiriya a
uwai asuvu
a uyamba u tsunu n kuvon,
a ka wala ta asu u ukpawan u
asaga a pige.
Tsa ɗangaɗa ta azapige a asoje ama
shindere
hal gban kulla a yain tsilala n
ele.

6 A ka lya ta tsugono tsu Asiriya n
burundu,
uyamba u Nimurodu kpam n
iburundu i le ufobusi.
Wa wauwa tsu ta a asu u aza a
Asiriya
a'ayin a ɗa baci a pasai karen ka
tsunu
a tukoi uyamba u tsunu kuvon†.

7 Pini nala ama a Yakubu a ɗa buwai
a ka dusuku ta asuvu a kakuma
ka ama

* 5:2 5:2 Kondo: Mat 2:6; Yah 7:42 † 5:6 5:6 Kondo: Kag 10:8-11

yavu cinza tsa tsu wutaḡi a asu u
 Magono ma Zuba
 yavu mini ma zuba ma ma ruk-
 pusa a mete,
 ma bawu ma vana uza
 ko kpam u pityanangu n vuma.
⁸ Ama a Yakubu a ḡa buwai a ka
 dusuku ta a asuvu a kakuma
 ka ama,
 a mere ma ama ushani
 a ka woko ta n ucira yavu gabako a
 mere ma nnama a kutsu,
 yavu gabako asuvu a ishiga i
 nlala,
 a'ayin a ḡa baci u radugi u uwai a
 mere ma le
 uza wa la wa wauwa le wa.
⁹ A ka 'yangaṣa ta akere a ḡe a kaci
 ka atokulalu a ḡe.
 kpam atokulalu a ḡe a ka
 wacinsa le ta.
¹⁰ Magono ma Zuba ma danai, <<A
 kain ka nala ki,
 ma wacinsa ta adoki a ḡe
 n nangasa kpam nringongo ma
 adoki a ḡe.
¹¹ Ma wacinsa ta ilyuci i uyamba u
 ḡe,
 n wasasa asaga ḡa a'ari ukyawin
 n ilyuci i ḡe.
¹² Ma tuko ta makorishi ma aza a
 adabu a uyamba u ḡe,
 ya doku ya tsara aza a ukonduso
 wa.
¹³ Ma wacinsa ta ameli a ḡe
 n atali a ulyasaḡa ameli kayala a
 ḡe.
 Ya doku ya kudangu
 ili i'ya i yain n akere a ḡe i lyaka
 le kayala wa.
¹⁴ Ma mudusa ta ashampatsu a
 ameli a Ashera asuvu a ḡe,
 n wacinsa kpam ilyuci i ḡe.
¹⁵ Ma yan ta katsupi ka va n asuvu a
 shen n upan
 a asu u kakuma ka ama a ḡa
 gba a tsu 'yuwain ugorimuko
 mu.>>

6

Magono ma Zuba ma sapulai aza a Isara'ila

¹ Aza a Isara'ila, panai ili i'ya
 Magono ma Zuba ma danai:
 <<'Yangai, i dana usapula ḡe
 a kapala ka nsasa,
 asaka agalala a pana alagatsu a
 ḡe.
² Nsasa, panai usapula u Magono ma
 Zuba a kaci ka Isara'ila;
 zuwai atsuvu i pana, eda kami
 ka likimba tun caupa.
 Panai! Kpaci Magono ma Zuba ma
 sapulai ama a ne,
 wa ta n kadyanshi n Isara'ila.

³ <<Ama a va, ndya n yanka ḡa?
 Nida n wokoi kalandaḡa a asu u
 ḡe? Tonuko na mu!
⁴ N wutukpa ḡa a uyamba u Masar
 a asuvu a tsugbashi, n wusa ḡa
 kpam.
 N suki Musa utuwa u toni n ada,
 hal n Haruna n Mariya.*

⁵ Ama a va, cibai
 ili i'ya Balaku magono ma
 Muwabu ma fobusoḡi ma yain,
 cibai kpam ili i'ya Bala'am
 kalobo ka Beyo u wushunki
 yi.
 Cibai na nwalu n ḡe a Shitim ubana
 a Giligal,
 adama i reve manyan ma maci
 ma Magono ma Zuba.>>†

Ili i i'ya Magono ma Zuba ma ciga

⁶ Ndy a ma tuwa n i'ya a kapala ka
 Magono ma Zuba
 n kudangu n lyai kayala a kapala
 ka Kashila ka zuba?
 N tuwa a kapala ka ne n ufarakpa u
 urunukpa
 na ndyondyom ka kayen ka te
 ḡa?
⁷ Magono ma Zuba ma pana
 kayanyan ka a'ondom azu
 azu,
 n ayenete a manivi ma zayitum
 azu kupa (10,000)?
 N yain ufarakpa n maku ma kagita
 ma va adama a unyushi u va,
 mmuku n va kpam adama a un-
 yushi u cingi u va?

* **6:4 6:4** Kondo: Uwt 12:50-51; Uwt 4:14-16; Uwt 15:20 † **6:5 6:5** Kondo: Mkc 22:2--24:25; Jos 3:1--4:19

- 8 Nala wa, vuma, Magono ma Zuba
ma wenike vu de ili i'ya i'ari i
shinga,
Ili i'ya va yan i'ya na:
Vu yain afada a maci n uciga u
wenike asuvayali,
vu vakunku kpam kaci ka vunū
a asu u tono Kashila ka vunū.
- 9 Zuwai atsuvu i pana, Magono ma
Zuba
ma isa ama i ilyuci i Urishelima.
Kakiri ka, a pana uwonvo u
Magono ma Zuba.
Magono ma Zuba ma danai,
<<Kakuma ka ama n aza a da a
bolomgbonoi a ilyuci,
zuwai atsuvu i pana!
- 10 Ama a cingi, hal ma asansa n
udukuyan u da i tsarai a ure
u cingi?
Ko ma asansa n kakundatsu ka i
doi ka n kovoi?
- 11 Shegai mpa, Magono ma Zuba, ma
kpada da uyan mavura wa
adama kakundatsu ka kaban n
maryafuka.
- 12 Aza a utsari a de a tsu 'yankusu ta
ama;
ama a de a da a'ari na ndishi de
a tsu yansa kaban,
n una u le da a tsu yinsa ama.
- 13 Adama a nala ma lapa da ta na
mbala,
n wacinsa da adama a unyushi u
cingi u de.
- 14 Ya lya ta ilikulya shegai ya ciwa
wa,
katsuma ka de ka rongo ta n
kambulu.
Ya bolomgbono ta ucanga u de, she-
gai ko ili ya zuwa wa,
i'ya kpam i zuwai kenu ma
wacinsa ta i'ya a asu u kuvon.
- 15 Ya ce ta, shegai ko ili ya kapa wa.
Ya pisha ta ilimaci i zayitum she-
gai ya yan manyan n manivi
ma ne wa.
Ya pisha ta ilimaci i cinwi, shegai
ya so mini ma cinwi mi wa.
- 16 Kpaci i tono ta mele ma cingi ma
Omiri,

n gba manyan ma kuwa ku
Ahabu;‡
i tonoi afobi a cingi a le.
Adama a nala ma gonuko da ta
akpongo
aza da a'ari ndishi de a ka woko
ta ili i magori.
Nala ya woko, eda ama a va, ko
n te wa a ka goro da ta.>>

7

Vanai Kashila ka iwauwi

- 1 Ter va! Kpaci n woko de
yavu uza da wa pana kambulu,
uza da bawu u tsarai ili an
u bolomgbonoi ilimaci i
kashina.
An a 'yarai kashina ka cinwi,
ilimaci i cinwi i'a la i'ya ka kasa a lyai
wa,
kpam bawu ilimaci i kapopi i
gewi
i'ya ma ciga.
- 2 Ama a maci a kotsu de a uyamba vi;
aza a ukuna u mayun a buwa
wa.
Ya dem wa putsa utoku u ne tsara u
wuna,
ya dem u wandaga ta utoku u ne
utyangi.
- 3 Ya dem wa ta n ureve a asu u uyan
ukuna u cingi n akere a ne,
azapige a ka ciga a naka le kune,
aza a afada kpam a ka wusha
ukimba u una,
uzapige u tsu zuwa ta a yain ili i
cingi i'ya katakasuvu ka ne ka
ciga,
nala a tsu kpatalasa ukuna u
mayun.
- 4 Vuma da lai uyansa ili i shinga a
asuvu a de,
wa ta yavu madanga ma ka-
woro,
vuma da lai u ukuna u maci asuvu a
le
wa ta yavu madanga ma
kawana.
Kain ka mavura ma de ka tuwa de
kain ka a ka bara da a una u
ntsumate,
gogo-na da ya dem wa lapana.

‡ 6:16 6:16 Kondo: 1 Ngo 16:25-28; 1 Ngo 16:29-34; 1 Ngo 21:25-26

⁵ Kotsu i pityanangu n aza a karen a
de wa,
kotsu i wushuku n aje a de wa.

Ko aka a de a da ya ciga,
i kirana n kadyanshi ka una u de.

⁶ Kpaci maku ma vali u tsu goro ta
tata u ne,
maku ma uka kpam u tsu
'yangasaka ta mma u ne,
kajene n anuku a ne kpam u tsu yan
ta tsilala.

Atokulalu a vuma, a'a ta a kuwa
ku te.*

⁷ Shegai mpa, ma zuwa ta a'eshi
a asu u Magono ma Zuba u
banga mu,

ma vana ta Kashila ka iwauwi ka va;
Kashila ka va wa panaka mu ta.

⁸ Atokulalu a va, kotsu i yain
mazanga a kaci ka va wa!

Ko n rukpai baci, ma 'yanga ta.
Ko n dusuku baci a karimbi,
Magono ma Zuba ma woko ta
katyashi ka va.

⁹ N yan ta unyushi u cingi a asu u
Magono ma Zuba
adama a nala ma kawunku ta
adama upan u ne,

shegai a makorishi wa shamkpa mu
ta,
kpaci u pana ta usapula u va, u
yanka mu afada da a'ari dere.

Wa tuko mu ta a asu u katyashi,
n wene ukuna u maci u ne.

¹⁰ Pini nala da atokulalu a va a ka
wene,
aku uwono u kimba aza da a
tonuko mu,
<<Nte Magono ma Zuba Kashila
ka vunu?>>

A'eshi a va a ka wene ta urukpa u le,
gogo-na a ka kpatsa le ta yavu
cin a ure.

¹¹ Kain ka a ka lapula a mai asaga a
de ka tuwa ta,
kain ka a ka doku upeti u karen
u de.

¹² A kain ka nala ki, ama ushani a ka
tuwa ta a asu u de,
a wuta a Asiriya n ilyuci i Masar,

hal gbam ili i'ya bidyai a Masar hal
Agata a Yufiriti,
n mala ubana a mala
n masasa ubana a masasa.

¹³ Likimba wa woko ta akpongo
adama tsicingi tsa aza a da
dusuki pini a yansai.

*Kavasu ka Mika ubana ara
Magono ma Zuba*

¹⁴ Magono ma Zuba, kirana n ama a
vunu
tyoku da kaliniki ka tsu yan n
kalangu ka ne,

ushiga u nlala u agadu u vunu,
u da wari ndishi utyoku u ne
a kutsu ka kari n asu u kalina u
tsishinda.

Asaka a wuta a lina a kabon ka
Bashan n kabon ka Giliyadu
yavu a'ayin a cau.

¹⁵ Magono ma Zuba ma danai,
<<Ma yanka da ta manyan ma
ikunesavu
tyoku da n yain an n wutukpa da
a asu u tsugbashi a Masar.>>

¹⁶ Kakuma ka ama a ka wene ta
kpam a pana uwono
ko an u wokoi a'ari n ucira.

A ka kimba ta una u le a pada bini
a woko kpam yavu agulani.

¹⁷ A ka woko ta yavu ili i'ya ya kabura
a iyamba,
a ka lya ta kabuta yavu a'ali.

A ka wuta ta n a jeki ikyamba,
a asu u ukpawunsa u le.

A ka giruwa ta a kapala ka vunu
Magono ma Zuba Kashila ka
tsunu;
a ka pana vu ta uwonvo.

Vuma wa la tyoku u Kashila wa

¹⁸ Kashila ka roku ka la tyoku u vunu
wa,
uza da u tsu cimbusa unyushi u
cingi n unyushi u ama a ne
a da a buwai a aza a agadu a
vunu.

Vu tsu kana upan u vunu hal ubana
wa,
kpaci vu tsu pana ta kayanyan
ka uwenike

* **7:6 7:6** Kondo: Mat 10:35-36; Luk 12:53

uciga u vunū u ḏa bawu wa
savaḏa.

19 Va doku ta va wenike tsu asuvayali
a vunū.

Va lya ta kaci ka unyushi u tsunu
vu vutaḷa kpam unyushi u cingi
u tsunu a mala ma maṛi
lyungu-lyungu.

20 Va wenike ta ukuna u mayun u
vunū

n uciga u vunū u ḏa bawu wa
savaḏa,

a asu u mmuku n tsikaya ma
Ibrahi n Yakubu

tyoku ḏa vu yain kazuwamgbani n
ikaya i tsunu a'ayin a cau.

Tagarada u Nahum

Ukukpa u kadyanshi

A tagarada u na vi, Nahum matsu-mate danai, Magono ma Zuba ma yanka ta Niniba ilyuci i pige i Asiriya afada n mavura. Uyamba u nala vi, atokulalu a aza a Isara'ila a da a tsu 'yankusu le ta n a yanyi araḡi. Niniba u rukpa ta kpam a lyai u da a kayen ka amangatawanteli n kupa n re kahu utuwa u Kawauwi (612 B.C). Itagarada ushani a asuvu a kazuwamgbani ka cau i yan ta kadyanshi a kaci ka a asuvayali a Magono ma Zuba an a yain kadyanshi ka ukuna u afada da a'ari dere a Magono ma Zuba, shegai a tagarada u na vi Magono ma Zuba ma pana ta asuvayali a aza da kpatalai a gonoi a asu u ne u yanka le kpam ukuna u shinga (Kondo 1:7).

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Upan u Magono ma Zuba a kaci ka Niniba (1:1-15)
Niniba wa rukpa ta (2:1--3:19)

¹ Akani a Kashila a kaci ka Niniba.* Tagarada u kuwene u Nahum uza u Elikoshiya.

Upan u Magono ma Zuba a kaci ka Niniba

² Magono ma Zuba Kashila uza u malyon da,
Magono ma Zuba katsupuki ka n upan cika.
Magono ma Zuba u tsu tsupuka ta kaci ka ne
a asu u atokulalu a ne
u tsu gonuko ta upan u ne a asu u atokulalu a ne.

³ Magono ma Zuba wari n maloko ma uyan upan wa,
shegai wa ta n ucira cika,
Magono ma Zuba ma kpaḡa uyanka aza a unyushi mavura wa.

Ure u ne wa ta n uwule u pige u kabatarakpa n ulima,

aku alishi a da kabuta ka adeshikpetsu a ne.

⁴ U tsu barana ta mala n agaḡa a wumkpa,

u tsu zuwa ta a da kpam a ekpe.

Mete ma mari a Bashan n Karumelu ma tsu lumba ta

aku apalu a Lebanon a sakata.

⁵ Nsasa n tsu gbaḡa ta a kapala ka ne agalala kpam a tsu darakpa ta.

Uyamba u gbaḡa a kapala ka ne, likimba n gba n ili i'ya i'ari pini a asuvu i giruwa ta.

⁶ Ya wa fuda wa shamgba a kapala ka ne u yan baci upan?

Ya wa fuda u kawunku n upan u shen u ne?

Upan u ne wa ta shen yavu akina; atali a tsu yuruwa ta a kapala ka ne yuku-yuku.

⁷ Magono ma Zuba ma ta ukuna u shinga,

eyi asu u ukpawan da a'ayin a upana a ikyamba.

U tsu kirana ta n aza da a kpawain a asu u ne.

⁸ Shegai yavu uwayi u mini ma kushiva

da wa tuko makorishi ma Niniba gba;

wa loko ta atokulalu a ne a ubana a karimbi.

⁹ Ndya i'ari ufobuso a kaci ka Magono ma Zuba?

Ko ndya baci wa, wa tuko ta i'ya gba a makorishi;

uza u tsu yan tsilala n eyi hal kure wa.

¹⁰ Atokulalu a ne a'a ta yavu awana a da a bolomgbonoi,

yavu asoi a da a gutukpai a ka wala n a rukpusi,

a ka runukpa le ta gba yavu mete ma ekpi.

¹¹ Asuvu a vunuu, Niniba uza roku wa wuta ta

uza da u fobusukoi Magono ma Zuba tsicingi

u naka adooki a cingi.

* **1:1 1:1--3:19** Kondo: Isha 10:5-34; Isha 14:24-27; Zaf 2:13-15

¹² Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai i'ya na:

<<Ko an u wokoi aza a Asiriya a'ari ushani kpam n ucira,
a ka wacinsa le ta kpam a wuna le.

Ko an u wokoi n yan vu ta mavura,
avu Yahuda,
ma doku kpam ma yan vu mavura wa.

¹³ Gogo-na ma kodo ta madanga ma kulima ma a tadangi a udyoku u vunu,
n kidasa kpam ikani i'ya a sirasa vu n i'ya.>>

¹⁴ Ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a kaci ka vunu Niniba i'ya na:

<<Va doku va tsara mmuku n tsikaya aza da a ka wushuku kala ka vunu wa.

Ma wacinsa ta gba ameli a vunu,
hal n ameli a urim a da vu darakpusai

a da a'ari a kunu ka ameli a vunu.

Ma fobusuko vu ta kasaun,
kpaci vara n kalen wa.>>

¹⁵ Wundya, uza da wa tuko kadyan-shi

ka shinga ki wa wala a zuba u nsasa,

uza u da wa yan kalamu ka ndishi n shinga!†

Kirana n abiki a vunu Yahuda,
kpam vu shadangu utsina u vunu.

Aza a cingi a ka doku a ka tuko vu kuvon wa;

a ka wacinsa le ta gba.

2

Niniba wa rukpa ta

¹ Utokulalu u vunu u 'yangaṣaka vu de, avu Niniba,

zuwa awundi a asaga a pige a ilyuci i vunu, awundi ure,

fobuso kaci ka vunu adama a kuvon,

bolomgbono gba avonshi a vunu!

² Kpaci Magono ma Zuba ma gonuko ta karinga ka Yahuda

yavu ka aza a Isara'ila,

ko an u wokoi atokulalu a nangasai u da u wokoi bawu kalen

kpam a nangasai atyangi a atyaci a le.

³ Nraga ma avonshi a utokulalu yi n shili n da;

avonshi a ne aminya a mini ma ma iyen ma a ukai.

Nringongo ma urim ma adoki a le ma lada

kain ka a fobuso le;

a'ari uradugbusa nsari n le.

⁴ Adoki a da a'ari na nringongo ma adoki a'ari ilyadi cika a ure,

a'ari a ubana n agoni ko nte wa a asuvu a akura a ilyuci yi.

A ka wakanasa yavu akina a macikalu;

a ka wurusa yavu ulada.

⁵ Magono ma Niniba ma isai azapige a asoje a ne,

gba n nala a tadatsai a ure.

A'ari maloko a ubana a asu u asaga a ilyuci yi;

a zuwai nraga n da ma kanga le a asu vi.

⁶ A karaḱpai ure u mini

aku kuwa ku tsugono ku wasai.

⁷ A fodoi aminya a uka u magono a lazai n eyi.

Nkere n da mari agbashi a ka yan ulapa u una

a ka sa yavu a'adya

a ka lapusa akamba a le adama a unamgba u asuvu.

⁸ Niniba wa ta yavu kadaḱa ka mini, kpam mini ma ne ma tsu

wumkpa ta.

A ka dansa, <<Shamgba, shamgba!>> shegai ko uza u kpatala kucina

wa.

⁹ Purai azurufa n zinariya a asu u kuvon!

Kuwa ku ucanga u le kari n utyoku wa,

a'a ta gba n utsari i icun kau-kau!

† 1:15 1:15 Kondo: Isha 52:7

10 A wacinsai Niniba, a nangasa u da u wokoi akpongo!
Atakasuvu a ama a darakpai,
a ka jeke ikyamba, a'a kpam n ucira wa
upetiwa'eshi u le u waramai.

11 Nte gogo-na kadaka ka igabako kari,
a asu u da a ka linaka mmuku n le,
a asu u da agono n anuku a igabako a tsu bansa,
na mmuku n le, a ka pana kpam uwonvo wa?

12 Gabako u tsu wuna ta ili i'ya i tsu rawa yi na mmuku n ne
u piyanla kpam udyoku u man-ama mi u wuna,
aku u shadangu kaaburu ka ne n ili i'ya u wunusai
kadaka ka ne kpam na nnama n mete n da a wunai.

13 Magono ma Zuba ma Ucira Gba u danai,
<<Ma yan ta tsilala n avu.
Ma runukpa ta gba nringongo ma adoki a vunu,
kpam burundu u kuvon wa wuna ta asoje a vunu.
Ma bishinka vu ta vu wuna ama a likimba.
Alagatsu a asuki a vunu
a ka doku a ka pana a da wa.>>

3

Ter u Niniba

1 Ter vunu ilyuci i uwotsongusu mpasa,
u da u shadangi n kaban n ucanga u da a purai a asu u kuvon!
2 Pana! Mawura ma kaja bu,
n mawura ma nshingi ma nringongo ma adoki,
n tyoku da adoki a tsu suma kuzugam-kuzugam
n ugba da u nringongo ma adoki!
3 Ayuwi adoki a'ari a uyan kuvon,
iburundu i'ari ulada nsari dem mari a ulada!
Aza da a kuwusa aly a pini ushani.
ikyamba ya akushe,

i wura ta ukece,
ama a'ari a uta datsa a ikyamba i akushe.

4 Gba nala gita ta an u wokoi Niniba kashankala,
kashankala ka shinga ka nala ka ka revei mayinsaka, anuku a tsukunu,
uza u da u yinsai kakuma ka ama n tsishankala tsu ne a woko agbashi,
ama kpam n tsuboci tsu ne.

5 Magono ma Zuba ma Ucira Gba u danai,
<<Ma yan ta tsilala n avu.
Ma filikpa ta mafatari ma vunu n pala upetiwa'eshi a vunu.
Kakuma ka ama a ka wene vu ta kataba
kpam tsugono tsa wene ta uwono u vunu.

6 Ma tsunku va ta ili i icadi,
n yan ka vu ili i'ya bawu i gain,
n gonuko vu ili i magori.

7 Gba uza da baci dem u wene vu, wa suma ta, aku u dana,
<Niniba u woko de kakpongo, ya wa saka yi?>
An te ma tsara uza da wa tana sa vu katakasuvu?>>

8 Avu vu la ilyuci i Tebesu da,
u da wari a ikengi i Agata a Nilu,
u da mini ma kyawain?
Agata a da asu u kangu u ne,
mini kpam kasaga ka ne.

9 Kushu n Masar da ucira u ne u da bawu wari n utyoku,
aku Putu n Libiya aly a abangi a ne.

10 Gba n nala a banka yi ta tsuwula a uyamba u tsumoci.
Hal gbam a gbashangusi mmuku n kenu n ne
a nsandu ma ure gba.

A varanku ta azapige a ne uruta,
aku a sarasai gba azapige a ne n ikani.

11 Avu dem Niniba va so ta vu gutukpa;
va zama ta asu u da va kpawan aku vu boli asu u da va kpawan
a asu u utokulalu u vunu.

12 Gba ilyuci i vunu i'ya a kanzai
 n asaga a pige a'a ta yavu
 ndanga n kapopi
 n ilimaci i kagita i le;
 a'ayin a da baci a zangatai i'ya,
 ilimaci i le i tsu rukpa ta a una a
 aza da a ka takuma.
 13 Webele asoje a vunu,
 a woko de yavu aka!
 Itsutsu i iyamba i vunu a giduwa
 ta i'ya cika adama atokulalu a
 vunu;
 akina kpam a ka lya ta ndanga
 ma uguramgbana ma itsutsu i
 vunu.

14 Kene mini kpaci a ka kyawan vu ta
 n kuvon,
 yan ucira u da va kangu kaci ka
 vunu!
 Doku ucira u asaga a vunu,
 deshinku cin tsi vu yain abuku,
 aku vu fubuso a da adama a
 kuma!

15 Gba n nala, akina a da a ka
 runukpa vu;
 burundu kpam u wuna vu
 tyoku u acu u da wa lya vu.
 Vu doku ta kakuma ka vunu yavu
 acu,
 vu yain kpam kakuma yavu
 abaruma!

16 Vu doku ta kakuma ka aza a tsilaga
 tsu vunu
 hal gbam a lai atala a zuba,
 shegai a'a ta yavu acu a da a tsu
 takuma ili gba
 aku kpam a imkpa a laza.

17 Awundi a vunu a'a ta yavu acu,
 azapige a vunu a'a ta yavu
 kakuma ka acu
 aza a da a rukpusai a asaga
 a'ayin a kutanu,
 shegai kaara ka wuta baci a tsu
 imkpa ta,
 kpam vuma reve asu u da a
 banai wa.

18 Avu magono ma Asiriya, aliniki a
 vunu a ka gbadiga de
 azapige a vunu a vakusu de a ka
 wunvugusa.
 Ama a vunu a wacuwa de a nsasa
 kpam uza wa la wa bolomgbono
 le wa.

19 Ili i'a la ya zuwa usan u vunu u
 yain shana wa;
 usan vunu wa tana wa.
 Gba uza da baci dem u panai ukuna
 u wacinsa u vunu
 wa basa ta akere adama a
 mazanga,
 kpaci ya bawu u panai ikyamba
 a tsicingi tsu vunu tsa bawu tsari
 n utyoku?

Tagarada u Habaku Ukukpa u kadyanshi

Habaku matsumate korongu ta tagarada u na vi kahu kakuma ka ama ka Babila a wacinsa Urishelima a bidya kpam aza a Yahuda ubana a tsuwula. Akorongi a ushani a yawunsa ta udani u ili I'ya ya tuwa a yan ta u da kahu makorishi ma tsugono tsu Josaya a Yahuda.

A kapashi ka kagita ka tagarada u na vi, matsumate mi ma dambula ta an unamba u ucira u Yahuda wari a udoku kakuma, shegai kadambula ka ne ka yan ta ushani n u'yangasaka u pige n uwacinsa u da aza a Babila a yankai kakuma ka ama ka ka kyawan le. Nala da u zuwai u yain kadyanshi n Magono ma Zuba kpam n kamatsakundama a kaci ka afada a da a'ari dere, u wecikei, <<Nda i zuwai vu padai bini, va wundya ama a cingi a ka wacinsa aza da a la le ukuna u maci?>> (1:13). Uzapige wushuki u danai wa yan ta afada a'ayin a da u dangasai. A kapashi ka ire ka tagarada vi, u wutukpa ta u da karara an a ka gba kakuma ka ama mavura adama ukuna u cingi u le (2:5-20; kondo dem 1:6).

A makorishi ma tagarada u na vi u wenike ta ya Kashila. Habaku yan ta kvasu kpam u wenikei tsupige tsu ne tsa tsa tuwa (3:3-15). Ko an u wokoi matsumate mi ma reve gba ili I'ya Magono ma Zuba ma yan wa, u rotsongusu ta tyoku da wa pityanangu n kakiri n ukuna u da wari dere u ne, kpam u yain mazaŋga asuvu a ne.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi:

Kamatsakundama ka re ka
Habaku n u wushuku kure u
Magono ma Zuba (1:1—2.4)

Ter de aza da bawu ya yan dere
(2:5-20)

Kvasu ka Habaku (3:1-19)

¹ Akani a Kashila a da Habaku matsumate u wenei a asuvu a kuwene a da na.

*Kushen ku kagita ku Habaku
ubana ara Magono ma Zuba*

² Magono ma Zuba, hal ubana n were da ma lya vu kapala n u'isa adama a ubanga, kpam vu panaka mu wa?

N tuko kushen ku va ara vunuu, adama a u'yangasaka, kpam vu wauwa mu wa?

³ Nda i zuwai vu zuwa mu n wenei ukuna u cingi u na?

Nda i zuwai vu asakai aza a ukuna u cingi?

Mawunuka n u'yangasaka u da na a kapala ka va;

ama da a kyawan mu aza a uciga kushulu n kananamgbani a da.

⁴ Adama a nala a ka tono kpam mele wa,

afada a da a'ari dere a ka yan kpam manyan wa.

Tsicingi tsu kyawan de ukuna u maci,

adama a nala da a ka kpatalasa afada a maci.

*Magono ma Zuba ma wushunki
matsumate*

⁵ Magono ma Zuba ma danai, <<Webele kakuma ka ama vu wene,

va yan ta majiyan cika,

kpaci ma yan ta ili i roku a'ayin a de i'ya bawu ya wushuku n i'ya,

ko a tonuko da baci.*

⁶ Wundya, ma naka ta aza a Babila† ucira,

uyamba u da wari n asuvu a shen n kushulu.

Aza a da a'ari a kutambu ko nte wa a likimba,

tsara a wususa asu u ndishi da bawu wari u le.

⁷ Aza da a'ari n u yanki u uwonvo n u giruwuka,

n a yanyi afada a le tyoku da a ka ciga

* **1:5 1:5** Kondo: Ask 13:41 † **1:6 1:6** Babila Babila kala ka roku ka ka Kaldiya. Aza a Kaldiya kaletsu ka roku ka asuvu a kapashi ka daka ka tsugono tsu Babila. Pini nala a gita ta ulya ucira u asu vi.

- a yanka kpam kaci ka le tyoku da u gan le.
- ⁸ Adoki a le a la ta anama ilyadi, asuvu a shen a le a la ta a nleweni n da mari n kambulu. Adoki a asoje a le a tsu tuwa ta n agoni, asoje a le kpam mbari n da a tsu wuta.
- A tsu imkpa ta tyoku maguri n maloko ma ufula.
- ⁹ Gba le a tsu tuwa ta adama a u'yangasaka, a tsu pana ta uwonvo u le kahu a rawa.
- A tsu bolomgbono ta agbashi ushani yavu kayala.
- ¹⁰ A tsu yanka ta ngono majari, a dosuso kpam nkoshi.
- A tsu goro ta ilyuci i'ya a kanzai n asaga,
- aku a bolomgbono kayala a yuwa a lyai i'ya n kuvon.
- ¹¹ A tsu wura ta n maloko yavu uwule.
- Ele aza a unyushi a da, aza da a bidyai ucira u le u woko le kashila.>>

Habaku doki u bankai kushen ku ne ara Magono ma Zuba

- ¹² Magono ma Zuba, a da vari hal a ubana!
- Magono ma Zuba Kashila ka va, ka Uwulukpi u va, avu va kuwa wa.
- Magono ma Zuba, ada vu zuwai aza a Babila a yanka tsu afada.
- Ada Katali ka va, ada vu dangasa le a yan tsu mavura.
- ¹³ A'eshi a vunu a'a ta uwulukpi, vu tsu fuda vu webele ukuna u cingi wa,
- kpaci vu tsu ciga ukuna u cingi wa.
- Ndya i zuwai vu asakai aza a ukuna u cingi n aza a mayinsaka?
- Ndya i zuwai vu padai bini, va wundya ama a cingi a ka kaduwunsa aza da a la le ukuna u maci?
- ¹⁴ Nida va yan n ama tyoku u adan a kushiva,

- ko yavu ili i'ya ya kabura i'ya bawu a'ari n uzapige?
- ¹⁵ Aza a Babila yi, a tsu kana ta ama tyoku da uza u kuga u tsu kana adan.
- A rono le n ibilili
- aku a yain isali i mazanga an a kana le.
- ¹⁶ Adama a nala, a tsu lyaka ta ibilili i le kayala hal a yain ufarakpa, kpaci ibilili i le i kanaka le ta ili i shinga i'ya a lakai uciga.
- ¹⁷ Nala va asaka a lyai kapala n ukanasa u ama n ibilili i le a ubana,
- tsara a lyai kapala n uwacinsa kakuma ka ama bawu asuvay-ali?

2

- ¹ Ma yuwa ta kunukuzuba ku uza u uwundya n wene,
- n pana kpam ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko mu,
- n tyoku da ma wushuku a kaci ka kushen ku va ki.

Magono ma Zuba ma wushunki Habaku

- ² Aku Magono ma Zuba ma wushunku mu, u danai,
- <<Korongu kuwene ki kpam ku wuta mai a agbagala a atali, kotsu uza da wa yan kaneshi vi u yain u da mai n u wali.
- ³ Korongu kuwene ki, kpaci a'ayin a da a dangasakai kuwene ki kotsu a yan wa.
- Shegai a'ayin a ka tuwa ta n maloko,
- kpam ili i'ya n wenike vu vi ya woko ta mayun.
- Ko a'ayin yi a tuwa baci n maloko wa, vu vana.
- Mayun da ukuna vi wa gita, kpam wa barakpa wa.*
- ⁴ <<Akani a da na: <Uza da baci bawu katakasuvu ka ne kari dere, wa kuwa ta,
- shegai uza da wa yan ukuna u maci wa yan ta uma,

* **2:3 2:3** Kondo: K.Ib 10:37 † **2:4 2:4** Kondo: Rom 1:17; Gal 3:11; K.Ib 10:38

kpaci wa yan ta ukuna u mayun
n Kashila.> >>†

Ter de aza da bawu ya yan dere

5 Mini ma cinwi ma tsu vurusa ta
vuma,
a'a ta n ugbami u kaci n aradi
bawu a ka wunvuga,
wa ta yavu ukpa bawu wa ciwa.
Adama a nala da a tsu lya
uyamba adama a kaci a le.

6 <<Gba ama yi a ka yanka yi ta
majari n a dosusi yi n magori, n a
dansi,
<<Ter vununu, avu uza da va
bolomgbonusuko kaci ka
vunu ili i'ya bawu i'ari i vununu!
Hal nwere da va bolomgbonusuko
kaci ka vununu udukuyan a asu
maryafuka?>>

7 Maken ma la wa, aza da a ka tono
vu kutan a ka 'yanga sakavu ta
bawu vu revei.
Aza da a ka tono vu kutan a ka
rikpanaka ta a zuwa vu ujeke
ikyamba,
kpam va woko le ta ucanga u da
a purai a asu u kuvon.

8 An u wokoi vu purusai ucanga u
ama a uyamba ushani,
gba aza da a lai a ka purusa vu
ta dem ucanga.
Nala wa gita ta kpaci vu wotsongusu
ta mpasa ma ama,
n kunangasu ka vu yankai
iyamba,
n ilyuci i pige i pige n aza da a'ari
pini ndishi gba.

9 <<Ter vununu, avu uza da va zamuka
kuwa ku vununu utsari a asu u
yan ukuna u cingi,
va maka kaci ka vununu kuwa a
zuba u masasa,
tsara vu wauwa kaci ka vununu a
asu ukuna u cingi!

10 Afobi a cingi a vununu a ronuko ta
kuwa ku vununu uwono,
an u wokoi vu wunusai ama
ushani,
kpam avu dem a ka wuna vu ta.

11 Hal n atali a kuma ku asaga a vununu
a ka sa a kaci ka vununu,

ndanga n kusapu dem n
wushuki.

12 <<Ter vununu, avu uza da va ma
ilyuci na mpasa ma ama,
kpam va shigba ilyuci i pige a
asu u uyan ukuna u cingi.

13 Panai na, uciga u Magono ma Zuba
Uza u Ucira Gba
u da ama a yain manyan tsara
akina a lyai gbani wa?
Iyamba kpam i wowotongusu
kaci ka le gbani wa?

14 Shegai likimba wa shadangu ta n
ureve u tsupige tsu Magono
ma Zuba,
tyoku da mini ma shadangi
mala.‡

15 <<Ter vununu, avu uza da va zuwa
aza a karen a vununu a soi,
va tsungusuku le tsukonu a
ncuwani n a soyi hal a
gutukpa,
tsara vu wundi le kataba.

16 A una u karinga, va shadangu ta n
uwono.
Gogo-na ada va so hal vu
gutukpa!

Kpaci macuwani ma mari a kukere
ku lyaki ku
Magono ma Zuba ma gono ta ara
vununu,
aku uwono u kimba tsupige tsu
vununu.

17 Kunangasu ka vu yain a Lebanon,
ka gono ta a kaci ka vununu.
Vu wunai nnama n da mari pini,
gogo-na a ka ne vu ta uwonvo.
Nala wa gita ta kpaci vu wotsongusu
ta mpasa ma ama,
n kunangasu ka vu yankai
iyamba,
n ilyuci i pige i pige n aza da a'ari
pini ndishi gba.

18 <<Nte kalen ka kameli ka vuma
rumai,
ko kameli ka urim ka ka wen-
ishike kaban maco?

Kpaci uza da u rumai ka vi u
pityanangu ta n ili i'ya u ru-
mai,

† 2:14 2:14 Kondo: Isha 11:9

- u rumai kameli ka bawu ka dansa.
 19 Ter vunū, avu uza ḏa wa tonuko kagbukulu, <Rikpanaka!>
 Ko kpam u tonuko katali ka bawu kari n uma, <'Yanga!>
 Kameli ka fuda ka wenike ili i'ya i'ari usokongi?
 Wundya, a kumana ta ka n azurufa n zinariya, shegai kari n kuvi wa.
 20 Magono ma Zuba tani ma ta a Kuwa ku ne ku uwulukpi.
 Asaka likimba gba u pada bini a kapala ka ne.>>

3

Kavasu ka Habaku

- 1 Naha ḏa kavasu ka Habaku matsumate ka u yain n ulingu u Shigiyonotu.
 2 Magono ma Zuba, n pana ta alabari a ili i'ya vu yain, aku uwonvo u kana mu.
 Gogo-na, doku vu yain ikunesavu yi a a'ayin a tsunu.
 A'ayin a ḏa baci vu yain upan n atsu, ciba, vu pana asuvayali a tsunu.
 3 Kashila ka wuta a Teman a uyamba u Edom wa tuwa,
 Uza u Uwulukpi wa wuta a masasa ma Paran wa tuwa.
 Tsupige tsu ne tsu kimba ta zuba; likimba kpam u shadangi n icikpali i ne.
 Sela
 4 U tuwa ta n ulada yavu katyashi; katyashi ki ka wakanasa a akere a ne,
 a asu u ḏa ucira u ne wari ukpawin.
 5 U suku ta usaru a kapala ka ne, usaru u ukpa kpam wa tono yi.
 6 An u shamgbai, likimba gbaḏa ta, an u webelei, u zuwa ta kakuma ka ama ka giruwai.
 U tashasai nsasa n agalala yuku-yuku n ḏa mari pini tun caupa.
 Pini ḏa ire i ne i'ari tun caupa.
 7 N wene ta ama ḏa a'ari ndishi a atani aza a Kushan a asuvu a upana u ikyamba,

aza a Midiya a ka jeke ikyamba adama a uwonvo.

- 8 Magono ma Zuba, va yan upan n agata ko ayenete a mini ḏa?
 Va sudugba asuvu n mala ḏa?
 An vu yuwai adoki a vunū na nringongo ma adoki a vunū, vu tuwa ta adama a iwauwi.
 9 Vu fobuso ta utaun u vunū, aku vu fobusoi vu taku aya.
 Sela
 An katyashi ka vunū ka wakanai aku iyamba i batsai agata a wutai.
 10 Nsasa n pige n wene vu, aku a ka jeke ikyamba.
 A ro ta mini ma pige; mala mari a mawura, aku abali a 'yangai ubana a zuba.
 11 Kaara n uwoto a shamgba ta asu u te a zuba,
 a'ayin a ḏa aya a vunū ka wurusa n a ladi
 kabolo n katyashi ka masari ka vunū.
 12 Asuvu a upan u vunū vu batsamgbana ta likimba, n asuvu a shen a vunū kpam vu kpatsa ta kakuma ka ama.
 13 Vu tuwa ta adama ḏa vu wauwa ama vunū,
 vu wauwa uza ḏa vu tsunki manivi.
 Vu wuna ta uzapige u uyamba u ama a cingi
 aku vu filikpa yi ili i'ya i bidyai a kaci hal a ubana a a'ene.
 Sela
 14 Vu tawa ta kaci ka uza u kuvon n kaya ka ne,
 a'ayin a ḏa a tuwai yavu kabatarakpa adama a wacinsa tsu.
 A ka yan mazanga yavu aza ḏa a ryafai
 aza a unambi a usokongi.
 15 Va wala n adoki a vunū vu pasai mala,
 vu gbaḏa ta abali a mini.

16 An n panai ukuna u nala vi,
ikyamba i va i gigira ta,
ajiri a va a je ta dem adama a
uwonvo.

Atele a ikyamba a va a kuwa ta,
mpa pini kushani, aku a'ene a va
a gitai udagatsa.

Gba n nala, ma shamgba ta shiriri
n vana kain ka upana u
ikyamba,

u da wa rukpa a asu u ama da a
ka tukuso tsu kuvon.

17 Ko an u wokoi ndanga n kapopi n
topo wa,

kpam atyaci a cinwi a matsa wa,
ndanga n zayitum kpam n naka ili-
maci wa,

ashina kpam a matsa ilikulya
wa,

ncon n buwa pini a asu u nkulatsu n
le wa,

kpam anaka dem a'a pini asu u
nvain u le wa,

18 gba n nala ma yan ta mazanga a
asu u Magono ma Zuba,
n yain ipeli n Kashila Kawauwi
ka va.

19 Magono ma Zuba Uzapige aya
ucira u va;

u gonuko ta a'ene a va a wokoi
yavu a'ene a maren,

u zuwa mu n walai yaa a zuba u
masasa yavu maren.

Udani ubana asu u uzapige u ashipi:
A shipi u da n imolo n igogi.